

LA COEDUCACIÓ COM A EINA PEDAGÒGICA

“The highest result of education is tolerance”

-Helen Keller-

Pseudònim: vivi

RESUM

Partint de l'interès per les desigualtats socials de l'actualitat, s'ha plantejat l'objectiu d'estudiar quina influència té l'educació en els valors que conformaran la base ideològica dels infants, els quals esdevindran la societat del futur.

Centrant el treball en el gènere, s'ha investigat sobre la "coeducació" escolar i extraescolar, la metodologia que vetlla per la igualtat d'oportunitats entre gèneres. A partir d'aquí, s'han comparat les estratègies coeducatives dels diferents tipus de centre segons la seva titularitat i confessionalitat i s'ha arribat a la conclusió que, tot i haver-hi diferències, tot el sistema educatiu hauria de fer una reforma general i optar per la justícia equitativa a les aules.

ABSTRACT

Starting from an interest in social inequalities, it has been set out the objective of studying which influence has the education in the values that will belong to the children's ideological basis, who will become the future society.

Focusing the project on the gender, it has been investigated about the school and extracurricular "coeducation", the methodology that watches over the equality of opportunities between genders. From this point, the coeducation strategies of the different types of school depending on their management and confession and the conclusion that has been reached is that, even though there are differences, all the educational system should do a general reform and go for the equitable justice in the schools.

Taula de contingut

INTRODUCCIÓ	4
INTRODUCCIÓ A LA COEDUCACIÓ	7
DICCIONARI DE TERMINOLOGIA RELACIONADA AMB EL GÈNERE	10
INFLUÈNCIA COEDUCATIVA EN ÀMBITS EXTRAESCOLAR	16
ÀMBIT FAMILIAR	16
ÀMBIT AUDIOVISUAL	18
ÀMBIT LÚDIC	21
Característiques dels infants de 3 a 6 anys	21
Característiques dels infants de 6 a 12 anys	22
PART PRÀCTICA: COMPARATIVA DE LA METODOLOGIA COEDUCATIVA ENTRE CENTRES DE DIFERENT TITULARITAT I CONFSSIONALITAT	27
INTRODUCCIÓ.....	21
TREBALL A L'AULA.....	23
EDUCACIÓ FÍSICA.....	28
EDUCACIÓ SEXUAL.....	31
ALTRES ACTIVITATS.....	37
PROFESSORAT.....	39
PATI.....	42
INFRAESTRUCTURA: LAVABOS.....	46
INCIDENTS.....	49
CONCLUSIONS	69
FONTS DOCUMENTALS	72
ANNEX I	76

Agraïments

En primer lloc, m'agradaria agrair a la meva tutora del Treball de Recerca per la seva orientació i disposició.

També m'agradaria agrair el suport de la família per la seva essencial contribució al llarg del treball: des de proporcionar-me informació i fonts documentals fins a fer crítiques constructives o simplement donar-me suport emocional.

Per últim, m'agradaria recordar la gran implicació que va tenir la Lorena Pérez, gran amiga de la família i difunta el setembre de 2018, per una banda en una part de l'estudi relacionat amb les princeses Disney que vaig començar fa dos cursos, però sobretot perquè em va ajudar a aprendre a anar més enllà i descobrir realitats que no es veuen a simple vista. Ella va ser la que em va ensenyar la paraula "sororitat" i la seva gran importància, mostrant-me d'aquesta manera una perspectiva diferent de la vida. Li estaré sempre agraïda.

Introducció

Actualment, és una realitat indiscutible que el sexisme forma part de la nostra vida quotidiana, des d'estímuls externs que ens condicionen com poden ser la premsa o la publicitat, fins les pròpies relacions entre les persones. A partir d'aquesta afirmació, cal fer una reflexió sobre quin és l'origen d'aquests aspectes que es basen en la discriminació a causa del sexe. Es pot donar la culpa a les generacions anteriors i afirmar que la nostra situació actual deriva d'un passat molt més extrem en aquest sentit, però tot i així ens podem preguntar: per què els infants, els quals no coneixen el passat i no han tingut temps d'entendre el món que els envolta, inconscientment reproduïen situacions d'aquest tipus? A partir d'aquest punt, em vaig formular la següent hipòtesi: el motiu pel qual molts infants reproduïen valors sexistes acostuma a ser pel tipus d'educació rebuda. Seguint en aquesta línia, aquesta hipòtesi em va portar a plantejar-ne una altra: el comportament discriminatori de moltes persones adultes pot provenir de la seva experiència escolar. És per aquest motiu que he triat aquest tema, perquè em preocupa que, tant les nenes com els nens, no tinguin una educació igualitària i aquest fet, tot i que no en siguin conscients, els marqui la vida.

Tractar totes les possibles discriminacions, és a dir, la interseccionalitat, que es poden donar en l'ambient escolar infantil conformaria un conjunt massa ampli com per estudiar-lo amb la precisió que necessita, és més efectiu centrar-se en un tema profundament: el gènere. La discriminació de gènere no mereix més atenció que la resta, però el simple fet de ser una dona i, per tant, estar acostumada a viure en primera persona un seguit de desigualtats contínues en la vida quotidiana, siguin de més o menys grau, m'aporta personalment una perspectiva diferent del món que m'envolta i la societat en general. És per aquest motiu que les dones coneixem més properament la situació d'urgència que tenim a l'actualitat. Una de les maneres pràctiques d'intentar canviar el món seguint una ideologia feminista és centrar-se en millorar l'educació dels infants. La metodologia i estratègies educatives que tenen en compte aquesta discriminació en concret i que vetllen per una educació equitativa amb igualtat d'oportunitats, reben el nom de coeducació.

Quan se'ns va lliurar l'oportunitat de dur a terme un treball de temàtica lliure, la primera decisió que vaig prendre va ser que aquest treball no només consistiria en fer una recerca i analitzar-la, si no que tindria una utilitat a nivell pràctic. Per aquest motiu, en lloc de d'enfocar-lo cap al passat i indagar de manera teòrica en els referents femenins a nivell històric per donar-los-hi el reconeixement que mereixen; vaig decidir que el treball miraria cap al futur, a un nivell més pràctic per contribuir a l'avenç social, analitzant els defectes del present per corregir-los al futur.

Així doncs, els objectius bàsics que he pretès assolir al llarg del treball han sigut els següents:

- Aprofundir en el concepte “coeducació” i definir-lo d’una manera més exhaustiva, així com aprendre i entendre alguns dels conceptes més rellevants sobre el gènere per tal de formar una base sòlida de coneixements sobre la qual poder començar a treballar mitjançant la redacció d’un petit diccionari de terminologia d’aquest camp semàntic.
- Estudiar què influeix en l’educació extraescolar dels infants en relació al gènere, de quina manera ho fa i si aquesta determinarà la seva futura moral. Concretament, m’he centrat en:
  - L’àmbit familiar.
  - Els jocs i joguines.
  - Els estímuls audiovisuals, utilitzant com a exemple un estudi sobre la influència de valors sexistes en els espectadors de les pel·lícules de princeses de la companyia Disney.
- Comparar la metodologia educativa dels diversos tipus de centre partint d’aquesta hipòtesi: hi ha una diferència notable respecte a la metodologia coeducativa de cada centre d’educació primària segons el seu tipus de titularitat i segons la seva confessionalitat.

Es pot dir que el treball té un ordre *in crescendo*, ja que comença amb apartats generals per tal d'entrar en matèria i tenir una base sobre la coeducació generalitzada, i acaba amb aquesta metodologia aplicada en un sentit pràctic, un final més concret enfocat en com és tractada a les escoles de primària en una àrea territorial limitada que permeti certa facilitat a l'hora d'obtenir informació, en aquest cas Igualada.

Per acabar la introducció, m'agradaria remarcar dues qüestions:

Per una banda, comentar que el terme “normalitat”, és totalment subjectiu, ja que no existeix una normalitat universal, per cada persona o col·lectiu varia d'una manera o altra, i el que pot semblar igual per la gent d'un país en general, pot ser el contrari al país veí.

Al llarg del treball, he intentat evitar la utilització d'arguments sobre conceptes generalment, almenys en el meu entorn social, normalitzats, com per exemple que les pel·lícules de princeses estan més associades a les nenes que als nens, perquè que seria una afirmació massa subjectiva sobre el que jo crec que l'altra gent pensa, sense realitzar cap estudi mitjançant enquestes per saber si realment les persones ho consideren d'aquesta manera o no. Tot i així, ha sigut imprescindible utilitzar-ne per a tractar el tema de les diferències de gènere, com per exemple exposant que les tasques domèstiques, encara que puguin estar distribuïdes entre tant dones com homes, estan socialment associades a la dona, sobretot en generacions criades en una època més antiga i, per tant, menys moderna.

Per l'altra banda, tinc present que no només existeixen els dos gèneres binaris, sinó que n'hi ha d'altres, com els transgèneres, els bigèneres, els andrògins o els agèneres, tal i com està exposat al diccionari de terminologia sobre gènere. Tot i així, al tractar-se d'un treball sobre aquest tema, el gènere, m'he centrat en els dos majoritaris, el masculí i el femení, per parlar de la discriminació i desigualtat entre aquests d'una manera més concreta. A més, com que he enfocat el treball a l'època d'educació primària, la majoria d'infants encara no han reflexionat sobre el tema i, per tant, simplement identifiquen el seu gènere amb el seu sexe biològic. En conclusió, quan parlo de nenes, em refereixo a persones amb característiques fisiològiques i sexuals femenines, mentre que, quan parlo de nens, em refereixo a persones amb característiques fisiològiques i sexuals masculines. Per acabar, he intentat variar en l'ordre a l'hora de posar, per exemple, homes i dones o dones i homes, per tal que no sigui sempre el mateix gènere el que va en primer lloc. El llenguatge inclusiu és clau en la metodologia coeducativa.

Introducció a la coeducació

En primer lloc, cal entendre correctament els primers maons d'aquest treball. La coeducació fa referència a l'acció educativa que pretén tractar i ensenyar als infants deixant de banda qualsevol diferència o discriminació per raó de gènere. Cal no confondre el terme coeducació amb educació mixta. Mentre que el primer ha estat prèviament definit, el segon concepte fa referència a una educació dirigida a nens i nenes conjuntament. Amb tot, i lligat amb l'ambigüitat del feminisme, la qual comentaré més endavant, el concepte de coeducació no deixa de ser dispers. Hi ha interpretacions que tenen en compte les diferències entre homes i dones per tal d'educar, però en l'àmbit personal, penso que moltes d'aquestes diferències neixen a partir de la mateixa educació rebuda; i aquest és el punt de mira del meu projecte. Sigui com sigui, la coeducació té una base clara: educar valorant de la mateixa manera l'experiència, les aptituds, i l'aportació social i cultural de les dones i els homes. L'objectiu inicial era abastar la coeducació en termes generals, però com més avançava en la recerca, més m'adonava de les grans diferències interculturals en l'àmbit de l'educació, de manera que he acabat centrant-me en l'educació a nivell estatal espanyol.

Una de les fonts més importants per tractar la coeducació és, sens dubte, les escoles. Aquestes són una gran influència pels infants i les noves generacions, de manera que el seu paper és fonamental. Tanmateix, la coeducació no és un concepte teòric que els infants han de memoritzar, sinó que abasta un conjunt de valors que s'han d'adquirir en els primers anys de vida, que són clau per al desenvolupament de les capacitats i habilitats físiques, emocionals, psíquiques i socials, que acabaran conformant la seva personalitat i identitat pròpies. Així doncs, és, en bona part, feina de les escoles inculcar aquests valors de manera pràctica, a través de l'exemple i activitats dinàmiques adaptades a cada franja d'edat. Actualment, moltes escoles presumeixen de tenir aquest procés educatiu molt ben treballat i desenvolupat, preparat per a ser posat en pràctica en una aula, però la realitat pot ser ben diferent. És usual trobar incoherències entre els mètodes i estratègies coeducatives presents en tot projecte educatiu de cada centre i el que realment s'acaba duent a terme. És més, no és difícil trobar docents que desconeixen l'existència d'alguns punts i plans d'acció d'aquests projectes.

Conseqüentment, cal dur a terme una revisió i anàlisi crítica dels discursos i pràctiques educatives quotidianes d'educadores i persones vinculades als infants de l'etapa de 0 a 3 anys. Només amb un bon procediment de detecció i identificació d'aquests elements serà possible transformar-los.

Davant d'un problema social de tant pes, quin paper té la llei per tractar el gènere en l'educació a la primera infància? Ha suposat un avenç significatiu el fet que en l'actualitat existeixin diverses lleis que relacionin gènere i educació. Algunes de les propostes legals més importants són l'atenció especial als currículums explícits, així com la revisió del material didàctic amb l'objectiu de fer front als estereotips, la introducció de la perspectiva de gènere dins la formació universitària del professorat, la promoció equilibrada de dones i homes en els òrgans de govern de cada centre, i posar en manifest la rellevància històrica del paper de les dones. Aquest és un llistat de les diferents lleis que regulen aquest àmbit, ordenades des d'una visió general europea fins a una més propera, a nivell estatal i més endavant de la comunitat autònoma en qüestió, i fins a una de més específica en relació a aquest camp:

Marc europeu:

- La Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (2000)
- El Pla de treball per a la igualtat entre dones i homes (2006-2010)

Marc estatal:

- La Ley Orgánica de Medidas de protección integral contra la violencia de género (2004)
- La Ley Orgánica de educación (LOE) (2/2006)
- La Ley Orgánica para la Igualdad efectiva de mujeres y hombres (2007)

Marc autonòmic (Catalunya):

- Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006):
  - El V Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya (2005-2007)
  - El Pla de polítiques de dones del Govern de la Generalitat de Catalunya (2008-2011)

Marc específic d'educació:

- Llei 12/2009 d'Educació de Catalunya (LEC)
- Instruccions d'inici de curs: publicacions anuals del Departament d'Ensenyament que contenen les directrius per a cada curs aplicables a tots els centres públics pertanyents a la Generalitat de Catalunya.
  - Instruccions d'inici de curs de 2011-2012: Tracta la igualtat d'oportunitats per a nenes i nens, se cita la Llei d'Educació i es defineix l'escola de titularitat pública com escola inclusiva on s'ha de promoure la igualtat d'oportunitats de nenes i nens, incorporar la perspectiva de gènere a l'acció educativa, prevenir i gestionar comportaments i actituds discriminatòries per raó de gènere, potenciar el reconeixement, la cooperació i el respecte mutu, i generar nous i millors models d'identitat de masculinitat i de feminitat.

Malgrat tot, aquestes propostes no sempre són complides. Per combatre les evidents mancances dels centres educatius en l'aprenentatge de certs valors humans, mares i pares confien en entitats com caus i esplais per donar una educació complementària a l'escolar a les seves filles i fills. Aquests espais estan exclusivament destinats a l'educació en el lleure, i això implica un alt grau d'educació a través de valors; que va madurant per etapes paral·lelament al creixement personal dels infants.

Finalment, esmentar que una de les bases de la coeducació és la consciència sobre l'existència d'un món sexista i masclista, i és primordial fer veure als infants que el masclisme és una realitat com a punt de partida per tal de combatre'l, ja que el fet de creure que hi ha igualtat de gènere en l'actualitat equival a l'èxit del masclisme.

Diccionari de terminologia relacionada amb el gènere

Com a punt de partida del treball, he considerat interessant fer un petit diccionari que reuneixi diversos conceptes de certa rellevància que tenen estreta relació amb el treball i que en facilitaran la comprensió i seguiment. A més, són paraules que fins fa relativament poc eren pràcticament desconegudes i són de fàcil confusió, de manera que fins i tot a nivell personal, treballar-les prèviament m'ha permès tenir una base sobre el tema i sentir-me amb prou coneixement per tirar endavant el projecte.

FEMINISME

“Moviment social que denuncia la submissió tradicional de les dones als homes i promou l'equiparació de drets entre els dos gèneres”

El terme “feminisme”, encara avui en dia no té una interpretació clara, capaç d'abastir totes les visions diferents existents sobre el mateix concepte. No és d'estranyar, doncs 80 anys enrere ningú parlava sobre el feminisme, i tenia un pes social nul. Probablement ha estat un dels moviments socials que més ha evolucionat i que més s'ha transformat en els últims anys. Uns canvis tan grans en un lapse de temps tan relativament curt, ha causat confusió a l'hora d'interpretar un concepte que ara té tant valor. Tot i així, sí que hi ha dues grans interpretacions del feminisme. La primera, està més enllaçada amb la definició prèvia, ja que se centra simplement en la igualtat entre dones i homes, mentre que la segona fa referència a la presa de consciència de les dones de la seva opressió i a la seva reivindicació pels seus drets i llibertats, posant la figura masculina com a “aliat”, i no com a íntegrament feminista. Aquesta última vessant no considera el terme “igualtat”, doncs pensa que dones i homes parteixen de realitats diferents, així doncs substitueix la igualtat per la justícia, reclamant lleis adaptades a les seves necessitats. Si hi ha alguna cosa clara, però, és que el feminisme és un moviment de lluita i reivindicació per un món més just.

“Nunca he sido capaz de averiguar qué es exactamente el feminismo: lo único que sé es que la gente me llama feminista siempre que expreso sentimientos que me diferencian de un felpudo”.

-Rebecca West-

“FEMINAZI”

El terme “feminazi” prové de les paraules “feminisme” i “nazisme”. Va ser popularitzada per un locutor de ràdio nord-americà per referir-se a les dones que defensaven el dret a l’avortament. Aquest concepte pretén ser un insult i desprestigiar el moviment feminista, i s’utilitza quan algú està sent “massa feminista”. A partir d’aquí, cal remarcar que no es pot ser “massa feminista”, doncs precisament el feminisme busca la igualtat, i no es pot voler “massa igualtat”, sinó que en tot cas hauria de fer referència a aquelles persones que han arribat a l’extrem de considerar la dona com a una figura superior a l’home. En tal cas, però, el terme despectiu “feminazi” hauria de ser substituït per femellisme o misàndria.

SEXISME

“Ideologia que defensa la divisió de la societat per raó de la diferència dels sexes i el manteniment d’unes normes de comportament que corresponen a aquesta divisió”

En aquest apartat, quan ens referim al pensament que alça l’home per sobre la dona, parlem d’un tipus de sexisme anomenat **masclisme**. Contràriament, quan la realitat mostra la dona en una posició superior a la de l’home, parlem de **femellisme**. Hi ha visions, però, que no creuen en el femellisme, doncs pensen que per poder ser una realitat, l’home hauria de patir la mateixa opressió per part de la dona que aquesta ha viscut durant tant de temps.

MISOGÍNIA

“Aversió a les dones”

La misogínia fa referència no només a la superioritat de l’home envers la dona, sinó al pur odi contra la figura femenina.

MISÀNDRIA

“Aversió als homes, al sexe masculí”

Hi ha qui afirma que aquests conceptes no existeixen, però de la mateixa manera que existeix l’aversió a les dones, l’aversió als homes és igualment real.

ESTEREOTIP DE GÈNERE

“Ideologia que defensa la divisió de la societat per raó de la diferència dels sexes i el manteniment d’unes normes de comportament que corresponen a aquesta divisió”

En l’àmbit de la coeducació, és molt important tenir en compte l’existència d’estereotips, i ser molt conscient que són una font d’influència molt important per als infants.

MICROMASCLISMES

Els micromasclismes són accions pròpies del masclisme que estan més normalitzades per la societat i han passat a segon pla, de manera que moltes vegades ni tan sols s’arriben a detectar a simple vista.

- Fig. 1. Iceberg de violència masclista

PATRIARCAT

“Forma d’organització social que dona la màxima autoritat social i política al pare”

ANDROCENTRISME

“Visió del món i de la cultura centrada en el punt de vista masculí”

HETERONORMATIVITAT

Aquest neologisme fa referència a la normalització d’una orientació heterosexual, concebuda com la predeterminada.

SORORITAT

“Relación de solidaridad entre las mujeres, especialmente en la lucha por su empoderamiento”

Com a curiositat rellevant, “sororitat” ha estat escollida com a paraula catalana de l’any 2018. Aquest fet ens indueix a pensar que cada vegada és més la consciència social sobre el masclisme.

SISTEMA SEXE/GÈNERE

- **Sexe:** “Conjunt de les peculiaritats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que divideixen els individus d’una espècie en mascles i femelles i fan possible entre ells, mitjançant els adequats processos de conjugació o fecundació, una periòdica modificació de la informació genètica.”
- **Gènere:** “Classe natural o establerta convencionalment a què pertany una cosa segons les seves qualitats essencials.”

És essencial distingir entre sexe i gènere. El sexe no és més que una identitat biològica concebuda al néixer, diferenciada per atributs sexuals. En canvi, el gènere fa referència a la **identitat sexual**, és a dir, el que una persona se sent i, a diferència del sexe, cada persona pot escollir el seu gènere. Un exemple seria la diferència entre **transsexual** i **transgènere**. Mentre que el primer necessita canvis biològics en el seu cos mitjançant operacions quirúrgiques, el segon simplement se sent d’un gènere que no correspon al seu sexe.

Oposadament a transgènere, existeix el terme **cisgènere**. Els cisgèneres són aquelles persones la identitat sexual de la qual concorda amb el seu sexe biològic.

Dins del gènere, hi ha molts tipus d'identitats sexuals i de gènere més enllà de cisgènere i transgènere, algunes de les quals són

- **Agènere:** persona que no se sent identificada amb cap gènere.
- **Andrògin:** persona que no queda clarament dins dels típics papers de la masculinitat o feminitat de la seva societat.
- **Bigènere:** persona que se sent identificada amb els dos gèneres **binaris** (com s'anomena als gèneres principals: el masculí i el femení; tot i haver-ne d'altres).
- **Intersexualitat:** persona que presenta caràcters sexuals dels dos sexes, vulgarment coneguda com a hermafroditisme.

ORIENTACIÓ SEXUAL

A diferència de la identitat sexual, quan parlem d'orientació sexual ens referim al gènere o sexe de les persones per les quals cadascuna es pot sentir atreta. Tot i que hi hagi infinites combinacions entre la identitat i l'orientació sexual, els següents en són alguns exemples:

- **Asexual:** persona que té una manca d'atracció sexual, és a dir, no té cap orientació sexual.
- **Arromàntic:** persona que no experimenta atracció romàntica o emocional cap a altres persones.
- **Graysexual o gris-aseexual:** persona que es troba entre la sexualitat i l'aseexualitat.
- **Demisexual:** persona que sent atracció sexual a partir del vincle emocional amb una persona.
- **Lithsexual:** persona que, tot i sentir atracció sexual per algú, no té la necessitat de ser corresposta ni que el desig sigui recíproc.
- **Sapiosexual:** persona que se sent atreta per la intel·ligència d'una persona.
- **Skoliosexual:** persona que se sent atreta per gèneres no binaris (ex: transgènere)
- **Pansexual:** persona capaç de sentir-se atreta per qualsevol persona sense importar-ne el gènere, sinó que li atrauen altres qualitats com la personalitat.

- **Polisexual:** persona que, a l'igual que els pansexuals, es poden sentir atretes per una persona de qualsevol gènere, però sent més atracció per alguns que per altres.
- **Autosexual:** persona que s'atrau a ella mateixa.
- **Pornosexual:** persona que troba més satisfacció sexual a través de la pornografia que a partir de les pròpies relacions sexuals reals.
- **Antrosexual:** persona que, tot i desconèixer la seva orientació sexual, pot establir vincles amorosos o sexuals amb una persona de qualsevol gènere.
- **Heterosexual:** persona que sent atracció cap a persones del sexe oposat.
- **Homosexual:** persona que experimenta atracció cap a persones del seu mateix sexe. Entre dones, se les anomena lesbianes, mentre que entre homes, el terme seria gais.
- **Bisexual:** persona que sent atracció sexual cap a individus de gènere binari.

Influència coeducativa en àmbits extraescolar

Àmbit familiar

Si bé l'ambient escolar és una de les principals fonts d'aprenentatge per als infants, no n'hi ha cap altre com casa. Els "pares" i la família són la principal influència al llarg de la vida d'un nen/a, i aquests normalitzen i, fins a un cert punt, adquireixen certs comportaments i actituds que veuen a casa. És per aquest motiu que no només l'escola té un rol importantíssim en la coeducació, sinó que també els familiars dels infants, i cal ser-ne molt conscient. D'acord amb la Declaració Universal dels Drets Humans, la família és l'element natural i fonamental de la societat i és el primer agent socialitzador i el que té més influx a l'hora d'incidir directament en la personalitat i els valors de l'infant segons la cosmovisió i les conductes de cadascuna d'aquestes famílies.

Encara en l'actualitat, molts pares i mares, així com tiets, cosins, avis, i de més membres familiars han viscut en l'època franquista i post franquista. El franquisme va suposar un trencament rotund amb els (igualmente) petits avenços que la segona república va comportar en l'àmbit feminista, i va aportar una ideologia d'estructura familiar molt patriarcal, on la dona tenia el deure d'estar al servei del seu home, sense poder adquirir cap rol rellevant en pràcticament cap aspecte de la vida quotidiana. Malgrat aquesta ideologia tan estricta pròpia del règim dictatorial no és present avui en dia, és cert que alguns detalls encara es perpetuen en moltes de les parts de la família que van viure la dictadura, com pares i avis, que són precisament els encarregats d'educar els nouvinguts. Aquí sorgeix clarament un conflicte, i és el perill que aquests comportaments masclistes i sexistes siguin transmesos, voluntàriament o involuntàriament als nens/es, i aquests els tornin a adoptar i normalitzar, creant així el mateix problema generació rere generació.

Tanmateix, afortunadament el feminisme i la coeducació són dos temes que actualment són d'enorme pes social en comparació amb el període franquista, i això obre la porta a trencar amb aquest conflicte generacional. Tot i així, cal que tothom en sigui conscient i actuï tenint molt clars quins comportaments són igualitaris i quins discriminatoris. Els joves d'avui en dia, en gran part, estan molt més conscienciats sobre el tema, i són capaços de detectar situacions i actituds masclistes, frenar-les, i lluitar contra elles.

Aquesta realitat fa pensar que les següents generacions parentals podran complementar molt millor la coeducació que s'imparteixi a l'escola, i educar els infants amb l'exemple; un exemple d'actituds tolerants envers la dona, actituds crítiques, i actituds absolutament inclusives pel col·lectiu LGTBI+.

Històricament, hi ha hagut pensadores com Simone de Beauvoir o Ana de Miguel que han trencat amb el model social imposat, i han aportat idees revolucionàries. Una d'aquestes idees, suggeria que una dona no neix dona, sinó que acaba, o no, sent dona a partir de les construccions socials i elements externs. Un clar exemple seria el fet que quan neix un nadó, els pares prenen la decisió de perforar o no les orelles, per tal de posar arracades, al nouvingut en funció del seu sexe, sense deixar que aquest decideixi qui vol ser i com ho vol ser.

Àmbit audiovisual

Tal i com l'escola, la família, l'ambient social...; conformen les fonts educatives dels infants, una altra part important està formada per estímuls audiovisuals com són les pel·lícules o sèries infantils, ambdues altament influents per aquest públic, el qual aprendrà a normalitzar segons quines situacions, modelarà la seva manera de pensar i marcarà una part de la seva identitat, la qual pot esdevenir gran o petita depenent de com es deixi influenciar. Malgrat la moralitat i el rerefons transmetin una sèrie de valors humans positius, els infants normalment segueixen l'exemple dels personatges enlloc del consell, de manera que la mala forma d'actuar d'un personatge al llarg de la seqüència pot marcar la futura personalitat de l'espectador. Cal remarcar que aquests estímuls provenen d'un sector gens equitatiu, doncs més del 90% de les IU (1 dona per cada 2 homes).

Hi ha dos aspectes previs que s'han de tenir en compte abans del visionat d'una pel·lícula:

- Que passi el **Test de Bechdel**: es tracta d'un conjunt de normes per a avaluar el contingut masclista de mitjans com pel·lícules, còmics... Aquest test es va popularitzar en el còmic "Dykes to Watch Out For" d'Alison Bechdel, malgrat se li podria atribuir la invenció a l'amiga de l'autora Liz Wallace. Les condicions per passar aquest test són:
  - Hi apareixen com a mínim dos personatges femenins.
  - Aquests conversen l'una amb l'altra en algun moment de la pel·lícula.
  - La conversa ha de tractar sobre algun tema que no tingui a veure amb un home, no només a nivell de relacions romàntiques.
  - Una variant del test exigeix que, a més ambdós personatges tinguin nom conegut pels espectadors
- Tenir en compte abans de començar que els personatges no tenen per què ser realistes, per tal de que l'espectador no s'hi emmirallar sempre, sobretot si el públic diana són infants, ja que aquests són més influenciables

La companyia Disney té fama que les seves pel·lícules sobre princeses contenen una important quantitat, no només de màgia, il·lució i fantasia, sinó també de valors sexistes i estereotips, a vegades imperceptibles a simple vista; és per aquest motiu que l'he escollit per dur a terme un estudi, el qual es troba a l'apartat d'ANNEX I, sobre la influència que tenen aquests suposats valors en la vida quotidiana dels seus espectadors, investigant primer si realment hi són presents i tenint en compte la hipòtesi que sovint els personatges femenins es tracten de dones consumistes, superficials, geloses, obsessionades pel físic i per agradar i altament cosificades. Quan una persona ha crescut acompanyat per aquestes pel·lícules, és dur acceptar que ha estat influenciada inconscientment per valors negatius.

Per a dur a terme la investigació, he analitzat l'evolució de les diferents princeses que han format part d'aquesta companyia, realitzat enquestes per saber si els espectadors creuen que aquest tipus de pel·lícules els ha influït en la seva vida quotidiana, i realitzat un anàlisi d'unes fitxes realitzades per una sèrie de voluntaris anònims sobre alguns d'aquests films per tal de comprovar si realment tenen aquesta influència en la societat i, si és així, concretar quin sector d'edat i gènere afecta més.

Un cop realitzat l'estudi, es pot arribar a la conclusió que els valors que transmeten les pel·lícules en general influeixen els espectadors de maneres diferents segons les diferents condicions d'aquests: fins a quin punt es deixen influenciar, si ja tenen una base de valors establerta o aquestes pel·lícules conformen els seus primers estímuls audiovisuals, entre d'altres. Tot i així, si el que busquem és el culpable d'aquesta mala influència, no podem parlar només de les pel·lícules, ja que aquestes, per molt que els promoguin i agreugin, no creen els estereotips de la nostra realitat, sinó que els imiten i els reproduïxen. Les pel·lícules que tenen molta influència en les persones ja han sigut influenciades per aquestes persones anteriorment. Quan no hi havia pel·lícules també hi havia aquest tipus d'estereotips entre la gent i, quan es van inventar, el contingut d'aquestes ha anat lligat amb l'avenç de la societat en general.

Si les persones adultes tenim actituds sexistes, les que es dediquen a l'art cinematogràfic volen plasmar-hi persones versemblants del temps històric corresponent i els infants en fan un visionat, aquests es veuran influenciats per un canal més, l'audiovisual, pels valors sexistes de les persones adultes, les quals ja van ser influenciades en el seu moment. Per altra banda, igual que el material audiovisual pot influenciar d'aquesta manera els seus espectadors, ho pot fer de moltes altres maneres. Cada cop, a mesura que avancem com a societat, es creen més tipus de material infantil feminista i que promou altres tipus de valors com el respecte i l'autoestima. Així doncs, és la nostra responsabilitat tenir una mica de compte amb quin tipus d'estímul reben els nostres infants en lloc de donar-los-hi la culpa i no actuar.

Àmbit lúdic

Per últim, però no menys important, un altre dels factors que tant condiciona l'educació dels infants, degut al seu dinamisme, són els jocs i les joguines que utilitzen. Segons Isabel Tajahuerte, investigadora i directora del Títol d'Especialista "Agent per la detecció i intervenció integral en violència de gènere", de l'Institut d'Investigacions Feministes de la Universitat Complutense de Madrid; les joguines són el principal instrument d'aprenentatge i socialització.

Per saber el motiu d'aquesta influència que tenen en el seu desenvolupament, necessitem abans conèixer les característiques psicopedagògiques bàsiques d'aquests, sense haver-ne de realitzar un estudi exhaustiu.

Característiques dels infants de 3 a 6 anys

A nivell psicològic i social

- Inestabilitat emocional i de comportament, les quals causen com a conseqüència enveja i variabilitat entre un sentiment d'inseguretat i un d'omnipotència.
- Curiositat pel propi cos o pel dels i les altres.
- S'estructuren la motricitat i llenguatge, els quals no són dominats fins aproximadament als 5 anys. Per a aquest desenvolupament els és necessari utilitzar-los constant i imperiosament.
- Egocentrisme i subjectivitat.
- Relacions amistoses de poca continuïtat.
- Habilitat de crear fàcilment noves relacions gràcies a la seva espontaneïtat.

A nivell de canvis físics:

- Desenvolupament ossi i gran activitat física.
- Gran capacitat motriu, estabilitat i solidesa.
- Necessitat insaciable de moviment, tot i no tenir la motricitat conscientment controlada.

Característiques dels infants de 6 a 12 anys

A nivell psicològic i social:

- Primera capacitat de fixar-se en detalls i dades rebudes.
- Curiositat pel món real, desenvolupament de la capacitat cognoscitiva, distanciament amb les idees del món màgic i fantàstic i imperiosa necessitat de rebre explicacions.
- Abandonament general de l'egocentrisme.
- Creixent socialització.
- Augment de la importància de les relacions extra-familiars.
- Per una banda manifesta una gran autonomia, però per l'altra depèn molt de la vida de grup.

A nivell de canvis físics:

- Creixement continu del pes i la talla.
- Diferenciació de les característiques físiques i canvis de la pubertat entre nenes i nens a partir dels 10-11 anys per motius genètics. Els propis infants prenen consciència d'aquestes diferències (menstruació, creixement de pèl en diferents zones i quantitat...) i moltes vegades esdevé un tema tabú entre aquests.
- Capacitat de realitzar esforços més grans i prolongats.

El desenvolupament general d'un infant, sigui de les seves capacitats motrius, fisiològiques, cognitives...; és paral·lel a la seva manera d'interactuar amb les joguines. Per començar, en la primera etapa, reben una gran quantitat d'estímul completament nous per a ells, els quals actuaran com a primers condicionadors que establiran la base del seu futur caràcter, temperament, ideologia, com seran les relacions amb les altres persones o amb el món de l'aprenentatge en general. Pot semblar que el joc sigui una simple font de plaer o una forma que es distreguin i no molestin durant una estona, però va molt més enllà.

Per a un desenvolupament equilibrat, necessiten aprendre, establir les seves primeres relacions i satisfer la seva necessitat de comprendre el món que els envolta i les relacions que s'hi estableixen, i el joc és l'eina que utilitzen per tal de fer-ho, de manera el tipus d'entreteniment proporcionat podria arribar a afectar tota la vida d'aquests futurs adults. Quan un infant realitza un aprenentatge, no té prou coneixements previs com per contrastar aquesta informació, de manera que aquests primers estímuls determinaran la seva base ideològica personal, la qual no serà fàcil de canviar en el cas que fos una ideologia irrespectuosa amb algun col·lectiu, per exemple. Un exemple molt diferent seria el d'un nen que encara no ha relacionat mai el fet de jugar o vestir-se de princesa amb ser una nena. Si aquest demana disfressar-se de princesa i una altra figura, sigui adulta o no, li diu que no, que això "és de nenes", aquest a partir d'ara, en la major part dels casos, es desprendreà de la seva afició, per molt que li agradés, i associarà les princeses amb les nenes, de manera involuntària i impulsiva, com a mínim fins que tingui l'edat suficient per reflexionar sobre aquesta associació, i com a màxim per sempre, transmetent aquest valor a futures generacions.

En relació a les joguines estereotipades trobem l'exemple d'uns anuncis de Carrefour S.A., en el qual associa diferents tipus de joc simbòlic que comencen per la lletra "c", amb els nens o amb les nenes. Per una banda, associa les nenes, amb la cuina, tasca domèstica, i amb ser "coqueta", és a dir, que lliga amb altra gent, mentre que els nens els relaciona amb la construcció, ofici que requereix força física, i amb ser un campió. Les dels nens es poden considerar d'èxit o habilitat, mentre que els de les nenes, tot i que també es podria considerar la cuina com a una professió habitual, en aquest cas sembla tenir una connotació referent a la cuina com a tasca de casa associada socialment a la dona.

- Fig. 2. Anunci de la multinacional Carrefour

Actualment, existeix una important organització social hegemònica en la qual l'acció de cuidar està considerada inferior, i podem suportar aquesta hipòtesi observant el tipus de joguines no neutrals que van lligats a les persones de cada gènere binari. Per una banda, en el cas del femení, poden ser nines a les quals se'ls pot alimentar, canviar els bolquers, portar-lo a passejar...; objectes de cuina o neteja, animals domèstics, éssers fantàstics pacífics com les fades... Tot això acostuma a estar relacionats amb els espais tancats i la tranquil·litat. Per l'altra banda, en el masculí, podem parlar de figures d'acció, éssers valents i forts com superherois, éssers exòtics relacionats amb l'aventura com pirates, indis o vaquers, construccions... Aquests, en canvi, estan relacionats amb l'exterior i l'aventura.

Com ja ha sigut comentat, el desenvolupament dels infants és paral·lel a la seva forma de jugar. Així doncs, en la primera etapa intervé l'anomenat joc simbòlic, en el qual els infants reproduïxen l'estructura familiar que coneixen i els rols dels membres de la seva família en forma de joc lúdic, com per exemple jugant a fer de "mames i papes", imitant els oficis que coneixen o representant accions quotidianes dels seus coneguts com anar a comprar. Per aquest motiu és essencial observar i analitzar la seva forma de joc per detectar estereotips de gènere en el seu joc i tractar d'evitar-los, ja que és possible que repeteixin aquestes accions o estructura sexistes un cop es converteixin en adults o fins i tot que normalitzin situacions que no ho haurien d'estar. Per exemple, si una nena només juga a fer les tasques de casa i cuidar bebès, podem reflexionar sobre si el motiu és que, dins la seva estructura o jerarquia familiar, la mare és l'encarregada de dur a terme aquestes accions, i la petita interioritza, inconscientment, que aquestes estan relacionades amb les dones en general. És per aquesta raó que en un espai en el qual s'intenta promoure la coeducació, un dels aspectes més rellevants a tenir en compte és la tria amb cura dels materials lúdics que seran emprats, així com els contes o els titelles. Tot i així, el més important en els primers anys de vida és no coartar-los, de manera que disposin de tot tipus de joguines i estímuls a l'abast per tal que juguin amb naturalitat sense limitacions, i desenvolupar així la seva creativitat i comencin a descobrir, sempre de manera inconscient, què els agrada i què no, sense factors externs que els condicionin.

En contraposició, cada cop més famílies són conscients de la importància del joc en el desenvolupament de les seves filles i fills, i opten per suprimir i substituir totes les seves joguines que tinguin connotacions sexistes, com les nines vestides de rosa en el cas de les nenes o els cotxes o les figures d'acció de superherois en el dels nens; per joguines neutres no atribuïbles a cap gènere binari en concret. Aquesta és una ideologia considerada com a extrema o radical, ja que, al cap i a la fi, no està malament que un infant vulgui mantenir algun estereotip no perjudicial, en aquest cas que a una nena li agradi el rosa, sempre i quan li fem saber que es tracta d'un estereotip i ella en sigui conscient. Així com s'ha de respectar que un nen es vulgui disfressar de princesa, també s'ha de respectar que ho vulgui una nena. Aquest punt provoca molt debat a nivell de societat, algunes persones creurien que si el nen es disfressa d'aquesta princesa és un fet revolucionari, mentre que la nena no hauria degut als estereotips presents, però la coeducació creu en la igualtat d'oportunitats entre els dos gèneres, de manera que no es pot jutjar una nena perquè se senti còmoda realitzant accions estereotipades pel seu gènere, ja que ella no té la culpa d'haver nascut dona.

No només existeixen famílies que intenten controlar el procés educatiu dels i les petites de la casa en l'àmbit dels valors, sinó que són sabedors de la importància de la gran quantitat de connexions neuronals que es creen en els primers anys de vida i opten per la sobreestimulació. La intenció d'aquestes famílies és, aprofitant aquesta edat, transmetre'ls tant coneixement amb l'objectiu que augmenti la seva intel·ligència i es desenvolupin alhora diverses capacitats en una edat primerenca i avançada respecte a la resta d'infants. L'inconvenient d'aquest mètode és la resposta del cervell davant aquesta sobreestimulació, la qual és considerada una amenaça i, per tant, activa els sistemes d'estrès, el qual bloqueja l'aprenentatge i la capacitat de gestió emocional. Mitjançant el joc lliure, els infants poden explorar i, quan se n'avorreixin, deixar-lo, sense arribar mai al punt de la sobreestimulació.

Aquest tipus de joc l'ajudarà a entendre el món que l'envolta i el comportament dels adults, així com les relacions entre aquests i les diverses estructures socials, mentre promou la seva creativitat, el descobriment dels seus gustos propis i l'ajuda a resoldre conflictes, sentiments que no entenen i tensions que necessiten alliberar. D'aquesta manera, no només l'ajuda a ell, sinó també a qui pretén saber com se sent o què li passa a l'infant, ja que analitzar la seva manera de jugar aportarà més informació que preguntant-li quan ni ell mateix ho entén.

Hi ha una modalitat per fomentar l'aprenentatge en la primera infància nova anomenada "racons", la qual consisteix en dividir l'espai de joc de manera que hi hagi elements representatius de cada racó independentment, sense estar massa recarregats per tal de fomentar la imaginació. Cada racó representa un tipus d'ambient que fomenta el joc simbòlic, com el mercat, l'hospital, la casa amb bebès, els contes...

A mesura que els infants creixen i maduren al llarg del seu procés d'aprenentatge, el joc simbòlic és substituït per un joc cada cop més reglat en el qual s'han de seguir una sèrie de normes pautades per arribar finalment al joc cooperatiu, el qual s'hauria de potenciar per tal de fer eficaç aquesta metodologia coeducativa que pretén fomentar la igualtat entre nenes i nens. Un clima de cooperació i ajuda mútua entre els dos afavoriria aquesta igualtat.

Part pràctica: Comparativa de la metodologia coeducativa entre centres de diferent titularitat i confessionalitat

En aquest apartat parteixo de la següent hipòtesi: hi ha una diferència notable respecte a la metodologia coeducativa de cada centre d'educació primària segons el seu tipus de titularitat i segons si són confessionals o bé laïques. Segons el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya els centres educatius es classifiquen, segons la seva titularitat, en públics i privats. Quan la titularitat correspon a una administració pública —Departament d'Educació, diputació, administració local i altres departaments— parlem de centres públics; mentre que quan la titularitat correspon a una persona física o a una persona jurídica de caràcter privat, finançat d'aquesta manera per mares i pares del propi alumnat, parlem de centres privats; si el centre privat té ensenyaments sostinguts amb fons públics, és a dir, que està gestionada de forma privada però està parcialment finançada per l'administració pública, rep la denominació de centre privat concertat.

Per dur a terme aquest estudi, m'he centrat en les escoles d'educació primària igualadines, les quals formen un total de 14 format per 5 centres públics i 9 concertats, dels quals 5 són laics i 4 religiosos.

Per començar, he fet una selecció de tots els temes i elements relatius a la coeducació que m'agradaria analitzar de cada centre:

- El tipus de projecte educatiu del centre i si disposa d'un pla d'igualtat.
- Les matèries impartides per professors de gènere masculí.
- El codi de vestuari de l'alumnat.
- Si s'imparteix alguna assignatura, no de religió, sobre els valors ètics o la ciutadania, en la qual es tractin les desigualtats per raó de gènere, així com a partir de quin curs o durant quantes hores a la setmana.
- La utilització de referents històrics femenins, és a dir, dones influents al llarg de la història, en el temari així com la commemoració de diades que les posin en valor.
- El tipus de llenguatge utilitzat pel professorat.

- La presència de professional especialitzat que dugui a terme tasques d'atenció i suport emocional a l'alumnat.
- El tipus de joguines i altres materials lúdics, com els contes, que hi ha a les aules i l'ús que en fan les nenes i els nens.
- L'homogeneïtat o heterogeneïtat entre els nens i les nenes a l'hora de fer grups de treball, compartir taula...
- La diversitat d'activitats a Educació Física o com a extraescolars.
- L'educació afectivosexual.
- En què consisteixen les hores de pati i de quin material disposen els i les alumnes.
- Si els lavabos estan diferenciats per sexes, de què disposen, com estan assenyalats.
- La presència d'incidents per motius sexistes i les accions portades a terme per solucionar-los.

A partir d'aquí, he dissenyat un formulari format per un total de 56 preguntes, agrupades en 10 seccions segons el tema que abasten, amb l'objectiu d'obtenir les dades necessàries sobre cada centre per dur a terme aquest anàlisi. 38 d'aquestes preguntes són obligatòries per tal de completar aquest formulari, i la resta deriven d'aquestes, de manera que, depenent de la resposta de les obligatòries, s'hauria o no de respondre les següents. Malgrat el mètode més ortodox hagués estat el d'entrevistar personalment una persona de l'equip directiu dels 14 centres, tal i com argumentaré a l'apartat de conclusions generals del treball, utilitzar un formulari de Google ha sigut el més eficaç i senzill per a les escoles.

Dels 14 col·legis, he obtingut com a mostra 11 respostes de 8 col·legis diferents. Fruit d'una equivocació, després de jo insistir mitjançant varis correus adreçats a cada escola, n'hi ha hagut dues en les quals el formulari ha sigut emplenat per dos o tres membres de l'equip directiu en lloc de només per un, tal i com es demanava, de manera que, com que les respostes de cada centre són anònimes, contaré aquestes respostes extra com si es tractessin de centres a part. És a dir, si una escola pública ha emplenat el formulari dues vegades, es contarà com dues escoles públiques diferents, per tant, parlaré d'11 escoles, no de 8.

Tot i així, cal comentar que algunes respostes sobre un mateix centre són contradictòries entre elles, degut a la poca informació, poca investigació o subjectivitat en respondre l'enquesta. El fet de tenir-ne més d'una en el cas d'algun centre però, ajudarà a contrastar-les.

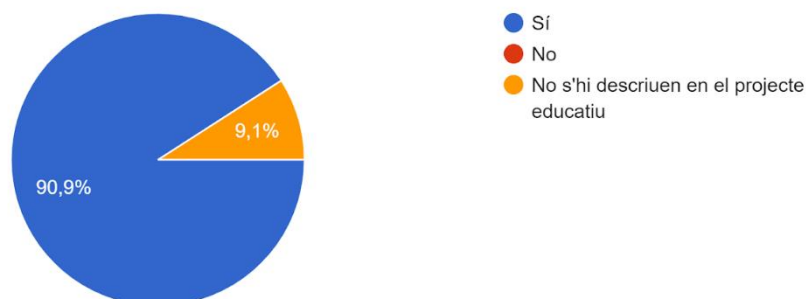
De les 11 respostes, 7 han sigut per part de centres públics, mentre que de concertats només n'hi ha hagut 4 en total, 2 de religiosos i 2 de laics, de manera que, abans de començar l'anàlisi, ja es poden treure conclusions sobre la predisposició d'aquests segons el tipus de centre. No afirmo, però sí que comento des de la meva percepció personal que, almenys anteriorment i depenent de l'equip directiu, els públics acostumen a estar més oberts no només en aquest àmbit, sinó també a nivell de propostes d'activitats d'organitzacions externes com, en el cas d'Igualada, la Kaserna, dedicades als infants d'aquesta edat, que tractin temes més enllà de l'educació teòrica, com ho són l'art, els valors ètics o la seguretat, entre d'altres. En el marc de la coeducació, podem afirmar que aquest fet contribueix a una de les meves hipòtesis formulades inicialment, la que suposa que el tractament de la coeducació és totalment diferent segons el tipus de centre, en aquest cas afavorint els de gestió pública i fent referència a la predisposició d'aquests a dur a terme activitats que tractin aquesta igualtat de gènere.

Una altra explicació per la poca participació dels col·legis concertats podria ser que prefereixen no compartir informació que els pugui perjudicar. A diferència dels públics, en aquests els funcionaris depenen econòmicament de la quantitat d'alumnes matriculats i, per tant, necessiten donar una bona imatge de cara a la ciutat, així que és comprensible que no participin tenint en compte que aquesta informació podria ser utilitzada en la seva contra.

Anàlisi

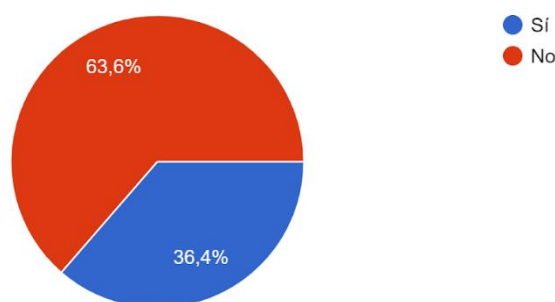
1. Introducció

1.1. Si es descriuen mètodes o estratègies coeducatives en el vostre projecte educatiu de centre, els docents les coneixen?

En el 90,9% de les escoles s'hi descriuen mètodes coeducatius i, en totes aquestes, aquests mètodes són coneguts pels docents. L'única excepció és la d'una escola pública, en el projecte educatiu de la qual no hi formulen aquests tipus de mètodes.

1.2. Hi ha algun codi de vestuari per l'alumnat?

D'entre les respostes afirmatives, he decidit només tenir en compte aquelles que es referissin a unes normes de vestuari més enllà del xandall a l'hora d'Educació Física i la bata en la resta. Tot i així, és interessant comentar que aquelles escoles que han justificat el motiu de fer portar bata als i les alumnes, han utilitzat l'argument que pretenen evitar diferències. Des del meu punt de vista, les diferències no sempre són negatives, ja que defineixen la personalitat única de cadascú.

Així doncs, sense tenir en compte aquestes respostes, els resultats esdevenen els següents: un 18,18%, és a dir, 2 de les 11 respostes, concretament de dues escoles concertades, una laica i una confessional, afirmen tenir un codi de vestuari explícit per als infants.

1.2.1. Si és així, en què consisteix?

Les respostes han sigut les següents:

“Sobretot per l'alumnat de l'ESO: no roba esportiva ni poc adequada per un entorn escolar”.

Tot i concretar que les normes de vestuari estan més enfocades a l'alumnat de l'ESO, també són aplicades a l'educació primària.

“Indumentària: Cal vestir amb correcció i no es pot dur roba que porti algun tipus de missatge polític, ideològic i/o esportiu (equipament de clubs) que pugui ferir la sensibilitat d'algú. Si l'escola considera que un alumne/a no ve vestit correctament ho farà saber a la família per veure quina és la millor manera de resoldre la situació”.

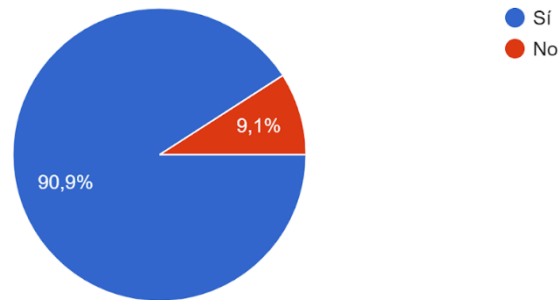
Per una banda, es podria parlar d'una repressió de la llibertat d'expressió individual, però per l'altra, és comprensible que intentin evitar trobar-se amb casos en els quals es fereixi la sensibilitat d'alguna altra persona. En alguns casos, l'opinió personal hauria de ser respectada, a no ser que es tracti d'un missatge d'odi cap a una persona o col·lectiu, de manera que, la forma més fàcil d'evitar aquest tipus d'incidents, és prohibint tota la roba que expressi un missatge, tal i com s'ha comentat, polític, ideològic i/o esportiu. És cert que hi ha llocs en els quals reivindicar el que cadascú creu, i l'escola de primària pot no ésser el més adequat.

Tot i així, en els dos casos, es parla de roba “poc adequada” o “correcta”. Aquests adjectius són destacables per la seva subjectivitat, ja que ningú decideix què és correcte a nivell global. Una samarreta curta, per exemple, no hauria de ferir la sensibilitat de cap persona. Considero que prohibir la roba “massa” curta o la roba esportiva, com vestir amb xandall, en un ambient escolar promou una sèrie de valors antiquats que no promouen la llibertat individual.

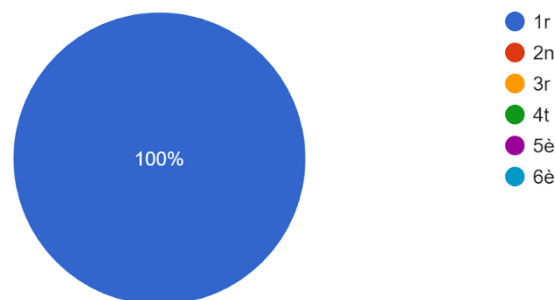
2. Treball a l'aula

2.1. En alguna assignatura es treballen les desigualtats per motiu de gènere?

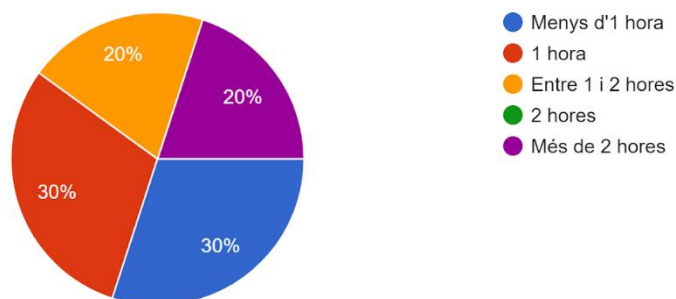
Només una escola concertada confessional reconeix no treballar les desigualtats sexistes en cap de les seves assignatures. Aquest coneixement podria ser la base de la seva consciència social que les i els faria lluitar contra aquestes desigualtats.

2.1.1. Si és així, a partir de quin curs?

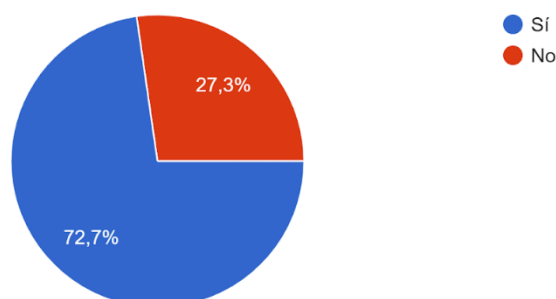
És un fet positiu que totes les escoles que tracten aquest tema, ho facin des del principi de l'etapa educativa dels infants, ja que és en aquesta edat en la qual estableixen la seva base ideològica, tot i ser-ne inconscients, tal i com està explicat a l'apartat de Jocs i joguines.

2.1.2. Durant quantes hores a la setmana?

Tot i que es tracti des de 1r de primària, la majoria d'escoles, concretament un 60%, només hi dediquen una hora o menys. És el cas de 4 escoles públiques, 1 concertada laica i 1 concertada confessional. Degut a la varietat de respostes, podem afirmar que es tracta d'un problema generalitzat, no atribuïble a cap tipus de centre en concret.

2.2. Al preparar el temari de les diferents assignatures, es té en compte l'equilibri entre el nombre de referents històrics masculins i el nombre de femenins? Es promou el tractament de dones influents?

En el cas de dues escoles públiques i una concertada laica, no es pretén citar dones influents a nivell històric en el temari escolar per tal de tenir un equilibri entre els referents masculins i femenins, tal i com proposen algunes lleis com les següents: Llei orgànica 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere; Llei orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva de dones i homes; Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista; Llei 12/2009 d'educació i Decret 101/2010 d'ordenació dels ensenyaments de primer cicle de l'educació infantil. És necessari que es prenguin mesures per tal que les dones que han influït igual o més que els homes, a través de la història, siguin igual de reconegudes per la població a nivell mundial.

2.3. Quin tipus de joguines hi ha a classe?

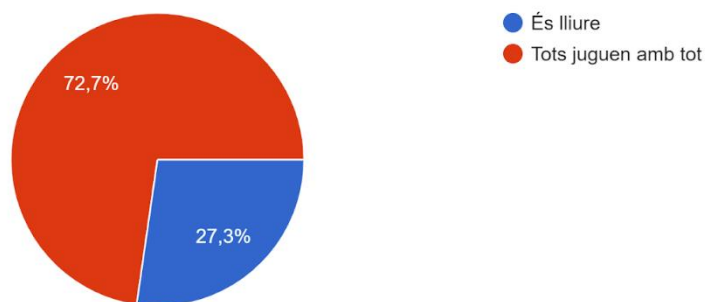
La majoria de respostes han deixat clara la gran varietat de jocs i joguines presents a l'aula. El tipus i la quantitat de joguines dependran de l'edat dels infants. Algunes escoles han volgut remarcar que el seu material lúdic no té gènere, és neutre.

Es pot apreciar la gran quantitat de jocs simbòlics que són utilitzats, els quals promouran el seu correcte desenvolupament.

Aquestes han sigut les respostes més repetides: cuinetes, nines, animals, jocs de taula, trencaclosques, construccions, jocs de lògica, de taula i jocs de rol.

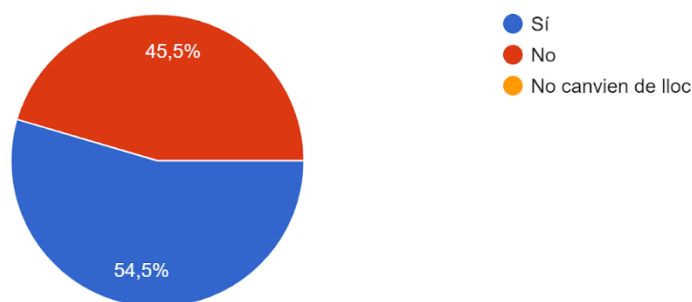
Tot i així, en el cas d'una escola pública, no hi ha joguines a l'aula, sinó un espai de ludoteca general a l'escola. El fet que hi hagi joguines a classe, sobretot en els primers cursos, pot fer que les classes, a les quals els infants no hi estan acostumats, resultin més amenes i, al mateix temps, poden ser utilitzades com a material educatiu a l'hora de posar en pràctica el temari après, com en el cas de les multiplicacions, les parts del cos o algunes paraules en anglès.

2.4. Es promou que tots els infants juguin amb totes les joguines o el joc és lliure?

Les dues opcions aporten quelcom positiu. Per una banda, en el joc lliure, cadascú pot jugar amb allò que més li ve de gust; però per l'altra, és important, sobretot als primers cursos, que es promogui un joc en el qual tots i totes les alumnes provin tots els tipus de joc, per tal de descobrir què els agrada més i començar a formar la seva pròpia personalitat.

2.5. Al llarg del curs, els infants poden triar el seu company/a de taula?

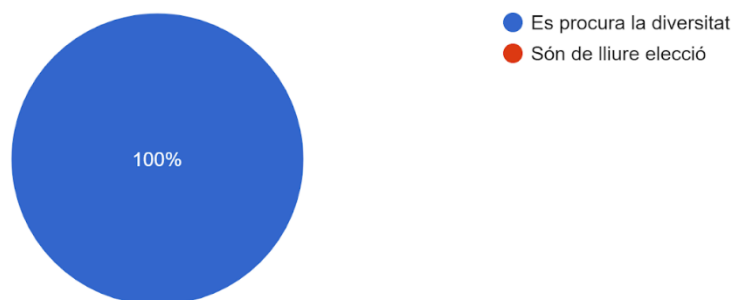
És positiu que, en totes les escoles, els infants canviïn de lloc al llarg del curs, ja que, per exemple, promou les noves relacions entre aquests. Un 54,5%, concretament 5 centres públics i 1 concertat religiós, permeten als i les alumnes seure al lloc i amb la parella que vulguin. Tot i que la llibertat pugui ser bona, en aquesta etapa els és favorable sentir-se "obligats" a treballar o simplement conversar amb gent nova més enllà del seu grup d'amistats de fa un parell d'anys, perquè, normalment, encara no tenen la seguretat o motivació suficient per a provar-ho per sí soles.

2.5.1. Si ho escull el professorat, és té en compte que les parelles o grups estiguin formats per infants de diferents sexes?

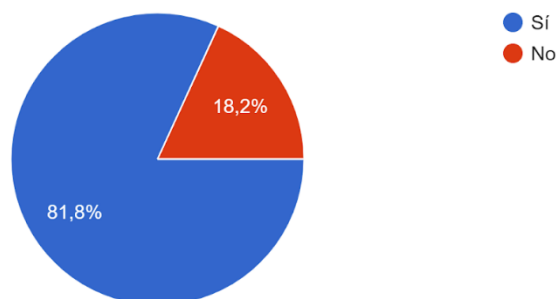
En les altres escoles, en les quals són les i els docents les encarregades de triar els llocs en els quals seurrà cadascú, es pot observar que en tots els casos es procura que les parelles o grups estiguin formats per alumnes de diferents sexes, promovent d'aquesta manera una heterogeneïtat social que podrà fomentar el respecte, la comunicació i la convivència.

2.6. Quan es fan grups, es procura que siguin heterogenis o són de lliure elecció?

A partir de certa edat, les i els alumnes agraeixen la llibertat de poder formar ells mateixos els grups per tal de dur a terme, per exemple, treballs grupals. Però, igual que en el cas de les preguntes anteriors, almenys en els primers cursos promoure els grups mixtos afavoreix molts aspectes variis.

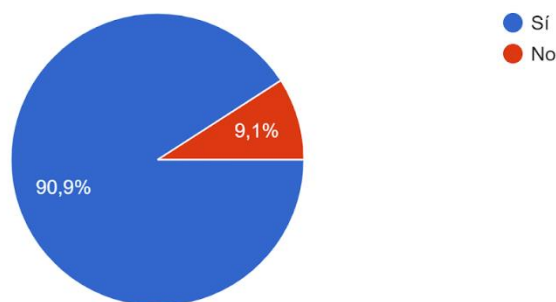
2.7. A l'hora de seleccionar els contes per l'aula, s'intenta evitar el rol de la dona fràgil i dependent?

Un dels factors més rellevants a l'hora de dur a terme una educació que potenciï aquest tipus de valors és la tria del material de suport.

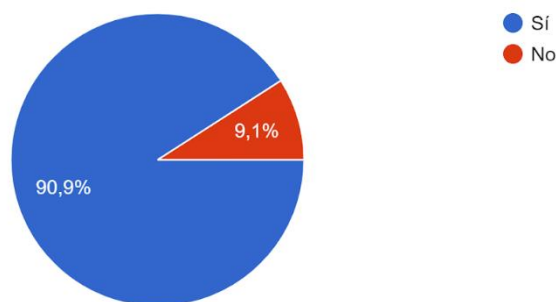
En aquest cas, és molt important evitar el rol de la dona fràgil i dependent que apareix en molts contes, sobretot clàssics com en els de princeses submises. Així doncs, un 18,2%, format per dues escoles públiques i laiques, no té aquest aspecte en compte, no discriminant aquest tipus de conte infantil però promovent la inculcació de valors sexistes als petits i petites lectores. La resta d'escoles, siguin públiques, concertades, confessionals o laiques, afirmen dur a terme una curosa selecció per tal d'evitar-los.

2.8. El professorat tracta el tema del sexisme mitjançant aquest tipus de contes?

Tot i el comentari anterior, hi ha alguns centres que decideixen seleccionar-los amb un objectiu didàctic. La majoria de contes tenen una moral de la qual hauríem d'aprendre, però aquests centres empenen una iniciativa totalment oposada: mostrar el masclisme present en aquests per tal de, d'aquesta manera, aprendre a detectar-lo i erradicar-lo, així com distanciar les seves històries de la realitat. Vist això, els dos únics col·legis que, en la pregunta anterior, han dit que incloïen aquest tipus de contes en el conjunt del material que utilitzen, han afirmat en aquesta que el motiu de triar-los és que els utilitzen amb aquests objectius.

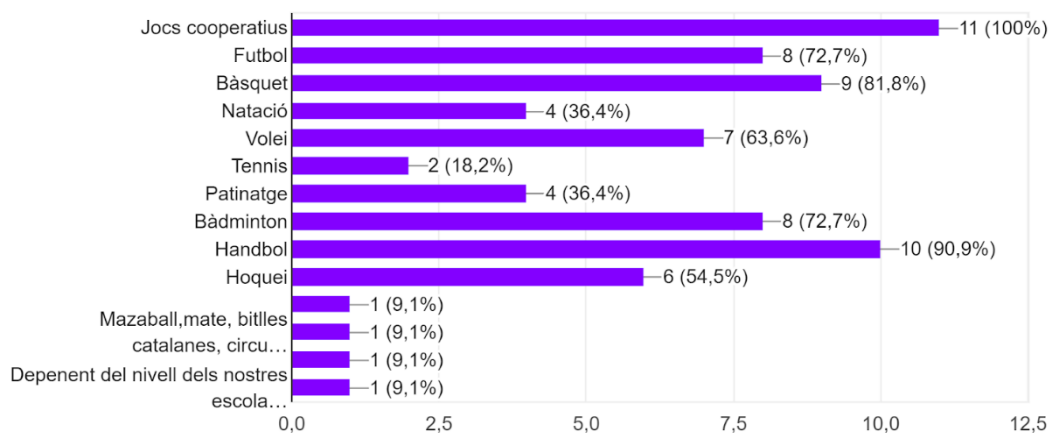
2.9. En general, es procura utilitzar un llenguatge inclusiu?

Només una escola pública reconeix no tenir cura a l'hora d'utilitzar un llenguatge inclusiu amb l'alumnat, que afavoreixi la igualtat i amb el qual cadascú es pugui sentir identificat, respectat i, fins i tot, valorat.

3. Educació Física

3.1. Quins esports es practiquen a la classe d'Educació Física?

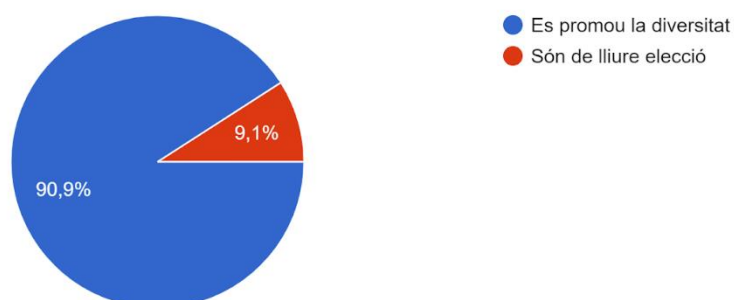

És important que aquesta assignatura tan polèmica ofereixi una gran varietat d'esports o jocs per aconseguir una comoditat general i potenciar les diferents habilitats en lloc de reduir la importància a una sola, com pot ser el futbol. D'aquesta manera, qualsevol persona pot descobrir quines són les seves capacitats i tenir l'oportunitat de desenvolupar-les equitativament respecte a la resta d'esports, fent-los tots per igual. A nivell de gènere, molts centres opten per potenciar només els esports principals que coincideixen amb característiques fisiològiques masculines, deixant al marge les femenines. Per exemple, a l'hora de centrar-se en les capacitats físiques bàsiques, tractant el tema de la força un trimestre mentre que la flexibilitat només en un parell de classes. Òbviament sempre hi ha excepcions d'infants que destaquen per una habilitat pròpia del gènere contrari, però, generalment i tal i com ja he comentat, hauria de ser equitatiu.

És molt positiu que tots els centres practiquin jocs cooperatius, ja que és un dels valors principals de la metodologia coeducativa. Els esports més practicats, sorprenentment, són el handbol, el bàsquet, el bàdminton, el futbol i el vòlei. És comprensible que els que requereixen instal·lacions més complexes o una finançament extra, al no dependre tant de les administracions públiques, són més propis dels centres concertats. A nivell de religió, no hi ha cap característica remarcable que demostrï que, en general, no hi ha prou diversitat d'esports.

Cal destacar, però, que tres centres públics han volgut anar més enllà afegint una gran varietat d'esports i jocs que promoguin els hàbits saludables i el treball cooperatiu, com el kroftball, l'atletisme, el mazaball, les bitlles catalanes, els circuits, l'expressió corporal i el pitxi, entre d'altres; sumat al comentari d'una concertada laica exposant que aquests depenen del nivell de l'alumnat.

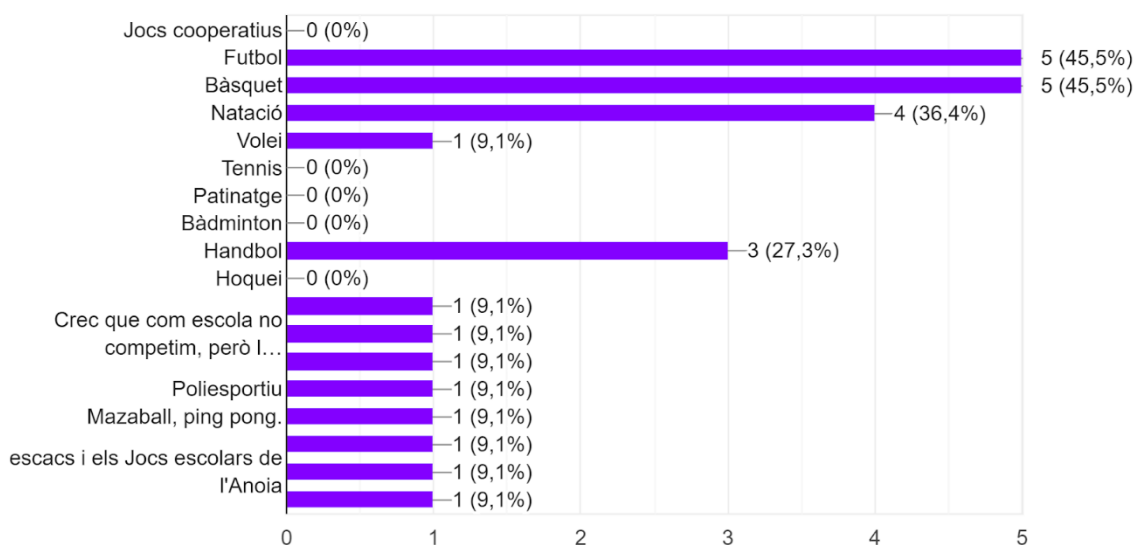
3.2. Es promou que els equips siguin heterogenis i equilibrats o són de lliure elecció per l'alumnat?

És quan les i els alumnes poden escollir els seus companys de grups quan, normalment, aquests queden desequilibrats, afavorint el sentiment de supremacia en un i la baixada d'autoestima i sentiment d'incapacitat de l'altre. No se'ls pot culpar pel fet que té lògica que els més bons es vulguin ajuntar entre ells, però un grup repartit pot afavorir molts altres valors comentats amb anterioritat, com el respecte o la cooperació. Aquest fet és aplicable al gènere i comparable amb les preguntes 2.5.1. i 2.6.

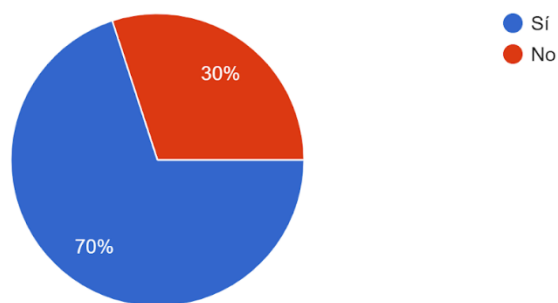

3.3. En quins esports l'escola participa en competició?

Tot i que es dugui a terme una gran varietat d'esports a la classe d'Educació Física, és important tenir en compte quins són els que potencien més mitjançant la participació en competicions contra altres centres. Els esports més votats han sigut el futbol, el bàsquet, la natació i el handbol; tot i que la majoria d'escoles han afirmat participar en competicions a nivell comarcal variant d'esport cada vegada. Només una pública no participa en cap mena de competició, fet que pot també ésser positiu per al desenvolupament dels infants, ja que la competició implica guanyar o perdre, i que això sigui l'important no és el valor adequat que haurien d'aprendre. Dues públiques i dues concertades laiques no han esmentat res de cap roda d'esports, simplement han votat esports concrets afegint però el mazaball i el ping-pong en el cas de les públiques i els escacs en el cas de les concertades laiques. El col·legi que menys esports ha seleccionat ha sigut un dels concertats religiosos, limitant-se al futbol i el bàsquet.

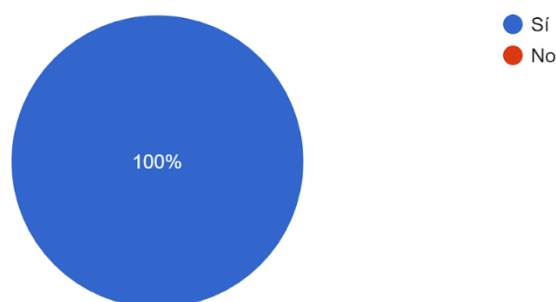
3.3.1. Els equips de competició són mixtes?

Tenint en compte els comentaris de les preguntes sobre l'heterogeneïtat dels grups/equips (preguntes 2.5.1., 2.6., 3.2.), tot i que es pretengui la diversitat en els equips a la classe d'Educació Física, és important mantenir-ho quan es tracta d'una competició extraescolar, sense deixar de transmetre així els valors apresos i, per tant, demostrant que van més enllà de l'aula i que són aplicables a la realitat externa al centre. 3 escoles (dues públiques i una concertada laica) no tenen equips de competició mixtes.

4. Educació sexual

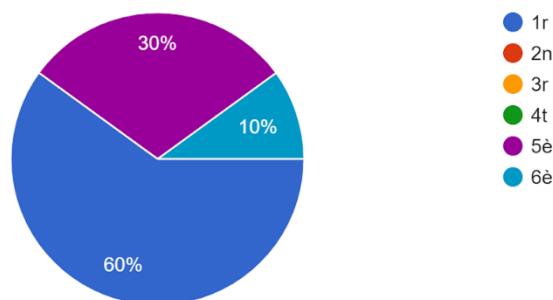
4.1. Es treballa l'afectivitat i la sexualitat?

Tots els centres creuen tractar l'afectivitat i la sexualitat a les aules, però a partir de les següents respostes es pot observar que algunes es limiten a allò senzill i tradicional, sense treballar aquells temes que realment preocupen els infants. Una escola confessional normalment no aprofundeix en temes relacionats amb el sexe, ja que la religió té una concepció molt estricta sobre aquest. S'ha de tenir en compte que parlem d'educació primària, una època en la qual molts i moltes no estan preparades per aprendre segons quins conceptes, però sí que és plenament necessari establir una base de coneixements suficient. Depèn també de què entengui l'escola com a afectivitat i sexualitat, ja que per exemple pot ser que tractin l'afecte general a 1r de primària, però que no utilitzin la paraula "sexe" fins a 6è. Avui en dia trobem situacions en les quals moltes persones desconeixen o se senten insegurs respecte a un tema que és considerat tabú però hauria de ser de coneixement general referent a la sexualitat. És per aquest motiu que aquesta ha de començar a ser tractada a una edat primerenca, ajudant els infants a entendre el seu cos i la relació amb els altres. Se segueixen trobant casos de mares i pares escandalitzats pel que els seus fills i filles diuen que els han ensenyat a l'escola, per tant és important augmentar la consciència social sobre la importància de l'educació sexual. Per una banda, com abans comencin, sempre que estiguin preparats mentalment, més coneixements podran abastir i normalitzar i ho faran més ràpidament; i, per l'altra banda, podem aconseguir reduir el nombre de gent que desconeix com funciona el seu cos, sense saber si s'hauria de preocupar o no per allò que li passa; així com tampoc entén el funcionament del sexe contrari, coneixement clau per tal de fomentar, per exemple, la convivència i les relacions entre persones.

Un exemple de la importància d'aquest tipus d'educació és la disminució, gràcies a aquesta, de visites a l'hospital per falta de coneixement sobre el seu aparell reproductor.

4.1.1. Si és així, a partir de quin curs?

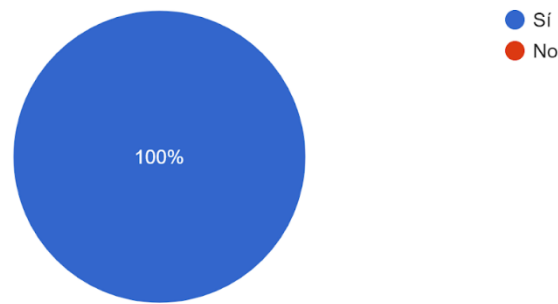

Tot i que totes les escoles escollissin l'opció "Sí" a la pregunta anterior, una escola pública no ha contestat aquesta, de manera que es desconeix quan comença a treballar aquest tema. Hi ha un gran contrast de respostes, ja que es divideixen entre les que comencen ja a 1r curs i els que ho fan al cicle superior (5è i 6è). El grup de 1r està conformat per 3 públiques, una concertada aconfessional i les dues concertades religioses; mentre que a 3 públiques es fa a 5è i a una concertada aconfessional a 6è. Tal i com he comentat en la darrera pregunta, és possible que moltes de les escoles que han seleccionat l'opció de 1r simplement tractin algun tema general per sobre, però que no eduquin sexualment fins als últims cursos o que fins i tot no ho arribin a fer. Un exemple és el d'una de les pública que ha seleccionat l'opció "1r", però en la pregunta 4.1.2. especifica que es limiten a l'afectivitat, la sexualitat la treballen a partir de cicle superior.

4.1.2. Mitjançant quines eines?

En general, la majoria de respostes han sigut similars independentment del tipus d'escola, fent referència per exemple a recursos audiovisuals o jocs de rol (lectures de contes, llibres o articles, vídeos/curtmetratges/pel·lícules amb debat posterior, xerrades de professionals, dinàmiques i jocs de rol). Moltes concreten abordar els temes esporàdicament, sense preparació prèvia, tenint en compte els temes que sorgeixen entre els i les alumnes.

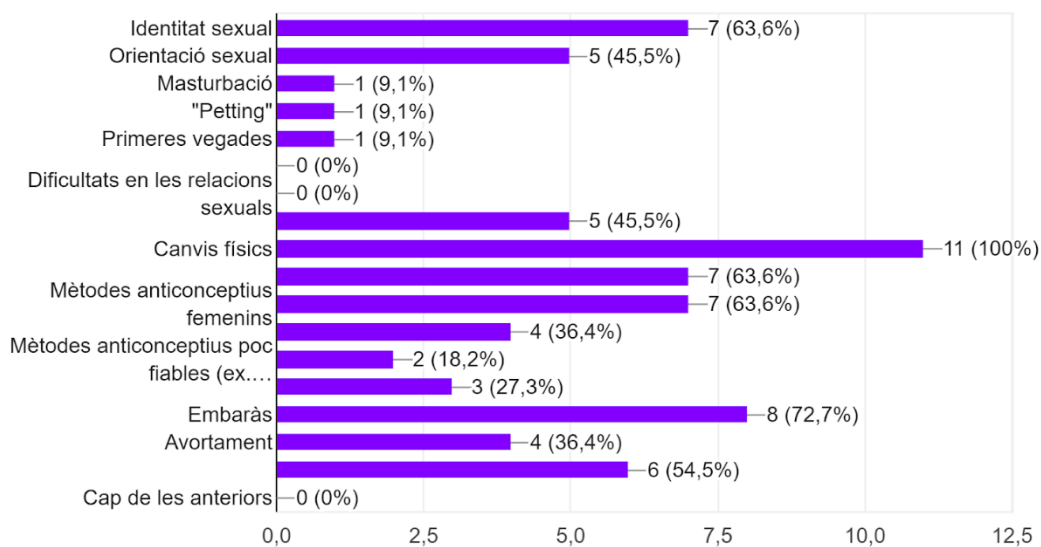
4.2. S'aborden els canvis físics i es prepara els nens i les nenes per a aquests?

Torna a haver-hi el mateix conflicte que en la qüestió 4.1. ja que, malgrat tots els centres afirmen tractar el tema dels canvis físics, pot ser en gran o petita mesura. Pot ser que, per exemple, es parli del funcionament de la regla, però que no es faci fins al final del cicle superior, quan algunes persones de sexe femení ja l'han experimentat sense tenir gaire informació sobre aquesta.

Tot i així, és positiu que tots els centres els abordin, encara que potser no sigui suficient, perquè és potser la part més important de l'educació sexual que necessiten a aquesta edat per tal d'entendre què li està passant al seu cos i al dels seus companys i no espantar-se ni preguntar-se si és normal.

4.3. De quins dels següents temes es parla a l'aula?

Aquesta és la pregunta encarregada de determinar si realment d'educació sexual i afectiva impartida és suficient. Totes les treballen, com a mínim, 1 tema, de manera que, en més o menys mesura, totes diuen impartir educació sexual. Aquesta és la llista completa d'un total de 17 temes que poden ser tractats a l'aula més enllà del funcionament dels aparells de reproducció i de la regla en el cas de les persones de sexe femení, temes que, normalment, formen part del temari de l'assignatura de Naturals, Medi...; i centrant-me en un àmbit més social i psicològic, juntament amb el seu respectiu nombre de centres que l'han seleccionat:

- Identitat sexual (7)
- Orientació sexual (5)
- Masturbació (1)
- "Petting"¹ (1)
- Primeres vegades (1)
- Funcionament de les relacions sexuals no heterosexuales (0)
- Dificultats en les relacions sexuals (0)
- Agressions sexuals (5)
- Canvis físics (11)
- Mètodes anticonceptius masculins (7)
- Mètodes anticonceptius femenins (7)
- Mètodes anticonceptius permanents (4)
- Mètodes anticonceptius poc fiables (ex.: "marxa enrere") (2)
- Mètodes anticonceptius d'urgència (ex.: "pastilla del dia després") (3)
- Embaràs (8)

---

¹ El "petting" es tracta de qualsevol pràctica sexual que no contempla la penetració, des de petons i carícies fins a sexe oral o masturbació.

- Avortament (4)
- Malalties de transmissió sexual (ITS) (6)

Tots els centres coincideixen en el tema dels canvis físics, però en el cas de dos centres públics aquest és l'únic que han seleccionat. A continuació exposo el nombre de temes que ha marcat cada centre:

- Públics laics: 11, 10, 4, 7, 1, 8, 1
- Concertats laics: 13, 11
- Concertats religiosos: 3, 3

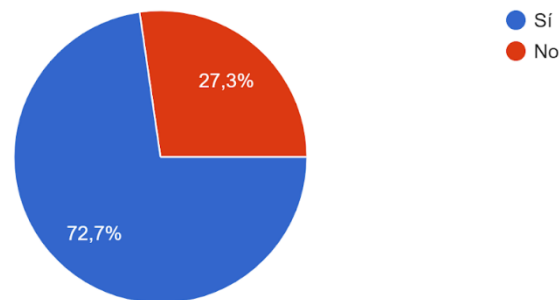
Es pot observar fàcilment que, malgrat haver-hi molta varietat de respostes entre els diferents centres públics, hi ha molt contrast entre els concertats laics i els religiosos, essent els primers els que abasten més temes. Per culpa d'una mala educació sexual apareixen els embarassos no desitjats i les ITS.

Hi ha dues opcions que cap centre treballa a l'aula: el funcionament de les relacions sexuals no heterosexuales i les dificultats en les relacions sexuals. A partir d'aquí es pot arribar a la conclusió que la manera de veure l'educació sexual de molts centres és bàsicament que la seva funció és prevenir els embarassos no desitjats i les ITS, creant una visió de les relacions sexuals com a actes perillosos i fins i tot "dolents", creant un cert sentiment de por entre l'alumnat; quan podrien de ser vistes d'una manera més positiva, no solament com a formes de procreació sinó també com a accions entre persones que provoquen plaer, poden ser gaudides de moltes maneres diferents i aporten més beneficis que el propi plaer. Tot i així, és sorprenent que només 4 centres parlin de l'avortament, essent un dels temes més rellevants per seguretat pròpia. La majoria de les xerrades que es duen a terme sobre el tema són realitzades per professionals de la salut en general, no de sexologia, de manera que contribueixen a aquesta visió. Així doncs, no s'arriben a treballar els temes que realment interessin als infants.

A més, en aquestes classes predomina clarament l'heteronormativitat, donant informació útil a aquelles persones que tenen interès a mantenir relacions en un futur amb persones del sexe contrari, però deixant enrere aquelles que tenen altres interessos, com les persones homosexuals. S'ha demostrat en l'enquesta que absolutament cap centre dona informació sobre com són les relacions entre dues persones del mateix sexe, de manera que es pot suposar que tampoc esmenten les de les persones transsexuals, per exemple. Aquest fet no contribueix a la descoberta de la orientació sexual de cadascú, retardant-la fins que descobreixin que no sentir-se atret només per les persones de l'altre sexe binari és possible i completament normal i deixant-los sense eines i amb desconeixement quasi o totalment absolut per a les seves futures relacions.

Cal destacar, però, els centres que afirmen tractar les opcions menys seleccionades, com són la masturbació, el "petting", les primeres vegades, els mètodes anticonceptius poc fiables i els d'urgència. Aquests han estat 4 públiques i una concertada laica. És una de les preguntes en les quals es pot apreciar més la política conservadora de les escoles confessionals catòliques.

4.4. Es duen a terme xerrades de professionals sobre el tema?

3 de les 11 escoles, dues públiques i una concertada confessional, no programen xerrades sobre afectivitat i sexualitat realitzades per professionals. Aquestes xerrades poden aportar informació des del punt de vista d'un expert o experta en el tema, però a la vegada poden ser del tipus comentat en la qüestió anterior, creant una visió negativa de les relacions sexuals. Per aquest motiu és important, a part de simplement programar-les, triar amb cura quin perfil de professional s'encarregarà de dur-la a terme, fet que modificarà completament el contingut d'aquestes.

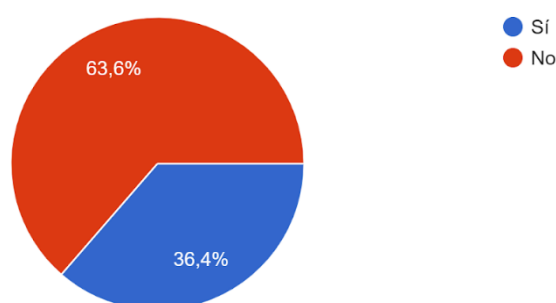
4.4.1. Sí és així, de quin perfil de professionals?

Aquestes han sigut les respostes:

- Professionals de la salut (del CAP, metges en general...)
- Programa Salut i Escola
- Professors/es de ciències naturals

Relacionat amb la pregunta 4.3., tots els tipus de professionals que han esmentat les diferents escoles són experts en salut i, per tant, majoritàriament destinaran la xerrada als aspectes mèdics de les relacions sexuals (precaucions, conseqüències...). No hi ha cap escola que ho hagi comentat, però, en general, n'hi ha que, a part d'aquestes, busquen més tipus de xerrades sobre aquest tema per tal d'ampliar la informació i aprendre sobre un àmbit diferent més enllà dels mètodes anticonceptius i les ITS.

4.5. Es va més enllà de la sexualitat heteronormativa?

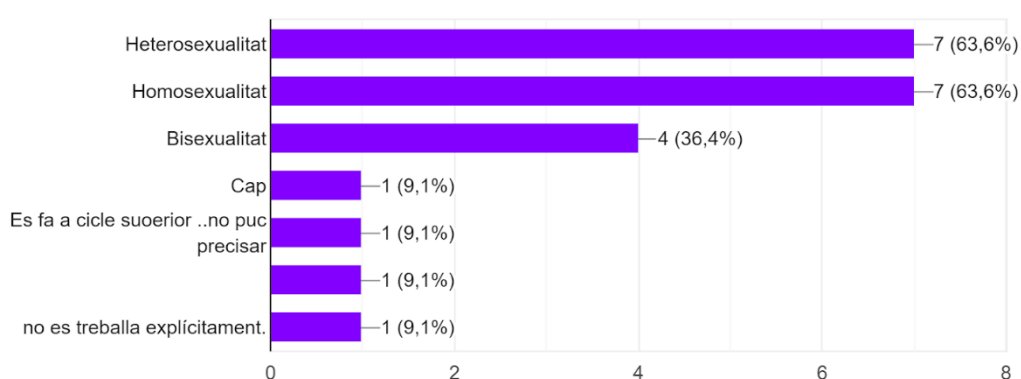

Només en el cas de 4 col·legis es tracten tipus de sexualitat més enllà de l'heterosexual, dues públiques, una concertada religiosa i una concertada laica. És en aquest moment en el qual l'infant aprèn què comprèn la diversitat, de manera que és molt important allunyar-los de l'heteronormativitat exposant la major part possible de la diversitat per afavorir el seu autoconeixement contemplant totes les opcions possibles així com el respecte cap als que en formen part.

4.5.1. Si és així, de quina manera?

L'única eina especificada que és emprada per afavorir la normalització de la diversitat consisteix en l'elaboració de material per part dels alumnes per exposar-lo a la resta de companys; és el cas de la concertada laica. La resta comenten que només tracten aquest tema quan sorgeix a l'aula, en molt poca mesura degut a la seva temprana edat o de manera general mitjançant la diversitat de les famílies de les i els alumnes.

4.6. Quins tipus de sexualitat són tractats?

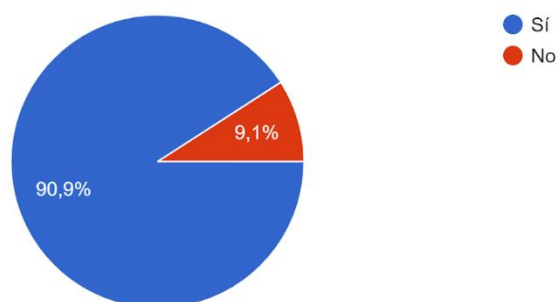
Tots els col·legis que han votat l'heterosexualitat han votat alhora l'homosexualitat, concretament, 5 públics, un concertat laic i un concertat religiós. Seria molt positiu que aquests tractessin els dos tipus de sexualitat per igual, dedicant-hi el mateix temps.

Tot i així, pocs van més enllà d'aquests dos tipus. Per exemple, la bisexualitat, una orientació també bastant majoritària a l'actualitat, només és treballada en 3 col·legis públics i un concertat laic.

En el cas de 2 públics, un concertat laic i un concertat religiós, però, no es treballa explícitament cap tipus d'orientació sexual.

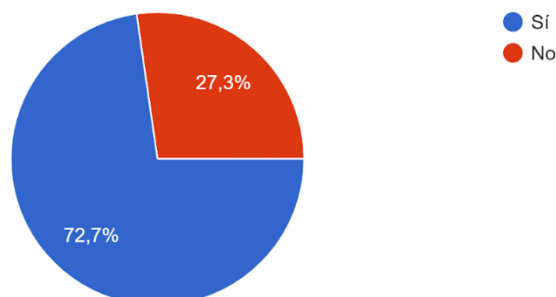
5. Altres activitats

5.1. Es commemoren diades que posin en valor les dones?

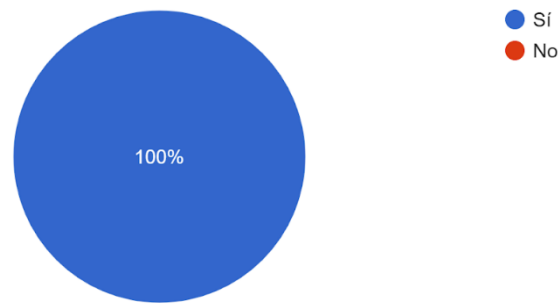
Més enllà d'incorporar dones referents a nivell històric dins del temari, és important també commemorar aquelles diades que posin en valor les dones. Només una escola pública encara no dona suport a aquestes diades mitjançant una celebració.

5.2. S'organitzen activitats dinàmiques o xerrades al llarg del curs per tractar el gènere?

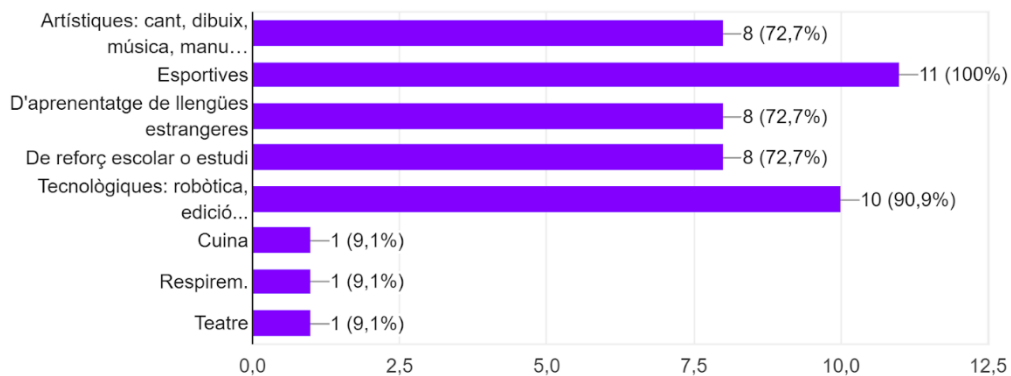
Del total de centres, 3 públics afirmen no organitzar xerrades o dinàmiques que aprofundeixin en el tema del gènere. Aquest fet pot indicar que alguns centres, que han afirmat fer-ho, no tractin el tema del gènere de forma suficient per exemple mitjançant eines com aquest tipus d'activitats. Tot i tractar-se només de 3 centres, representa un percentatge considerable dins la mostra igualadina.

5.3. S'intenten realitzar extraescolars inclusives i variades?

Totes les escoles han escollit l'opció que comportava dur a terme una gran varietat d'activitats extraescolars que pretenen ser inclusives.

5.3.1. Quines extraescolars es poden realitzar en aquest centre?

Malgrat la resposta comuna de totes les escoles en la pregunta anterior, en aquest gràfic es demostra que les activitats dutes a terme en alguns casos no són tan variades. Aquesta és la llista d'opcions donades amb el nombre d'escoles que l'han seleccionat:

- Artístiques: cant, dibuix, música, manualitats, dansa... (8)
- Esportives (11)
- D'aprenentatge de llengües estrangeres (8)
- De reforç escolar o estudi (8)

- Tecnològiques: robòtica, edició... (10)
- Altres (3)

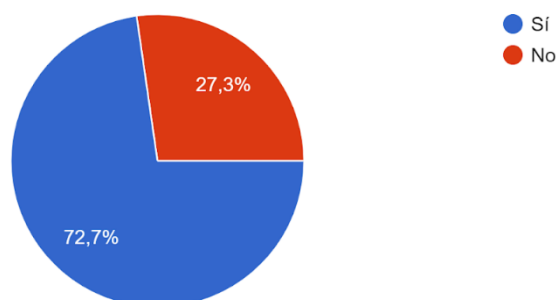
Totes les opcions tenen bastantes votacions, però l'únic àmbit d'extraescolars en el qual totes les escoles coincideixen és l'esportiu, de manera que podem afirmar que, en general, es potencia més aquest que els altres i, per tant, no podem parlar d'un sistema totalment inclusiu. Tot i així, és molt positiu que les altres tinguin una representació mitjanament alta, ja que totes potencien una habilitat o fins i tot intel·ligència múltiple. En segon lloc, la més realitzada és la que té relació amb la tecnologia, la qual s'ofereix en totes les escoles excepte en una concertada laica. La resta d'opcions tenen la mateixa quantitat de vots, tot i que és destacable una escola concertada laica que només ofereix activitats de dues categories, de manera que no promou el desenvolupament d'una varietat suficient d'habilitats. Cal destacar també les activitats extres especificades en l'apartat "Altres": cuina i "respirem" —que es podria interpretar com una activitat que afavoreix la intel·ligència intrapersonal², d'autocomprensió—; les quals ofereixen més oportunitats i són realitzades únicament per dues escoles públiques, a part de teatre, activitat especificada en una pública però que pertany al grup de les de caire artístic.

---

² La intel·ligència intrapersonal forma part del grup de les intel·ligències múltiples. Consisteix en la capacitat de comprendre's a un o una mateixa i d'entendre i controlar els seus propis sentiments.

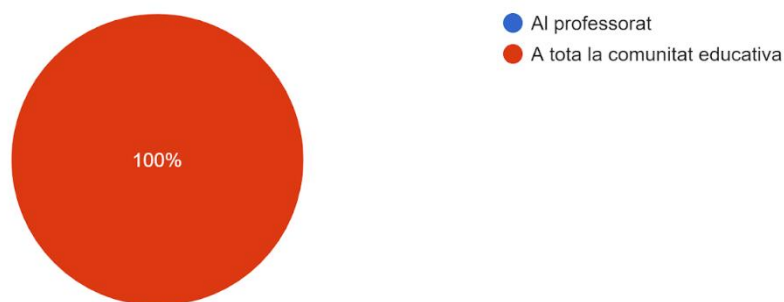
6. Professorat

6.1. La vostra escola disposa d'un pla d'igualtat?

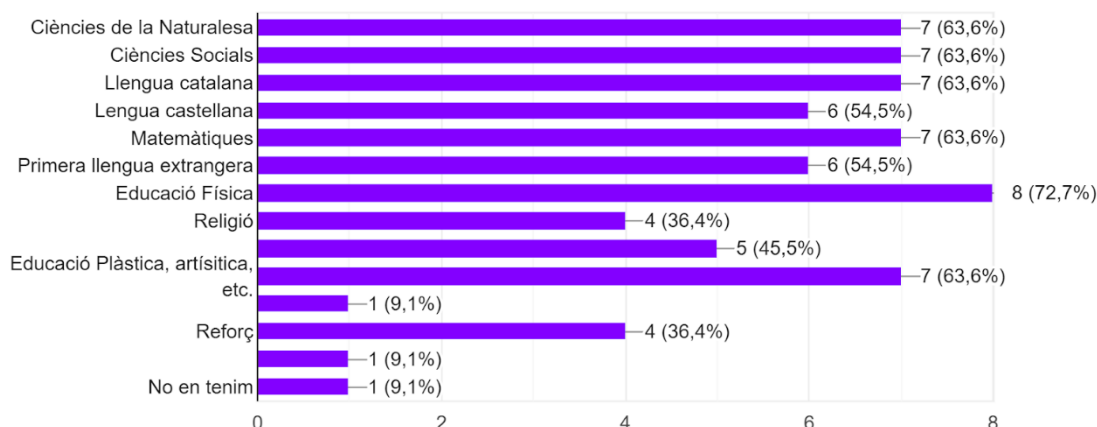
3 centres, dos públics i un concertat laic, no disposen d'un pla d'igualtat de gènere, d'oportunitats entre dones i homes. És imprescindible que tots els centres n'acordin un o que fins i tot adaptin a l'àmbit específicament educatiu el que proporciona la Generalitat de Catalunya, per tal de garantir, seguint els manaments normatius, aquesta igualtat d'oportunitats entre homes i dones i assegurar que s'aplicaran accions que la potenciïn, deixant d'aquesta manera per escrit tot allò que hi té a veure, com l'anàlisi i l'actuació davant segons quina situació relacionada amb el gènere.

6.1.1. Afecta només al professorat o a tota la comunitat educativa?

En tots els casos el pla d'igualtat no afecta només al professorat sinó a tota la comunitat educativa, comprenent des de personal de neteja fins a les i els propis alumnes, promovent així la igualtat de gènere més enllà de l'equip docent.

6.2. Quines matèries ensenyen els educadors de sexe masculí?

A simple vista, sembla que les assignatures que s'encarreguen de fer els professors estan bastant repartides. Aquesta n'és la llista amb el nombre de vots corresponent:

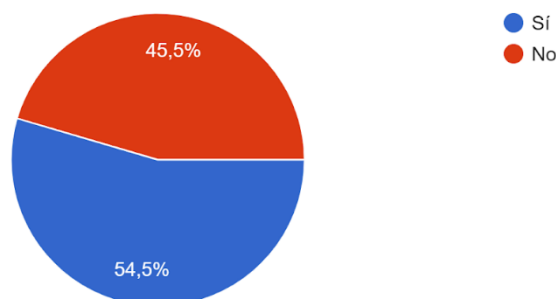
- Ciències de la Naturalesa (7)
- Ciències Socials (7)
- Valors socials, ciutadania, ètica... (5)
- Religió (4)
- Llengua catalana (7)
- Lengua castellana (6)
- Primera llengua estrangera (6)
- Segona llengua estrangera: alemany, francès... (1)
- Matemàtiques (7)
- Educació Física (8)
- Educació Visual i Plàstica, artística... (7)
- Reforç (4)
- Altres (2)

Cal remarcar que l'assignatura de la qual s'encarreguen de fer més professors de sexe masculí és encara la més tòpica degut a la seva condició física: l'Educació Física, tenint un 82% dels vots. Una escola ha especificat que tenen un professor fent Educació Física a l'apartat d'"Altres", de manera que realment aquesta assignatura té 9 vots. Les úniques escoles que tenen una docent de sexe femení fent aquesta assignatura són una concertada laica i una pública.

En el cas de les escoles públiques, la gestió que respecta a la quantitat equitativa de docents de sexe femení i de sexe masculí no depèn d'aquestes, ja que sol·liciten un docent per una assignatura i aquest és nomenat per la Generalitat, independentment del seu sexe.

Pel que fa a les concertades, una laica només té un professor de sexe masculí, el qual fa Educació plàstica, i en la resta hi ha entre 8 i 9 professors fent assignatures bastant repartides.

6.3. Hi ha algun professional especialitzat que faci tasques d'atenció emocional a l'alumnat?

L'escola és un espai en el qual els infants passen una gran part del seu temps diari, i molts d'ells tenen dubtes o preocupacions pròpies de la seva edat que no s'atreveixen a comentar a casa, de manera que els pot ajudar tenir un professional a qui recórrer en aquest tipus de situacions tan a prop. D'aquesta manera pot guanyar confiança i notar que la seva escola va més enllà d'estudiar, li dona suport.

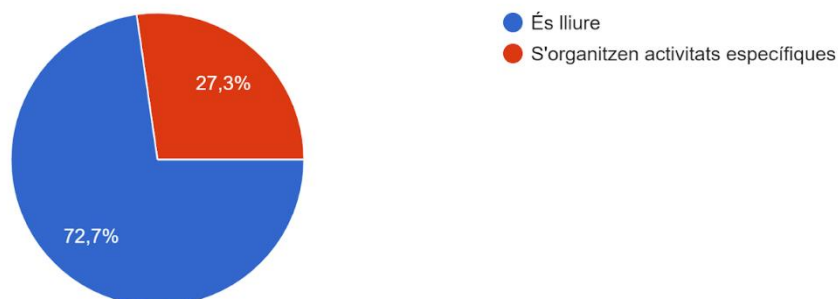
A més, aquest o aquesta professional pot organitzar projectes mitjançant activitats dinàmiques i xerrades sobre temes relacionats amb les emocions, la salut mental...; intentant afavorir així la intel·ligència intrapersonal i fins i tot la interpersonal³, que es basa en la bona relació i comprensió dels sentiments de les i els altres. La formació de cada docent relacionada amb les emocions s'hauria de tenir en compte també, ja que seria capaç de gestionar millor les situacions que sorgeixin i podent oferir aquest tipus de projectes ell o ella mateixa. 4 escoles públiques i una concertada confessional no tenen aquest tipus de professional.

---

³ La intel·ligència interpersonal forma part del grup de les intel·ligències múltiples. Consisteix en la capacitat d'entendre els sentiments de les i els altres i de posar-se en la seva pell.

7. Pati

7.1. L'activitat durant l'hora d'esbarjo és completament lliure o s'organitzen activitats específiques?

Igual que en la qüestió 2.4., si el joc és lliure les i els alumnes poden gaudir de la seva estona diària d'esbarjo fent allò que els ve més de gust. Tot i així, el fet de preparar activitats específiques alguns dies pot promoure la cooperació i relació entre aquestes alumnes, així com potenciar diferents habilitats i intel·ligències múltiples, com un espai de lectura, un hort o material per a construccions; o simplement oferir-les activitats lúdiques que augmentin la diversitat del seu joc i que, per exemple, necessiten organització prèvia o ser dirigides per els i les professores, adoptant aquestes un rol de monitores d'activitats. Només 3 escoles públiques són les que ofereixen aquestes activitats.

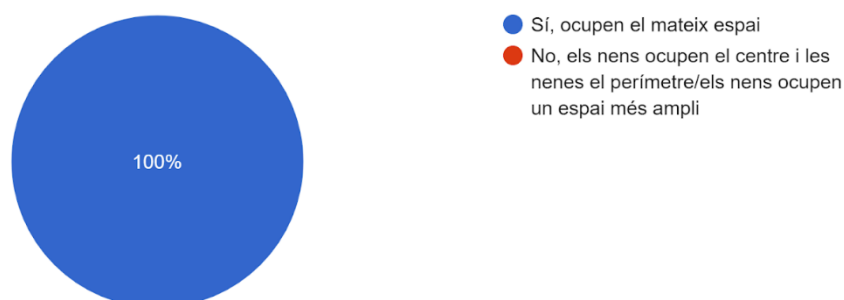
7.2. De quin material lúdic disposen els infants durant el pati?

Totes les respostes han sigut molt completes amb materials variats, però bastant similars entre elles, incloent-hi, més o menys, el mateix material, com cordes, gomes, daus, xapes, pilotes, galledes, pales, rocòdrom, estris per la cuineta, jocs d'aigua, jocs d'equilibri, material per a construccions, pissarra, guixos, llibres, ordinadors, aparells de música, bitlles, eines d'experimentació, eines per l'hort, jocs de taula, bicicletes, patinets...

7.3. Quines estratègies es fan servir per garantir un ús inclusiu del pati?

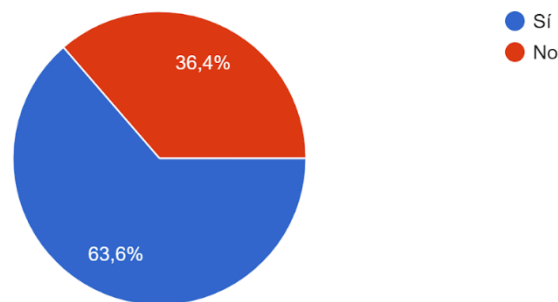
10 de les 11 respostes tenen a veure amb la regulació de l'ús de les pilotes, o bé delimitant el seu espai o bé deixar-les utilitzar uns dies concrets de la setmana. Algunes de les estratègies inclusives no van més enllà d'aquesta regulació i afirmen que els infants són capaços d'organitzar-se sols, però altres tenen més propostes com fer un horari de les activitats per tal de repartir-ho, practicar allò après a Educació Física variant cada setmana, permetre l'ús de pilotes però no la de futbol, oferir més tipus d'activitats en diferents espais com la biblioteca o l'hort, organitzar jocs tradicionals o dirigits per alumnes o docents o simplement delimitar les zones de diferents jocs. De mateixa manera que en la pregunta anterior, no hi ha cap gran diferenciació de respostes entre els diferents tipus de centre.

7.4. Generalment, l'ús de l'espai està repartit en parts iguals per als nens i les nenes?

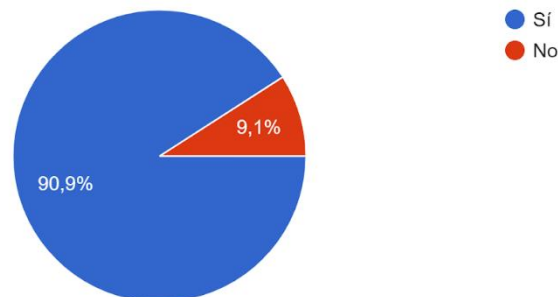
Tots els 11 col·legis afirmen que l'ús de l'espai està repartit en parts iguals per als nens i les nenes, de manera que els nens no ocupen en centre de l'espai, per exemple jugant a futbol, mentre les nenes es queden al perímetre d'aquest, per exemple xerrant. És un fet que, malgrat es pugui intentar tractar i regular, no depèn directament del propi col·legi, sinó que es podria dir que és una organització que ve de molt més enrere temporalment, a nivell social.

7.5. Si el futbol és l'activitat principal, la majoria de participants són de sexe masculí?

Altra vegada, el fet que la majoria de participants de l'activitat principal, en la majoria de casos el futbol, siguin de sexe masculí; no depèn de manera directa del centre en sí, però aquest pot implantar mesures per tal de regular-ho, com intentar que deixi de ser la principal sinó que estigui equilibrada amb la resta, que tingui una participació més heterogènia... Només 3 centres públics i un concertat laic afirmen que no hi ha una majoria masculina en aquesta activitat.

7.6. Es promou el joc cooperatiu?

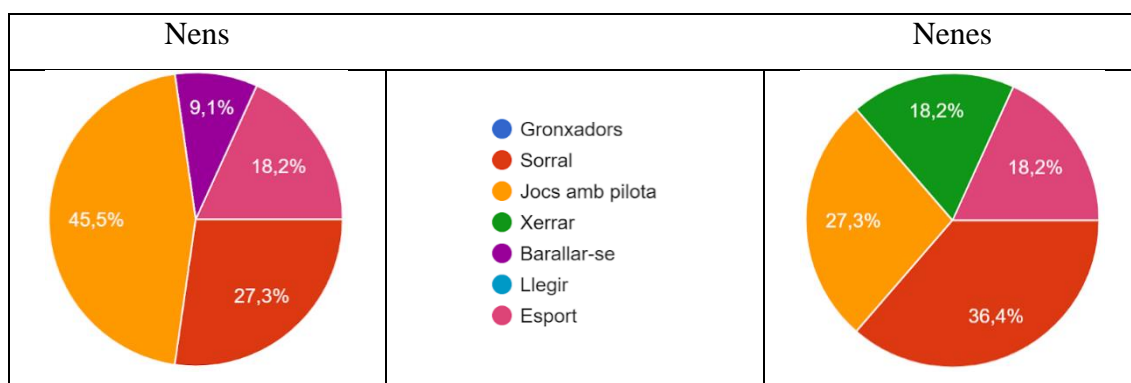

Aquesta es tracta d'una pregunta bastant relativa, per aquest motiu demano una resposta una mica més concreta en la pregunta següent. La majoria de les escoles, un 90,9% han votat que sí que promouen el joc cooperatiu entre els infants, el qual és imprescindible per al seu bon desenvolupament; amb l'excepció d'una escola pública.

7.6.1. Si és així, de quina manera?

Aquesta és la pregunta en la qual cada escola ha concretat quines estratègies duen a terme per tal de promoure el joc cooperatiu en el centre. Les respostes es poden dividir en tres àmbits de treball: l'aula, l'assignatura d'Educació Física i el pati. Dues de les respostes de les 6 públiques que havien afirmat promoure aquest tipus de joc han comentat que els mateixos alumnes són els que el promouen, de manera que l'escola en sí no duu a terme cap estratègia específica. La resta de públiques esmenten estratègies dels 3 àmbits, les concertades laiques relacionades amb el joc dirigit i Educació Física i les concertades confessionals amb el treball a l'aula, sobretot a l'assignatura de Tutoria, i mitjançant una major oferta de joc més enllà del futbol.

7.7. i 7.8. Generalment, quina és l'activitat principal dels/les nens/nenes al pati?

Aquests gràfics permeten comparar d'una manera molt visual l'activitat principal dels nens amb la de les nenes. En el cas dels nens, predominen els jocs amb pilota amb quasi la meitat dels vots, un 45,5%, mentre que en el de les nenes predomina el sorral, amb un 36,4%, una activitat més tranquil·la i manual. En els dos casos hi ha, tot i que en diferent mesura, les mateixes opcions, amb la diferència que en el dels nens hi ha l'opció de "Barallar-se", opció que inclou violència, estereotip de l'home, i en el de les nenes la de "Xerrar", que també és un estereotip, en aquest cas de la dona.

Vots de cada escola segons l'activitat principal dels nens:

- Públiques: Barallar-se, Jocs amb pilota x4, Esport x2
- Concertades laiques: Sorral x2
- Concertades religioses: Sorral, Jocs amb pilota

Totes les activitats votades es poden dividir en dos tipus: les relacionades amb l'activitat física i la violència i la de sorral, més tranquil·la. Es pot apreciar fàcilment com totes les activitats votades per les públiques formen part del primer tipus, les de les concertades laiques del segon i les concertades religioses mesclen els dos.

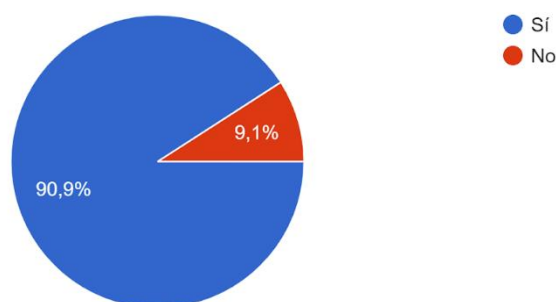
Vots de cada escola segons l'activitat principal de les nenes:

- Públiques: Xerrar x2, Jocs amb pilota x2, Sorral, Esport x2,
- Concertades laiques: Sorral x2
- Concertades religioses: Sorral, Jocs amb pilota

Les concertades han fet els mateixos vots tant per nens com per nenes, afirmant així que tothom a les seves escoles comparteix la mateixa activitat principal independentment del seu sexe. En el cas de les públiques, però, s'hi afegeix l'opció de Xerrar doblement, es canvia la de Barallar-se per la de Sorral i es redueix el nombre de vots per Jocs amb Pilota, de manera que hi ha activitats relativament variades com a principals.

8. Infraestructura: lavabos

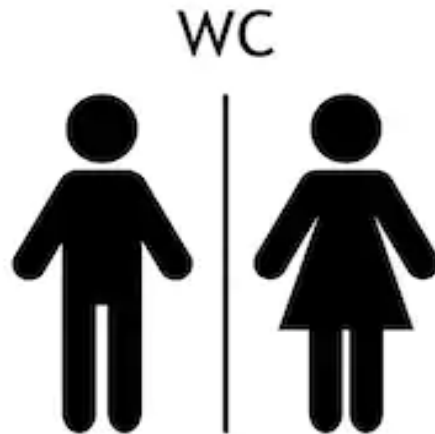
8.1. Hi ha lavabos diferenciats per sexes?

En general, el fet de tenir lavabos diferenciats per sexes o no és un tema que genera molta polèmica. Si hi ha aquesta diferenciació, algunes persones es poden sentir més còmodes ja que tothom allà té el mateix tipus de cos, els lavabos estan més adaptats a les seves necessitats... Però quan el gènere d'una persona no correspon amb el seu sexe, és complicat saber on ha d'anar. Hauria d'anar al que correspon al seu sexe o al que correspon al seu gènere? Els lavabos no diferenciats poden ser-ne una solució, seria impossible tenir un lavabo per cada tipus de persona segons la seva condició. Com que actualment aquestes persones tenen més visibilitat a nivell social que anteriorment, aquest tipus de lavabo es consideren molt moderns, fins al punt que provoquen cert rebuig per a aquelles persones més tradicionals. Un lavabo comú per als dos sexes és una eina antidiscriminatòria que posa els dos sexes binaris al mateix nivell i afavoreix la convivència. Només una escola concertada laica té aquest tipus de lavabo.

8.2. Si estan identificats amb una icona d'un nen i d'una nena, el tret que les diferencia és la roba/pentinat?

Utilitzem aquestes icones per saber quina porta hem de creuar per anar al lavabo, però l'únic tret distintiu d'aquestes és el tipus de roba que utilitzen. Anteriorment era completament diferent la roba que portaven homes i dones, però la societat ha canviat i, tot i que els homes de la majoria del món segueixin sense portar vestits habitualment, les dones sí que porten pantalons. A partir d'aquí, per què les dones que mai porten vestit se segueixen identificant amb aquestes icones?

- Fig. 3. Icones tradicionals de diferenciació de lavabos

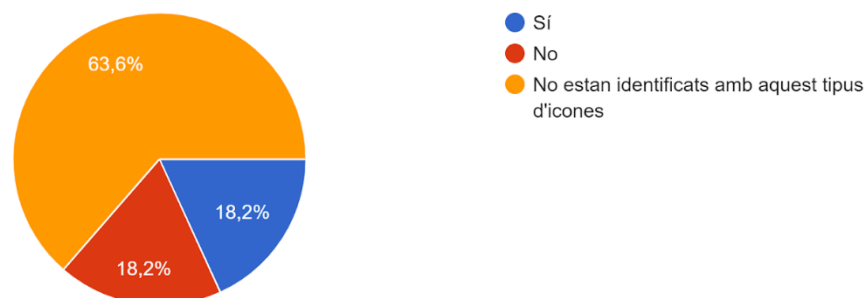
De mateixa manera, moltes icones de canviadors per a bebès continuen consistint en una persona amb vestit, referint-se a una dona, no un home, canviant els bolquers d'un bebè.

Molts llocs ja opten per utilitzar icones més actuals i fins i tot iròniques, burlant-se d'aquest tipus de separació, com aquesta que, en lloc de dur a terme una separació per sexe, ho fa per signe de l'horòscop:

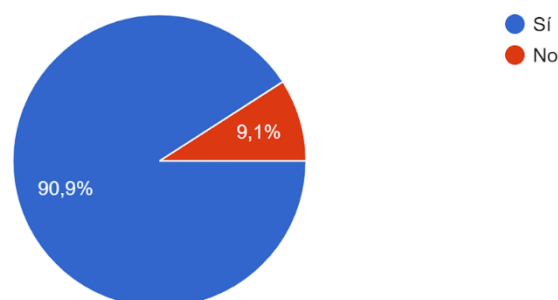
- Fig. 4. Senyalització irònica de la diferenciació de lavabos

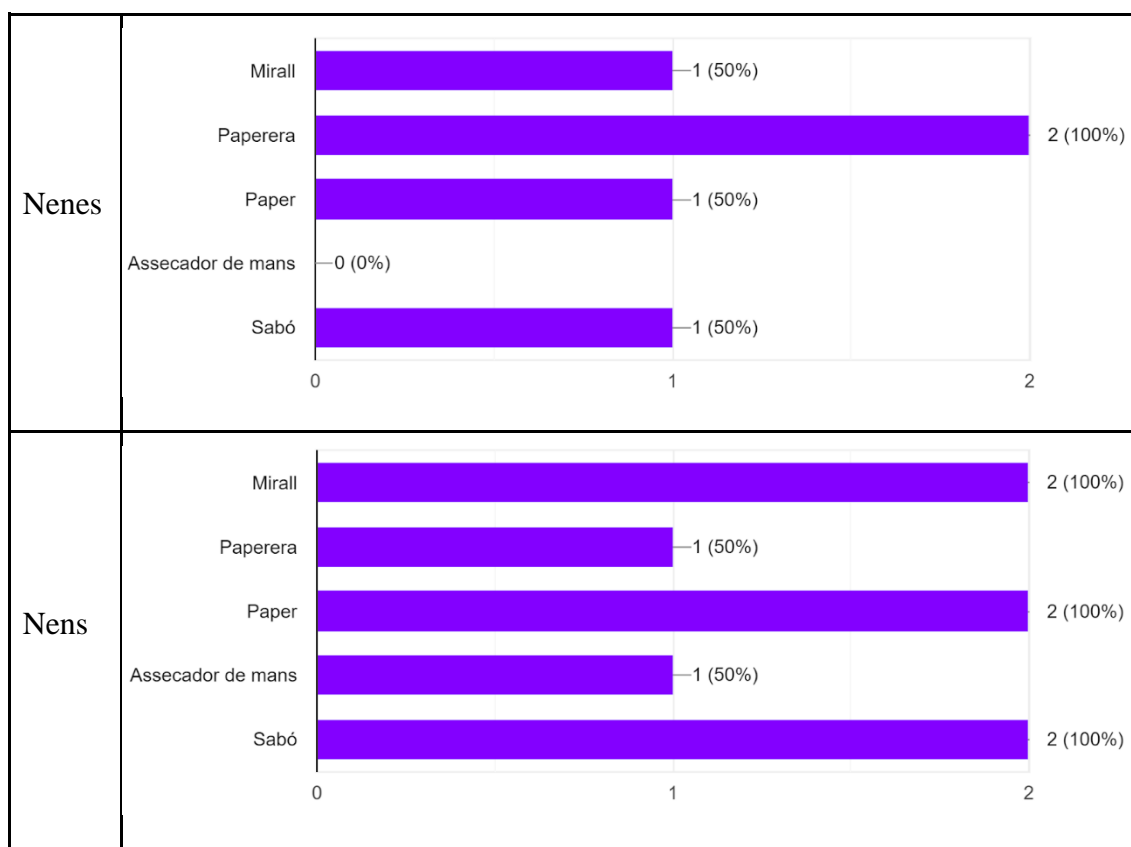
És sorprenent que un 63,6% dels centres ja no emprin aquest tipus d'icones, substituint-les o directament traient-les. Aquest percentatge està compost per cinc públiques i les dues concertades religioses. Una pública i una concertada laica tenen aquest tipus d'icones amb aquesta diferenciació sexista de gènere i una altra pública i una altra concertada laica també tenen aquest tipus d'icones però el tret distintiu no és la roba ni el pentinat.

8.3. Els lavabos de diferent sexe estan equipats amb el mateix material?

Segons el diferent tipus d'òrgan sexual, es poden necessitar diferents tipus d'infraestructura, per exemple els urinaris de paret no serien gens còmodes per a persones de sexe femení. Aquesta és l'argumentació que moltes vegades és exposada per justificar la separació de lavabos per sexes. Tot i així, ambdós podrien estar equipats amb el mateix material, sobretot en el cas de les escoles d'educació primària, on normalment no hi ha urinaris de paret, de manera que tots dos sexes poguessin gaudir de les mateixes comoditats. Només una escola concertada confessional disposa de material diferent segons el lavabo, és a dir, segons el sexe d'aquelles persones que hi van.

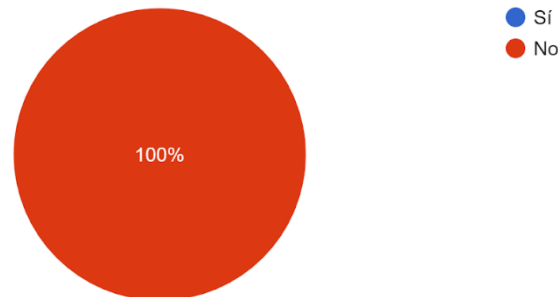
8.3.1. i 8.3.2 Si no és així, quins hi ha al lavabo de les/els nenes/nens?

Una escola pública ha votat malgrat que els seus lavabos estiguessin equipats amb el mateix material. Només tenint en compte la resposta de l'escola concertada religiosa que disposa de diferent material en els dos lavabos, el gràfic tindria els següents resultats: el lavabo de nenes té només paperera, mentre que el de nens no en té, però sí que té mirall, paper, assecador de mans i sabó. No és una diferenciació de material necessària, vist que cap més escola la comparteix. És molt habitual posar paperera al de noies, pels tampons i compreses, però no al de nois. Estaria bé que ambdós poguessin disposar d'una paperera, ja que aquests no són els únics residus que poden necessitar llençar en aquell moment, com per exemple el plàstic del paquet de mocadors. Hi ha casos en els quals també, seguint una sèrie de tòpics i estereotips, es col·loca material associat amb la bellesa, com un mirall o simplement sabó, en els banys per a dones.

9. Incidents

9.1. Hi ha hagut algun incident o cas d'assetjament relacionat amb el sexisme al llarg d'aquest curs?

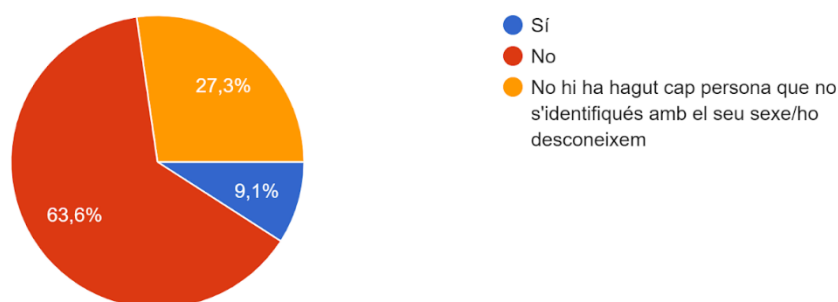

El fet que l'escola no s'hagi trobat amb incident que estigui relacionat o causat pel sexisme al llarg del curs passat és sorprenent i alhora molt positiu, ja que significa que estan exercint de manera efectiva una de les parts més importants de la seva tasca coeducativa. Tot i així, els conflictes entre infants no sempre són detectats per l'equip docent, de manera que caldria invertir més temps o esforç en reconèixer-los i prevenir-los.

9.1.1. Si és així, com ha sigut i com ha estat solucionat?

Al no haver-hi cap resposta positiva en la pregunta anterior i, per tant, no s'ha detectat cap conflicte d'aquest tipus que es pogués solucionar, aquesta no ha sigut contestada per cap centre.

9.2. Si hi ha hagut algun alumne o professor que no s'identifiqués amb el rol del seu sexe, aquest fet ha portat a algun conflicte?

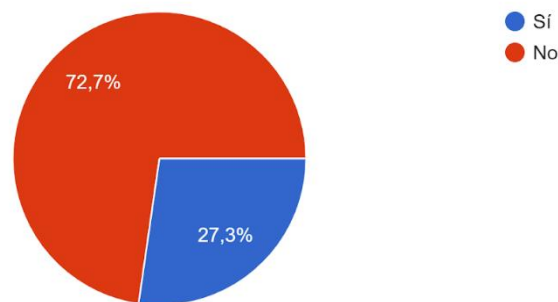

Tres centres públics desconeixen que hi hagi hagut algú, de l'alumnat o de l'equip docent, que no s'identifiqués amb el seu sexe. El motiu en podria ser que realment fos així o que sí que n'hi hagués però que aquestes persones no s'haguessin sentit suficientment còmodes per expressar-ho, no ho haguessin trobat necessari, no haguessin cregut que era un espai adequat per a mostrar la seva identitat sexual... En la major part dels casos, concretament de tres centres públics i tots els concertats, confessionals i aconfessionals, hi ha hagut aquest tipus de persones en el centre, però mai s'ha donat cap cas de conflicte amb aquestes. Tot i així, sí que s'ha donat en un centre públic.

9.2.1. Com s'ha tractat el conflicte?

L'escola pública que sí que reconeix haver tingut algun conflicte concreta en aquest apartat que, en el seu centre, hi ha dos casos de persones que no se senten identificats amb el seu sexe biològic i que, per tant, no correspon amb la seva identitat sexual, el seu gènere. No hi ha hagut cap incident amb el primer, un noi que se sent noia, i és acceptat per tothom i per ell mateix, però la situació del segon cas no és la mateixa, ja que es tracta d'un noi "afeminat", segons l'escola, que viu en una casa en la qual no s'accepta aquesta identitat, fet que li comporta molts conflictes emocionals que es traslladen a l'escola i es veuen reflectits en la seva relació amb les i els altres. Per tractar aquest conflicte el centre va tenir una sèrie d'iniciatives com el treball sobre el tema a l'assignatura de Tutoria, realitzar entrevistes amb els pares corresponents, recomanar ajuda psicològica professional, dur a terme tutories individuals, entre d'altres.

9.3. S'ha donat algun cas d'assetjament cap a persones amb cossos no estàndards?

Avui en dia, els estereotips segueixen molt presents en la nostra vida quotidiana, i ens poden afectar a tots i totes de moltes maneres diferents, cohibint-nos, limitant-nos, forçant-nos a aparentar... En aquest cas en forma els estereotips prenen forma d'assetjament cap a persones que no compleixen els tòpics de bellesa actuals. Una persona amb aquest perfil pot tenir molts problemes des del punt de no agradar-se, rebre crítiques i insults i acabar sense autoestima, creient-se inferior a la gent que s'aproxima a aquests tòpics de bellesa. La vida d'una persona es pot veure molt influenciada per com ha sigut tractada durant la seva infància, i els cossos no estàndards són un dels motius principals pels quals els infants són maltractats, psicològicament o fins i tot físicament. Per aquest motiu és essencial que es tractin els estereotips des del principi de la seva educació, sigui directa o indirectament mitjançant, per exemple, joguines que no els promoguin; així com estant alerta per detectar, aturar i resoldre els casos d'assetjament des de l'arrel perquè no augmentin i traumatitzin l'infant. En 3 escoles públiques l'equip de docents ha detectat un cas d'assetjament d'aquest tipus.

Conclusions

“One child, one teacher, one book and one pen can change the world”

-Malala Yousafzai-

Un cop realitzat el treball, puc constatar que, tot i haver desmentit algunes de les hipòtesis, els objectius establerts inicialment han estat assolits. He conformat una base conceptual i ideològica molt més àmplia i extensa que no ha fet més que emfatitzar i diversificar les hipòtesis originals. Aquesta base ha fonamentat un estudi sobre la influència de diferents entorns extraescolars en el desenvolupament cognitiu dels infants en relació amb els valors de gènere. Tenint en compte la significativa rellevància de l'educació a nivell familiar, és important mantenir un grau de coherència entre els estímuls educatius més explícits i els més implícits com aquells valors transmesos de manera indirecta, a través de jocs i programes de televisió, entre d'altres. Cal ser conscients i alhora conscienciar sobre les nombroses fonts que construeixen la base ideològica de les persones i no caure l'error de creure que l'escola n'és l'única responsable. La simple relació amb la resta de persones influenciarà la seva perspectiva de la vida en general, sobretot quan es tracta dels seus exemples a seguir, en aquest cas la família.

Els infants passen la meitat del temps diari laboral en un centre d'educatiu, de manera que té una gran importància la tria d'aquest centre, en la qual cada família té en compte les seves preferències, més enllà d'aspectes concrets, respecte a la titularitat i confessionalitat. A partir de l'exhaustiva comparativa entre els diferents tipus de centre, puc afirmar que la diferència entre les seves metodologies educatives no és tan clara com la hipòtesi afirmava primerament.

Tot el sistema educatiu necessita seguir avançant cap a un futur amb igualtat d'oportunitats per dones i homes, sobretot posant èmfasi, segons s'ha comprovat en la comparativa, en els següents àmbits: la llibertat d'expressió, la hipocresia general d'aparentar tenir propostes innovadores però tenir pràctiques poc inclusives o fins i tot sexistes, la tria del material educatiu i de la varietat de referents històrics de diferents gèneres en el temari, el tracte entre l'equip docent i l'alumnat i el llenguatge inclusiu, l'oferta d'activitats de molts àmbits diferents que potenciïn diverses intel·ligències múltiples i habilitats personals i que afavoreixin un espai inclusiu on cadascú es pugui sentir còmode, l'heterogeneïtat entre alumnes en diferents àmbits, l'educació sexual i afectiva, el suport a l'alumnat, sigui emocional o simplement d'ajuda general,

la igualtat de referents educatius masculins i femenins, el joc cooperatiu, l'educació implícita, el pla d'acció davant situacions de conflicte relacionades amb el gènere, el respecte i cooperació entre tothom i, òbviament, la igualtat d'oportunitats entre nens i nenes. Caldria idear un pla d'igualtat més específic en el qual hi formulessin tots aquests aspectes.

Abans de la investigació, es poden caure en diversos estereotips, com que els centres concertats poden promoure més la coeducació que els públics degut a la seva gestió econòmica mitjançant la inversió en activitats o xerrades, però que el seu objectiu és simplement cridar l'atenció de més famílies perquè escullin el seu centre; que els centres confessionals no segueixen estratègies feministes degut a la perspectiva del gènere que té la religió; i que molts públics no tenen la motivació per fer un pas endavant en la coeducació. Un cop realitzat l'anàlisi, es comprova que aquestes afirmacions no s'allunyen del que són, estereotips.

Es pot observar fàcilment que no depèn només del tipus de gestió o confessionalitat, sinó del centre en concret, el qual té una metodologia educativa que pot no compartir amb la resta que estan gestionats de la mateixa manera econòmicament, per exemple. En cada àmbit del qüestionari hi destacaven tipus de centres diferents, de manera que es pot deduir que cada centre inverteix en un de diferent sense seguir un patró determinat. Per exemple, generalment, els centres concertats confessionals destaquen per l'equilibri entre referents històrics femenins i masculins però no promouen l'educació sexual, a diferència dels centres públics laics, en els quals ambdós àmbits es tracten contràriament. No es pot afirmar amb claredat quin és el tipus més recomanable a nivell d'igualtat de gènere, però cadascú pot fer la seva pròpia valoració sobre quins dels àmbits qüestionats al llarg de la comparativa tenen més rellevància i, per tant, quin és el tipus de centre que en destaca.

Ha quedat refermada la idea que l'educació és l'eina més útil i prematura per combatre un problema social i que en quedi constància en generacions futures. Així, la coeducació obté un paper essencial en la lluita contra les desigualtats de gènere deixant empremta en els infants que conformaran la societat esdevenidora.

La taula següent mostra un breu resum dels àmbits en els quals destaca cada tipus de centre. Tot i així, es tracta d'un esquema molt general, de manera que és essencial considerar tots els aspectes comentats i tenir en compte el resultat de cada pregunta de l'enquesta per obtenir una perspectiva més concreta del projecte educatiu de cadascun.

Àmbit	Concertats		Públics
	Confessionals	Laics	
Introducció: projecte educatiu i codi de vestuari	X	X	✓
Treball a l'aula	✓	✓	X
Educació física	X	✓	✓
Educació sexual	X	✓	✓
Activitats	✓	✓	✓
Professorat	✓	X	- ⁴
Pati	✓	✓	✓
Infraestructura: lavabos	✓	✓	✓
Incidents	✓	✓	✓

---

⁴ No depèn del centre, sinó d'òrgans superiors.

Fonts documentals

MARAÑÓN, Iria. (2017). *Educar en el feminismo*. Espanya: Plataforma Actual.

CJAS - Centre Jove d'Atenció a les Sexualitats, 2016.

<<http://www.centrejove.org/index.html>>. [21-05-2019]

Generalitat de Catalunya. Àmbits d'actuació: *Lesbianes, gais, transgènere, bisexuals i intersexuals*. <http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/lgbti/>. [30-05-2019]

Generalitat de Catalunya. Sexe Joves. <<http://sexejoves.gencat.cat/ca/inici/>>. [30-05-2019]

VIQUE, Dolors. Programa *Escoles per la Igualtat i la Diversitat*. [01-06-2019]

Termcat: centre de terminologia. *Vocabulari terminològic LGBT (lèsbic, gai, bisexual i transgènere)* <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/164>>. [07-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Projeducatiu. Aquiproubullying. *Mapa circuit dels Equips x la Convivència*.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/aquiproubullying/equips/documents/mapa-circuit-dels-Equips-per-la-Convivencia.pdf>>. [14-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Projeducatiu. Aquiproubullying. *Els Equips x la Convivència*. Guia per al mestre.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/aquiproubullying/equips/documents/Equips-per-la-convivencia-guia-mestre.pdf>> .[14-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Projeducatiu. Aquiproubullying. *Els Equips x la Convivència*. Dossier per als alumnes.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/aquiproubullying/equips/documents/Equips-per-la-convivencia-dossier-alumnes.pdf>>. [14-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Projeducatiu. Aquiproubullying. *Passaparaula de la convivència*.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/aquiproubullying/equips/documents/Passaparaula-de-la-convivencia.pdf>>. [20-06-2019]

Muy interesante. Salud. Sexualidad. *Tipos de orientación sexual.*

<<https://www.muyinteresante.es/salud/sexualidad/fotos/tipos-de-orientacion-sexual/asexual>>. [25-06-2019]

Youtube. HollySiz. (2014). *The light.*

<<https://www.youtube.com/watch?v=Cf79KXBCIDg&feature=youtu.be>>. [25-06-2019]

Youtube. In a Heartbeat Animated Short Film. (2017). *In a Heartbeat - Animated Short*

Film. <<https://www.youtube.com/watch?v=2REkk9SCRn0#action=share>>. [25-06-2019]

Ajuntament de Barcelona. *Guia de comunicació inclusiva.*

<<https://ajuntament.barcelona.cat/guia-comunicacio-inclusiva/>>. [30-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2017).

Recomanacions sobre el tractament de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) als mitjans.

<<https://www.manresa.cat/docs/docsArticle/8379/recomanacions-tracte-personeslgbti-mitjans.pdf>>. [30-06-2019]

LOPEZ, Nunila & CAMEROS, Myriam. (2009). *La cenicienta que no queria comer perdices.* Editorial Planeta. [30-06-2019]

Generalitat de Catalunya. Institut Català de les dones. *Gènere i mitjans de comunicació. Eines per visibilitzar les aportacions de les dones.*

<http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/mco_manual_eines.pdf>. [30-06-2019]

Generalitat de Catalunya. DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials. *Tracte i llenguatge inclusius.*

<https://dixit.gencat.cat/ca/detalls/Article/20190528_tracte_llenguatge_inclusius>. [30-06-2019]

WOLLSTONECRAFT, Mary. (1787). *Reflexiones sobre la educación de las hijas.* [02-08-2019]

WOLLSTONECRAFT, Mary. (1792). *Vindicació dels drets de la dona.* [02-08-2019]

Them. *InQueery: What Does the Word "Transgender" Mean?*
<<https://www.them.us/story/inqueery-transgender>>. [10-08-2019]

Antesdeeva. (2016). *Incompleta Educación Sexual Para Jóvenes*.
<<http://antesdeeva.com/incompleta-educacion-sexual-jovenes/>>. [12-08-2019]

Antesdeeva. (2017). *Hablemos de grisexualidad*. <<http://antesdeeva.com/hablemos-de-grisexualidad/>>. [12-08-2019]

PUNK, Señor. Entre actividades infantiles. (2014). *Sobre disney, estereotipos y niños*.
<<https://entreactividadesinfantiles.com/2014/11/07/93/>> [13-08-2019]

HEBBLETHWAITE, Cordelia. BBC News. (2011). *Un preescolar mixto donde no hay género*.
<https://www.bbc.com/mundo/noticias/2011/07/110718_suecia_preescolar_genero_neutro_amab>. [14-08-2019]

Gènere i Salut. (2008). *El ciclo de la violencia*.
<<https://blocs.xtec.cat/genereisalut/2008/04/17/el-cicle-de-la-violencia/>> [17-08-2019]

BOU, Joana; CASANOVAS, Lidia; CARRO, sara & MONSECH, Neus Andreu.
Filalagulla. Educación sin fronteras. Aecid. *La coeducación y la gestión de la diversidad en las aulas*, [04-09-2019]

CARRERAS, Anna. Diputació de Barcelona. Col·lexió reflexions en femení. *Coeducar des del bressol: la construcció de les identitats de gènere a la primera infància*. [04-09-2019]

Llei orgànica 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, llei orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva de dones i homes, llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista, llei 12/2009 d'educació, decret 101/2010 d'ordenació dels ensenyaments de primer cicle de l'educació infantil. [04-09-2019]

El Mundo. Sapos y Princesas. Ocio en casa. Juegos para niños. *5 Juegos para fomentar la igualdad en la infancia*. <<https://saposyprincesas.elmundo.es/ocio-en-casa/juegos-para-ninos/juegos-de-igualdad-infancia/>>. [05-09-2019]

Nació Digital. (2018). *Un vídeo feminista de tres gironines arrasa a internet*.
<<https://www.naciodigital.cat/noticia/152787/video/feminista/tres/gironines/arrasa/internet>>. [05-09-2019]

- RAMOS, Ana Gabriela. Universidad Pedagógica Nacional. (2008). *El juego coeducativo: Una manera de romper estereotipos sexistas en el nivel inicial*. <<http://200.23.113.51/pdf/24986.pdf>>. [04-09-2019]
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Projecte de convivència i èxit educatiu. (2014). *Coeducació*. <<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0066/9786e334-46f6-44dd-841c-1d43221c0155/Coeducacio.pdf>>. [01-10-2019]
- SALA, Sílvia. Universitat de Lleida. (2012). *Juguem? El sexisme en els jocs a l'esbarjo*. <<https://repositori.udl.cat/bitstream/handle/10459.1/46446/ssalas.pdf?sequence=6>>. [01-09-2019]
- ALMIRALL, Meritxell. Ara. Criatures. (2011). *El joc simbòlic*. <https://criatures.ara.cat/blogs/pedra-paper-tisora/Joc-Simbolic_6_508809115.html>. [08-09-2019]
- FERNÁNDEZ, Elvira. Tiching blog. (2019). *Patios colectivos coeducativos, un modo de que nadie se quede sin jugar*. <<http://blog.tiching.com/patios-colectivos-coeducativos/>>. [08-09-2019]
- MARICHAL, Rafael Darío. Gobierno de Canarias. Consejería de Educación, Universidades, Cultura y Deportes. Infantil y Primaria, Secundaria. (2015). *Recursos educativos «Juegos para fomentar la igualdad»*. <<http://www3.gobiernodecanarias.org/medusa/ecoescuela/igualdad/2015/06/09/recursos-educativos-juegos-para-fomentar-la-igualdad/>>. [08-08-2019]
- OLIVER, Pepe. Alvaole. (2011). *Juegos coeducativos y de convivència*. <<http://alvaole.blogspot.com/2011/11/juegos-coeducativos-y-de-convivencia.html>>. [10-09-2019]
- GIMÉNEZ, Miguel. El Diario. (2018). *Patios coeducativos para combatir la 'dictadura' de la pelota en los colegios*. <https://www.eldiario.es/cv/Patios-coeducativos-combatir-dictadura-colegios_0_817868318.html>. [11-09-2019]

ASC Mararà: Asociación Social y Cultural para las mujeres.(2017). *Juegos y juguetes coeducativos*. <<https://mararialanzarote.com/2017/12/13/juegos-y-juguetes-coeducativos/>>. [12-09-2019]

Grup de coeducació del Vallès Occidental. Universitat Autònoma de Catalunya. *Recursos coeducatius. Petita infància i educació primària*. <<https://agora.xtec.cat/ceipabatmarcet/wp-content/uploads/usu1494/2017/12/recursos-coeducatius-per-a-un-joc-no-sexista.pdf>>. [15-09-2019]

Fundesplai. Fundació Catalana de l'Esplai. (2017). *Recull d'activitats per la convivència i la igualtat de gènere a l'escola*. <<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0063/8ea624b7-9c84-47cc-b030-1e0a704c4220/Guia-juguem.pdf>>. [15-09-2019]

BUENO, David. Catorze. Educació. *Què aprèn el cervell dels 0 als 3 anys?* <<https://www.catorze.cat/noticia/10016/apren/cervell/dels/anys>>. [17-09-2019]

ROSET, Montserrat; PAGÈS, Eugènia; LOJO, Mirta & CORTADA, Esther. Generalitat de Catalunya. Institut Català de les dones. (2008). *Guia de coeducació per als centres educatius: pautes de reflexió. Guia de coeducació per als centres educatius i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre*. <http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_eines10.pdf>. [20-09-2019]

DALMAU, M. Carmen; ESTRADA, Germán; GARCÍA, Sara & OSES, M. Teresa. CHANGE. Conveni URV – UOC. (2015-2016). *Diferències entre escoles públiques, privades i concertades*. <<https://sites.google.com/site/nouchange/7-diferencias-entre-escoles-publicas-privadas-i-concertadas>>. [24-09-2019]

ANNEX I

La coeducació com a eina pedagògica:

La influència dels valors sexistes que
promouen les princeses Disney

EVOLUCIÓ

En aquest apartat parteixo de la hipòtesi que l'evolució de les pel·lícules de princeses Disney ha sigut paral·lela a l'evolució que hi ha hagut respecte al tractament de la dona a nivell històric, és a dir, que el comportament de la societat de les diferents dècades s'ha vist reflectit en aquestes pel·lícules. Aquests són els aspectes analitzats per comprovar la darrera afirmació:

Personalitat

Les 3 primeres princeses van ser la Blancaneu (1937), la Ventafocs (1950) i l'Aurora (1959). Es pot dir que aquestes tenen pràcticament la mateixa personalitat, les característiques que les defineixen són les següents:

- Són dones submises.
- Són molt dependents dels personatges que les envolten.
- Requereixen l'ajuda d'un altre personatge per tal d'escapar de la seva negativa situació. En el cas de la Blancaneu parlem del príncep que la salva amb un petó, igual que en el de l'Aurora, i en el de la Ventafocs de la fada padrina que l'ajuda per poder anar al ball, i del príncep amb el qual es casa gràcies al qual aconsegueix fugir de casa seva mitjançant el matrimoni.
- No demostren tenir cap mena de coneixement respecte a res, cultura ni cap interès intel·lectual, fet que provoca que siguin molt ingènues.
- El seu únic objectiu és el d'aconseguir un home.
- Són talentoses a l'hora de fer de mestresses de casa i de cantar.

Més enllà d'aquestes característiques no mostren cap altre interès, afició ni tret que les diferenciï.

Entre La Bella Dorment i la següent pel·lícula de princeses Disney van transcórrer 30 anys, entre els quals va morir Walt Disney. El pas del temps, i per tant de l'evolució de la mentalitat de la societat, i d'aquesta defunció, es va reflectir en un important canvi en les següents pel·lícules d'aquesta sèrie.

La Sireneta (1889) va ser la següent, la qual va canviar el patró de la personalitat d'aquestes princeses:

- Continuaran sent dones dependents, però amb desig de llibertat, tot i ser una llibertat relativa en alguns casos.
- Voldran sortir de la situació en la qual es troben.
- Es rebel·laran contra la societat o contra la seva família.
- Seran molt idealistes i amb un fort caràcter.
- Tindran objectius més enllà del matrimoni, i fins i tot algunes es voldran escapar d'un matrimoni obligatori, com la Jasmine, la Pocahontas i la Mèrida.
- Tot i que els homes ja no siguin el seu objectiu, moltes s'acabaran enamorant.
- Cada princesa tindrà la seva personalitat i les seves característiques pròpies:
  - **Ariel:** és molt capritxosa, mimada, repel·lent, ambiciosa i mai accepta un 'no' per resposta.
  - **Bella:** és la primera princesa que es mostra culta i té interès per la lectura, tot i que només llegeixi històries de fantasia.
  - **Jasmine:** té moltes ganes d'aprendre i conèixer més coses, més enllà de la reialesa.
  - **Pocahontas:** la caracteritza la seva vessant espiritual, profunda, reflexiva, i la seva connexió amb la natura.
  - **Mulan:** és la primera princesa que no té cap acte romàntic explícit, sí que es pot veure alguna cosa amb el capità de l'exèrcit, però no s'arriben a casar. També es veu per primer cop una princesa poc talentosa amb feines de casa i amb talents normalment catalogats com a masculins (talents bèl·lics).

- **Tiana:** aquesta princesa recupera algunes característiques de les primeres princeses, com el talent a l'hora de fer les feines de casa, però ho veu com la seva passió, no com una obligació per satisfer l'home. Tot i així, és molt realista i molt conscient que per aconseguir els seus objectius ha de ser ella qui s'esforci i treballi, ningú més. Està obsessionada amb la feina, fins al punt que no es veu cap més interès, ni fins i tot els homes, encara que s'acabi enamorant.
- **Rapunzel:** és molt dependent, en part perquè la dona que es feia passar per la seva mare l'havia controlat i protegit tota la seva vida. Poc a poc es va alliberant d'aquesta dependència i esdevé una dona capaç de prendre les seves pròpies decisions. Aquesta tampoc té un gran interès pels homes, però s'acaba casant.
- **Mèrida:** aquesta és la primera que no s'enamora de cap home en tot el film, i també té talents normalment catalogats com a masculins.
- **Anna i Elsa:** aquestes protagonitzen una pel·lícula que intenta ridiculitzar valors transmesos fins ara, com l'amor de parella com a tema principal, l'amor a primera vista, el matrimoni mediat... L'**Elsa** té un caràcter fort i vol fer-ho tot per protegir la gent que estima. No s'enamora de cap home. L'**Anna** és molt dolça i innocent. S'enamora d'un bon amic, i l'home del qual pensava estar enamorada resulta ser un interessat.
- **Vaiana:** aquesta és la princesa Disney més recent i més contemporània. Deixa enrere tots aquells valors de les primeres pel·lícules per convertir-se en una dona independent i carismàtica. El paper de l'home protagonista passa del salvador necessari a un simple ajudant que esdevindrà un bon amic.

Relacions

A part dels prínceps, les princeses d'aquesta franquícia no tenen gaire més relacions.

- Respecte als **parets**:
  - són orfes i viuen amb la seva madrastra (Blancaneu i Ventafocs).
  - els coneixen al llarg de la pel·lícula (Aurora i Rapunzel).
  - tenen un pare vidu i sobreprotector (Pocahontas, Ariel, Jasmine i Bella).
  - moren al llarg de la pel·lícula [Tiana (el pare), Anna i Elsa].
  - tenen els 2 pares (Mulan, Mèrida i Vaiana).
- Respecte als **germans**: poques princeses tenen germans o germanes, i si en tenen no presenten gaire protagonisme. Només la Mèrida, com a personatges secundaris; l'Ariel, les quals no tenen cap mena d'importància en la pel·lícula; l'Anna i l'Elsa entre elles, ja que les dues es poden considerar protagonistes; i la Ventafocs, dues germanastres malvades per reforçar la negativa idea que tenim de la madrastra.
- Respecte als **amics**: Només Pocahontas i Tiana tenen amigues, però totes tenen animallets que sempre les acompanyen, signe de tendresa i incomprensió.
- Entre les **dones**: es pot observar com, en les primeres pel·lícules, hi ha confrontació femenina per culpa de l'enveja, i si reben ajuda d'una dona acostuma a ser un ésser fantàstic, tal i com es pot veure en el cas de la Ventafocs i en l'Aurora. Més endavant aquesta confrontació esdevé sororitat femenina, com es pot veure en els casos de la Mèrida i la seva mare, l'Anna i l'Elsa, etc.

Físic

Totes les princeses segueixen el mateix patró: són primes, tenen la cintura d'abella, els pits petits o mitjans i alts, les cames i els braços fins, la cara dolça, el nas petit, les dents petites, els ulls gegants (fins i tot la Mulan, que és xinesa). De moment no hi ha hagut cap altre tipus de cos, però el color de la pell i el cabell el varien. De fet, es va fer una proposta de físic per la Mèrida, amb la cintura més ampla i les espatlles tapades, però va rebre crítiques afirmant que semblava lesbiana i la companyia va decidir sexualitzar-lo una mica més.

LA BLANCANEU I ELS 7 NANS

Considero que és interessant fer un comentari d'aquesta pel·lícula, no només perquè és el primer llargmetratge d'animació de Disney: Snow White and the Seven Dwarfs; també perquè es tracta del primer llargmetratge sonor i en colors de dibuixos animats de la història del cinema. Així, Blancaneu esdevé la primera princesa oficial de Disney. És una pel·lícula musical animada estatunidenca de 1937, dirigida per David Hand i produïda, com ja he esmentat, per Walt Disney. Al ser la primera pel·lícula, podem observar amb claredat els valors sexistes que promou.

FITXA TÈCNICA

Títol: La Blancaneu i els set nans

Any de producció: 1937

Tema: Cinema fantàstic/Pel·lícula romàntica

Duració: 1 h 28 m

Directors: David Hand, Wilfred Jackson, Larry Morey, Ben Sharpsteen, William Cottrell, Perce Pearce

Text original de: Jacob Grimm, Wilhelm Grimm

Repartiment: Adriana Caselotti (Blancaneu), Lucille La Verne (Reina), Harry Stockwell (príncep), Roy Atwell (Doc/Savi), Otis Harlan (Happy/Feliç), etc.

COMENTARI

He decidit dividir el comentari en 4 parts, cadascuna dedicada a un personatge o grup de personatges principal.

La reina

Aquesta està obsessionada per ser la més bella i superior, i la idea de l'existència d'un ésser més bell, la pertorba. Té un mirall màgic que l'informa de qui és la més bella de tot el regne, com si la bellesa fos un concepte objectiu o calculable i totes les persones compartissin la mateixa opinió i tinguessin els mateixos esquemes i ideals. El seu caràcter no està gaire més definit.

(1' 40'') "Su madrastra, la reina, que era vanidosa y malvada, temía que algún día Blancanieves la superara en belleza. Por eso, la vistió con harapos y la obligó a trabajar limpiando el palacio."

Aquest personatge ha creat un rol de madrastra que actualment ens ha influït, ja que com ja he comentat, aquesta simple posició familiar ens recorda a la majoria a un concepte negatiu, fins i tot malvat.

(38' 12") "Mi madrastra, la reina"

"¡La reina! ¡Es perversa, malísima, es una bruja!"

Blancaneu

El físic de la protagonista compleix amb l'ideal de bellesa de l'Antiga Grècia, el tòpic donna angelicata (pell blanquinosa, cos prim i proporcionat, etc.) excepte pel seu color de cabell.

(03' 30") "Sus labios son como las rosas, su cabello como el azabache y su piel como la nieve"

(78' 50'') "Era tan bella, incluso muerta, que los enanitos no tuvieron valor suficiente para enterrarla"

Aquest es podria convertir en l'ideal de bellesa de qualsevol nena, i aquest fet podria arribar a ser perillós.

En aquest film es valora molt l'exterior d'una persona en lloc de l'interior.

(5' 58") Blancaneu s'arregla per així causar una bona impressió al príncep i que es puguin enamorar. Segons Disney, la bellesa és un requisit per l'amor.

Príncep i princesa estableixen relació mitjançant el cant, qualitat que dominen els dos.

Blancaneu és molt innocent a causa d'haver viscut sempre a palau, cuidada pels altres, sense haver de prendre decisions i tenint-ho tot fet. Està acostumada a la còmoda vida de princesa dependent malgrat els maltractaments de la seva madrastra.

(59' 16'') Blancaneu fa servir els 7 llits dels nans per dormir, i els nans han de dormir incòmodes a baix.

Segons Mariano Romero, *Análisis de Contenido Ideológico de los Largometrajes de Dibujos Animados*: "El tratamiento que recibe la mujer en las películas, aunque parezca lo contrario, es bastante negativo" (1998). Les dones de Disney sempre tenen unes connotacions bastant negatives causades per la mentalitat conservadora, antiquada i tòpica de la productora. Fa anys que la situació ha canviat, però observem els principis mitjançant aquesta pel·lícula.

L'únic desig de Blancaneu és l'aparició d'un home de la reialesa amb qui casar-se per garantir la felicitat eterna mitjançant el matrimoni. De fet, és el que demana quan creu que la poma que li ofereix la seva madrastra disfressada és màgica. Per què ha d'esperar que una figura masculina la salvi?

Què té un home per solucionar els problemes i lluitar pel que vol, que no tingui una dona? La Blancaneu se sent una víctima indefensa i actua com a tal. Si realment pateix tant, hauria de rebel·lar-se sense haver d'esperar que algú ho faci per ella pel simple fet de ser dona i princesa.

A part de cantar, té talent en les tasques domèstiques, de manera que adopta el rol de serventa i mare a l'arribar a la casa dels nans.

(3' 38") Es pot observar com, al principi, està al terra netejant unes escales, com, segons li han ensenyat, han de fer les dones. El fet de no tenir una figura masculina fa que sigui una dona dèbil, sense poder valdre's per ella mateixa. Espera que el príncep la vagi a rescatar, és incapaç d'anar-lo a buscar ella.

(17' 45'') Tornem a veure la Blancaneu netejant amb l'ajuda dels animals quan arriba a casa dels nans. Està molt bruta ja que no hi havia hagut cap dona, només homes, de manera que s'atribueix la neteja només a les figures femenines.

(17' 39") "Para conseguir que dejen quedarme, les limpiaremos la casa"

(38' 48") "Si dejáis que me quede os limpiaré la casa, fregaré, coseré y también cocinaré"

Príncep

En desconeixem el nom, com passa amb la majoria de prínceps Disney. Aquest complex amb el tòpic de bellesa de l'època i és un membre de la reialesa. Aquest fet provoca que els espectadors es facin una idea totalment equivocada del que realment significa i comporta la monarquia. Molts infants afirmen que desitgen ésser prínceps o princeses quan realment no coneixen la realitat de ser-ho.

Aquest personatge només apareix dues vegades. Primerament quan sent la veu de la Blancaneu i automàticament s'enamora d'ella i li comença a cantar. La relació entre el príncep i Blancaneu és el que coneixem com a amor a primera vista basat en la seva posició socio-econòmica, el seu sexe i la seva aparença, perquè no s'arriben a conèixer interiorment. És més, potser el motiu és que no hi ha cap interior a conèixer, ja que els manca la personalitat pròpia. El príncep hagués pogut ser un estafador o un assassí, i la ingenuïtat de la Blancaneu hagués provocat un final no tan feliç.

(57' 08'') "Era un príncipe realmente encantador, y comprendí que era el hombre de mi vida"

"¿Era un hombre fuerte y apuesto? ¿Era un hombre alto?"

"En ninguna parte del mundo hay alguien como él"

"¿Y te quería? ¿Y te besó?"

"No existe un romance como el que viví"

Respecte al sexe, podríem dir que la pel·lícula no s'allunya de l'heteronormativitat.

La segona i última vegada que apareix, ho fa per salvar la Blancaneu al desenllaç de la història. Queda clar el rol de príncep i, per tant, d'home ideal: atractiu i amb l'obligació de salvar la dama, afavorir la seva dependència com a dona.

La forma de salvar-la és mitjançant un petó al suposat cadàver, fet que, si hagués passat realment, probablement ens hagués pertorbat.

Nans

Al ser homes, no tenen hàbits d'ordre, neteja o higiene personal, i senten debilitat per la figura femenina. Com ja he comentat, la Blancaneu, no només es converteix en la seva serventa personal, sinó que també adopta el rol de la seva mare.

(17' 26") "¿Creéis que su madre...? ¡A lo mejor no tienen madre!"

Al veure els hàbits dels nans, dona per suposat que la raó és la falta d'una mare, ja que a ella li han ensenyat que la mare és un element imprescindible per a que hi hagi ordre, control, neteja i educació, i que mentre l'home treballa fora, la dona s'ha de quedar a criar els fills i fer les tasques de casa. Es pot observar el tracte de mare en varis moments, per exemple:

(41' 30'') Blancaneu obliga els nans a rentar-se o, com a càstig, no soparan.

(56' 51'') Blancaneu explica un conte per anar a dormir i seguidament els envia a l'habitació.

Al llarg de la pel·lícula, podem observar gran quantitat de comentaris misògins per part d'en 'Gruñón'.

(34' 02") "¡Parece un ángel!"

"¿Un ángel? Bah, ¡es una mujer! Y todas son como el veneno. Tienen muchos remilgos."

(42' 41") "Bah, ¡mujeres!"

(43' 9") "Bah, ya empieza con sus remilgos. Os lo advierto, les dais la mano y os cogen hasta el codo."

(44' 14'') ¡Panda de nenas!

(44' 34") "Bah, como si lo estuviera viendo: os pondrá lacitos rosas en la barba y os echará ese mejunje llamado... ¡perfume!"

(1h 00' 45") "Bah, ¡mujeres! Son peores que el dolor de muelas"

Per acabar, aquests són exemples d'una Blancaneu una mica més realista:

En aquest Blancaneu deixa enrere el vestit i l'aparença elegant i passa a un estil molt més personal i modern. Aquesta princesa podria tenir personalitat pròpia. Ara mateix si miréssim la imatge costaria d'endevinar que es tracta d'una princesa, però malgrat hagin de mantenir les seves formes elegants, les princeses són persones com la resta que simplement formen part de la família monàrquica.

- Fig. 1. Blancaneu realista

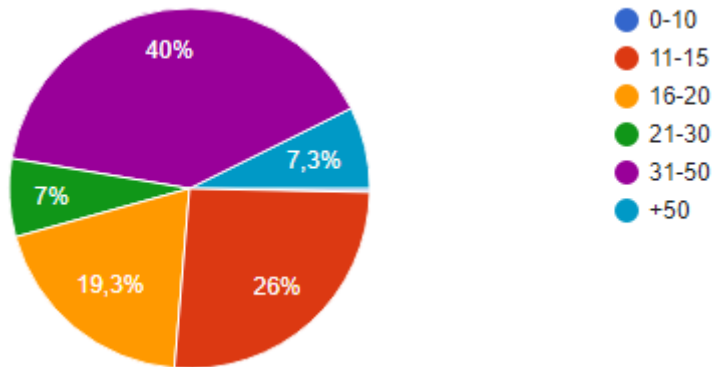

- Fig. 2. Família de la Blancaneu realista

Aquest és un possible futur de Blancaneu més enllà de la pel·lícula. Ha escollit el primer home que li ha mostrat una mica d'atenció, el qual pot adoptar un rol inútil dins la família ja que realment no el coneixem i ens el podem imaginar el la pitjor situació, ha tingut un munt de fills, una casa molt bruta i desordenada per falta de temps i ajuda, un gos per fer-li companyia que només contribueix al desordre i, sobretot, una cara de penediment i estrès molt clara.

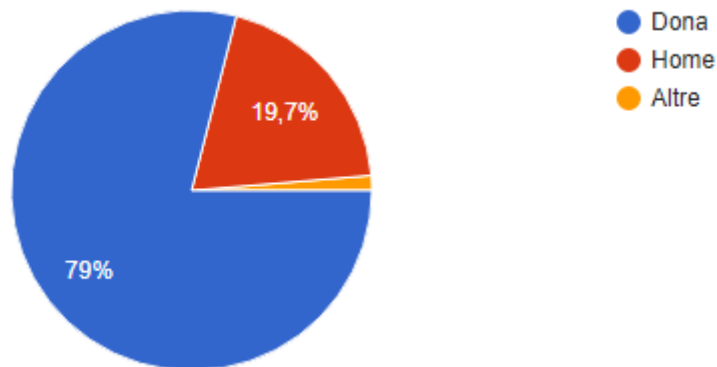
ENQUESTES

1. A quin grup d'edats pertanys?

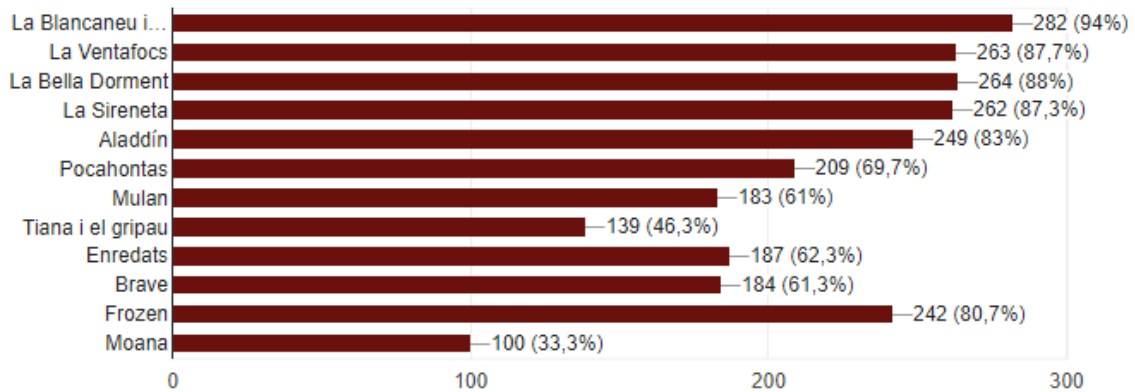

La funció d'aquesta pregunta i de la següent no és la d'analitzar sinó simplement d'assegurar que els tipus d'enquestats han estat equilibrats.

2. I a quin sexe?

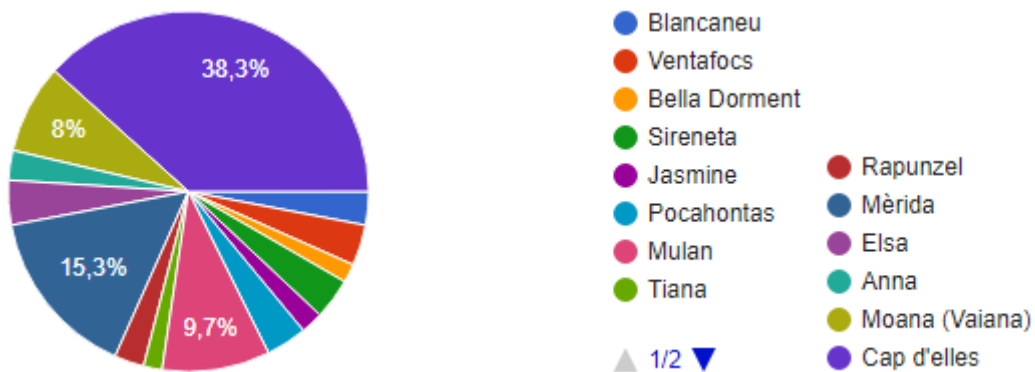

3. Quines de les següents pel·lícules has vist?

Com es pot observar, la pel·lícula de princeses Disney més vista ha estat La Blancaneu i els 7 nans, amb un 94% dels vots. S'ha de tenir en compte que és la més antiga, de manera que potser la gent gran no ha vist les més recents mentre que els joves les han mirat totes. Seguint aquesta teoria, la menys vista ha sigut Vaiana, la pel·lícula més recent, amb un 33.3% de vots.

4. Amb quina princesa t'identifiques més?

5. Per què?

He trobat interessant conèixer el motiu que els feia identificar-se amb una princesa en concret o amb cap d'elles. Com es pot observar, l'opció més votada és la de 'cap d'elles'. La resposta general va demostrar que no soc l'única persona que ha sabut identificar valors sexistes en aquestes pel·lícules. Aquest és un resum de les respostes més utilitzades sobre per què no s'identifiquen amb cap princesa Disney:

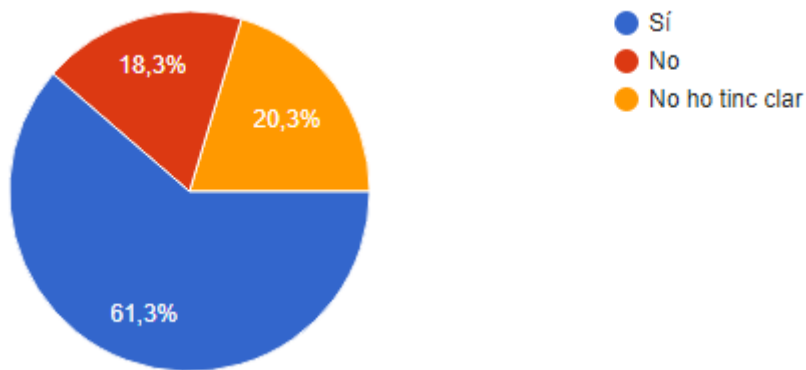
- Perquè no mostren la realitat de les relacions de parella de la vida real i d'acord al segle XXI.
- La personalitat de la majoria de princeses és la mateixa.
- Promouen massa estereotips de gènere i la visió del servilisme, la docilitat i la ingenuïtat com a característiques centrals.
- La desigualtat i exclusivitat que comporta i significa ser "princesa" per damunt de la resta de la societat és totalment excessiva.
- Són massa infantils.
- El seu físic i manera de vestir no són realistes.
- Cadascú és com és, no hi ha dos individus iguals, tots som diferents i irrepetibles, així que no em puc identificar amb ningú, i menys amb una princesa Disney.
- Tot i que les últimes princeses no són tan artificials, les pel·lícules mostren una vida massa fantàstica i irreal.

Les tres princeses més votades han sigut la Mulan, la Mèrida i la Vaiana. Són de les més recents i modernes a nivell de personalitat i objectius, i tenen un caràcter fort que no els impedeix ser ambicioses i lluitar pel que volen. Considero el fet que hagin sortit aquestes tres positivament, ja que indica que un gran percentatge de la població, segons l'estadística de l'enquesta, és conscient del sexisme implícit i les diferències respecte a moltes de les altres.

La majoria de persones que han escollit una princesa han defensat la seva opinió mitjançant arguments molt similars, aquest n'és un resum:

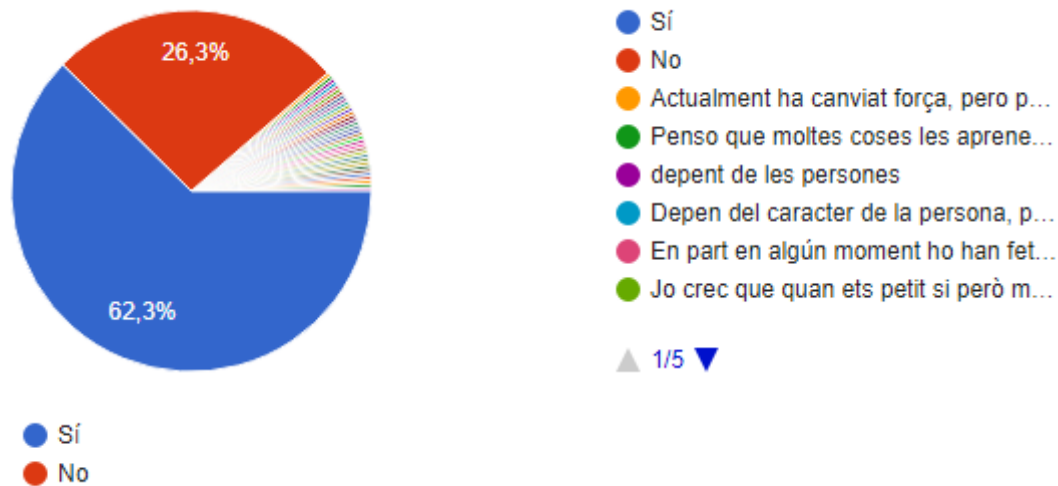
- No accepta realitats que venen predeterminades per la societat, és a dir, trenca les normes imposades per aquesta i reivindica la llibertat de la dona.
- Demostra que no has de deixar que els prejudicis socials t'aturin a l'hora de fer el que t'agrada o el que creus que has de fer, ella mateixa tria com vol ser i què vol ser.
- Se la pot definir com a rebel, guerrera, atrevida, forta, valenta, aventurera i indomable, característiques anteriorment eren atribuïdes als homes.
- És extravertida, divertida, creu en ella mateixa, té autoestima i no es preocupa del que pensi o digui l'altra gent, ja que aguanta les crítiques sense enfonsar-se malgrat aquestes no siguin constructives.
- És independent, autònoma i no depèn de cap home.
- Té ambició i aconsegueix el que es proposa sense conformar-se, ja que és molt perseverant. Persegueix els seus somnis.
- És natural i afectuosa. Valora la gent del seu voltant i només desitja la seva felicitat.
- És diferent de les princeses típiques de Disney, té personalitat pròpia. És més moderna i contemporània.
- Té cura de la natura, és curiosa i sempre intenta aprendre coses noves.
- Sap reconèixer els seus errors.

6. Tens pensat casar-te?/T'has casat?

Com a societat, tenim molt implantat el patró vital de cada persona: jugar, estudiar, treballar, casar-se, tenir fills i jubilar-se. El fet de casar-se continua sent l'aspiració vital de moltes persones, principalment noies, tal com podem observar que ensenyen les princeses antigues de Disney. La majoria de dones de l'època eren principalment educades per servir com a mullers. Per sort, molta gent ja crea el seu propi patró de vida. De fet, el matrimoni es comença a veure per molta gent, sobretot jove, simplement com una forma d'obtenir beneficis legals i facilitats com a parella, però cada cop es qüestiona més la seva necessitat. Un altre fet positiu és el que hi hagi tanta gent que no ho tingui clar, indica que aquesta reflexionarà abans de fer-ho instintivament, tal i com feien algunes de les primeres princeses.

7. Opines que les produccions Disney sobre princeses influeixen en el nostre comportament?

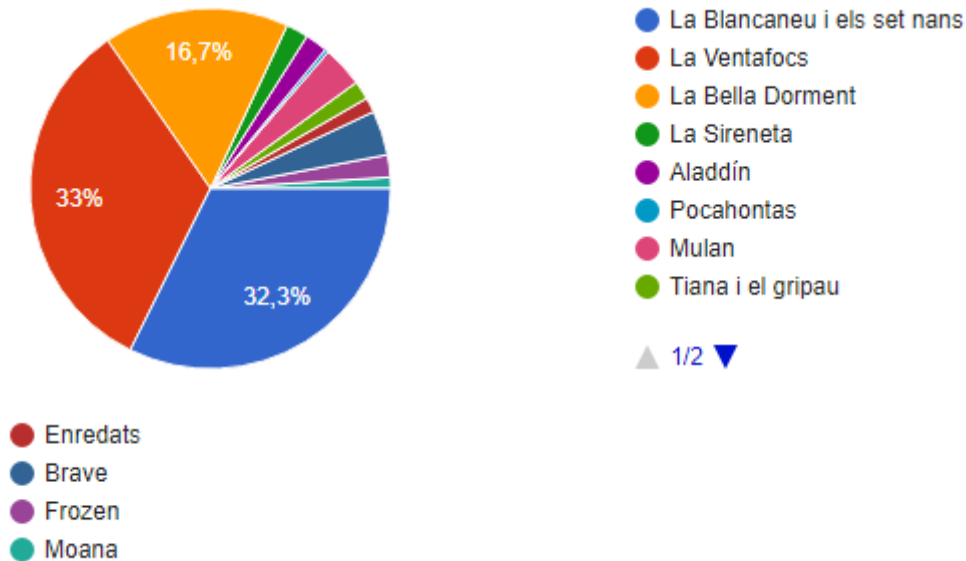
Aquesta pregunta reflecteix el meu objectiu en aquest apartat del treball: descobrir si realment aquest factor influeix en l'educació dels espectadors. D'entre la gent que creu que no és tan senzill votar 'Sí' o 'No', ja que va més enllà, o volia fer alguna aportació, aquestes han sigut les respostes més comunes:

- Molts valors els aprenem d'allò que veiem de petits, però quan creixem tenim la capacitat de seleccionar-los i canviar d'opinió de manera que no ens afectin.
- Depèn de cada persona, de l'edat i de la seva capacitat d'autocrítica, però influeixen sobretot a moltes nenes, que volen ser com les princeses.
- Si l'únic model femení que tens és una princesa fictícia com la Ventafocs, tindrà una gran influència en tu. Ara bé, si els pares, mestres i educadors fan la funció de deixar clar als nens i les nenes que no tothom és igual, que allò és ficció i que no totes les nenes han d'aspirar a ser princeses, crec que els infants podran mirar les pel·lícules sense que els influeixi tant. A més, crec que Disney, i més ara, té molts models de personatges femenins diferents, sense que cap d'ells sigui millor ni pitjor, crec que cal fer servir aquest tipus d'eines per educar en la diversitat.

- Moltes vegades ens influeixen, però inconscientment.
- Crec que sí, però igual que les de Disney n'hi ha moltes altres que ens influeixen, siguin infantils o no. Per sort cada cop veiem més les capacitats femenines.

8. Quina pel·lícula et sembla que promou més valors sexistes?

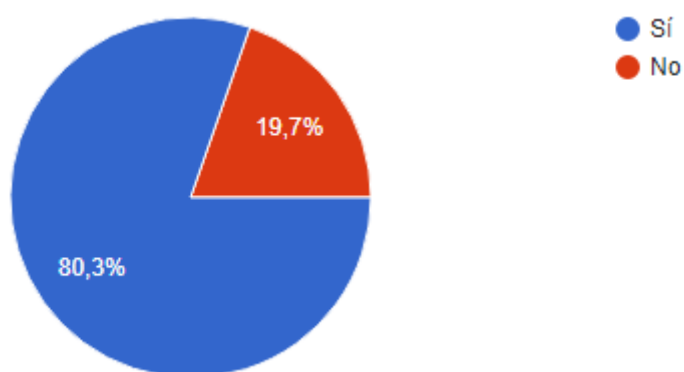
Pot veure's amb facilitat quines són les 3 més votades: La Bella Dorment, La Ventafocs i La Blanca neu i els set nans. Són les tres més antigues, de manera que és lògic que siguin, parlant de sexisme, les menys evolucionades. Si mirem una d'aquestes pel·lícules actualment no serà igual que si les miréssim l'any que es van produir. Mitjançant aquesta pregunta es comprova la hipòtesi de l'apartat de l'evolució: les pel·lícules de princeses Disney han evolucionat a mesura que ho ha fet la societat.

9. I la que menys?

Aquesta pregunta ha resultat polèmica i ha causat una gran varietat d'opinions, i aquest pot ser un fet tant positiu com negatiu. Per una banda pot significar que la majoria de princeses no promouen valors sexistes, però per l'altra pot voler dir que la gent no s'ha parat a pensar en aquests valors, sinó que simplement les han mirat amb uns ulls innocents i no han anat més enllà. Tot i així, hi ha 4 clares guanyadores: Brave, Vaiana, Mulan i Frozen. Brave, Vaiana i Frozen són les més recents i, com ja he explicat, és lògic que continguin menys valors sexistes. Tot i així tenim Mulan, un film que considero una "pausa" de Disney, una excepció, un punt negre en un mar blanc. Va ser la primera en expressar valors feministes, tractant la lluita i anti-repressió de la dona. A partir d'aquí potser s'esperava que totes les següents seguissin el seu exemple, però tot i millorar respecte a les primeres, les següents no van estar a l'altura de Mulan. Més endavant, amb Brave, van tornar a produir un film innovador i des de llavors ho han mantingut amb Vaiana i Frozen. Esperem que no torni a passar com amb Mulan i decaiguin altre cop, però sembla que ara el feminisme fins i tot fa pujar la popularitat, de manera que segurament seguiran mostrant princeses amb valors de justícia igualtat. Tot i així, és trist que el feminisme pugui tractar-se com a una simple estratègia de màrqueting.

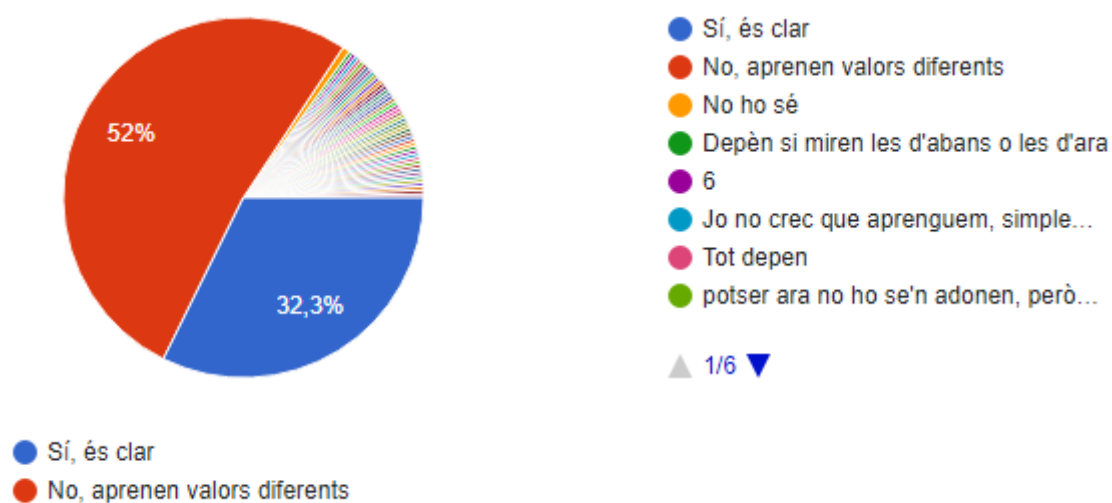
10. Segons la teva opinió, han millorat el tema dels estereotips al llarg dels anys?

Clarament l'opció més escollida ha sigut la de 'Sí', però, i la gent que ha votat 'No'? Què pensen realment? Vaig decidir preguntar per l'opinió d'aquests votants, aquesta ha sigut la resposta general: "És cert que han evolucionat, però la meua resposta ha sigut "No" perquè encara els falta millorar molt".

Aquesta indica que realment el motiu d'haver votat 'No' no és que no siguin conscients del canvi, sinó que aquest canvi ha estat insuficient, en requereix més. De manera que, en conclusió, la gran majoria és conscient d'aquest canvi d'ideologia.

11. Penses que nens i nenes aprenen el mateix mirant-les?

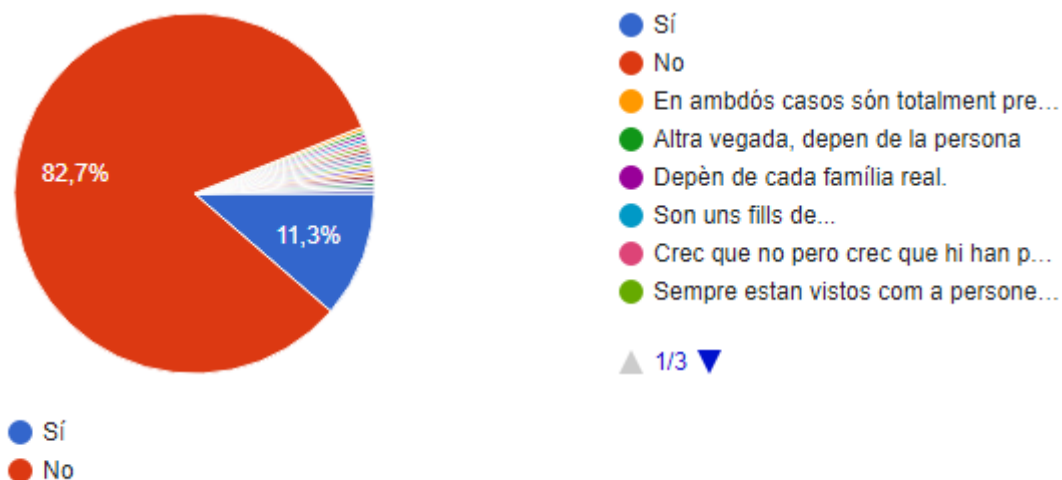

L'opció 'No, aprenen valors diferents' té la majoria de votacions. Un exemple per a aquesta afirmació seria: Després d'haver vist La Blancaneu, potser una nena tindrà ganes d'assemblar-se a la Blancaneu, ser bonica i educada, mentre que un nen tindrà ganes d'assemblar-se al príncep sense nom, ser valent i conquistador. És un exemple, ja que sempre hi ha excepcions i no significa que sigui així, però sent un infant, normalment cadascú s'identifica amb el rol del personatge del seu mateix sexe, i quan és al revés, la gent pensa que està passant alguna cosa, com que pugui portar-lo a l'homosexualitat.

En aquesta pregunta també vaig decidir afegir l'opció 'Altres' per conèixer les diferents opinions. Les respostes més representatives han sigut:

- Potser ara no ho se n'adonen, però més endavant ho faran.
- No depèn del seu sexe només, també depèn de l'ambient en el qual ha crescut, l'educació que li han donat, la seva experiència vital, la seva família, etc.
- Abans influenciaven de forma negativa, amb un munt d'estereotips sexistes, actualment també influencien, però no de forma tan negativa, ja que les pel·lícules han canviat.
- Potser en els nens no tant, ja que moltes nenes desitgen ser com les princeses, mentre que molts nens no els fan massa cas.

12. Creus que els membres de la reialesa del món real són com els d'aquestes pel·lícules?

L'opció més elegida, i amb una gran diferència, ha sigut la de 'No'. Les persones que ho han volgut justificar o no creien que fos ni 'Sí' ni 'No' han argumentat el següent:

- Cadascú és diferent, no es pot comparar.
- Crec que no, però hi ha països en els quals la dona s'ha de casar amb un home amb poder per ser reines, i em recorda a aquestes pel·lícules en les quals les dones tenen la necessitat de casar-se i, la majoria de cops, acaben casades amb prínceps.
- No són iguals, però en els dos llocs tenen en comú el fet de voler aparentar.

13. Per acabar, intenta definir el concepte "príncep blau".

En aquesta pregunta hi ha hagut una resposta molt repetida: "no existeix". Això és una mostra més que la societat en la qual vivim és conscient que el terme "príncep blau" no és res més que una utopia. Hi ha hagut altres respostes bastant utilitzades, des de gent que l'ha definit com un concepte sexista i estereotipat, fins a gent que l'ha associat amb el seu ideal de parella i han descrit com seria per ells o elles.

Alguns exemples en són:

- Persona idealitzada i estereotipada (segons els cànons hetero-patriarcal: guapo, ètnia caucàsica i dominant, protector, poderós i ric). Concepte sexista per definir la parella masculina heterosexual "perfecta" segons els valors físics masculistes que ens ha ensenyat aquesta societat patriarcal.
- El marit/parella de la reialesa i perfecte que qualsevol noia "necessita", però la perfecció no existeix.
- El que, teòricament, totes les noies han d'aconseguir. Masculí i masculista.
- Figura tradicional de l'heroi masculí que salva la fràgil princesa.
- És una figura noble que s'utilitza com a figura romàntica ideal. El concepte "blau" és un distintiu a la sang de la reialesa. Tenir-la de color vermell era el "normal" i comú, es creien superiors, per tant, volien ser especials. També es parla de la sang blava perquè en l'edat mitjana la gent de la reialesa era molt blanca i se li veien les venes.
- Concepte que afavoreix la dependència emocional i les relacions tòxiques.
- Noi especial, amb el qual vols passar tota la vida.
- Home que em respecti, em faci riure i m'estimi per la meua manera de ser.
- El teu amor platònic, sobretot quan ets jove.
- Home heterosexual amb les característiques desitjades per cadascú. Exemple: Home atractiu, amb els ulls blaus, alt, amb el cabell negre, intel·ligent i al qual li agradi el bàsquet.
- Príncep vestit de blau.

Totes les opinions són correctes. Realment, el príncep blau, també anomenat príncep encantador, va començar sent un personatge dels contes de fades, el qual va adaptar Disney, però s'ha convertit en un prototip de l'home ideal per la dona. És un home jove, atractiu i cortès, que reuneix totes les bones qualitats i atrau les dones. Es pot considerar un home estereotipat, com el dels contes i pel·lícules, o bé adaptar el concepte al gust de cadascú.

FITXES

En aquest apartat, s'analitzaran sis pel·lícules de princeses Disney, seleccionades de manera que corresponguin a diferents èpoques per tal d'observar així l'evolució d'aquestes, així com també la recepció i opinió que en tenen 12 persones escollides en funció del seu sexe i edat, de manera que hi ha un home i una dona de cada franja d'edat, des d'infants de 5 anys fins a adults de més de 50. L'objectiu de dividir les persones escollides en franges d'edat és poder apreciar les diferències entre les seves percepcions i opinions al respecte. Cada persona ha visionat dues pel·lícules per posteriorment omplir una fitxa prèviament preparada amb tot allò rellevant a comentar. Després d'estudiar cadascuna de les extenses fitxes, he realitzat un meticulós anàlisi de cada pel·lícula.

VENTAFOCS

Argument

La Ventafocs era una noia amable i jove amb una madrastra i dues germanastres que la maltractaven després de la mort del seu pare. Feia les tasques domèstiques com a criada fins que li va sorgir l'oportunitat d'anar a un ball organitzat pel rei amb l'objectiu de trobar-li esposa al seu fill, el príncep. La seva fada padrina li va proporcionar el necessari per a poder anar-hi sense ser descoberta, ja que ho tenia prohibit. Aquest encanteri durava fins a mitjanit, de manera que havia de tornar a casa abans. La seva bellesa va despertar l'interès del príncep i van ballar junts. La nit següent es va tornar a celebrar un ball, però aquest cop la Ventafocs es va oblidar del termini de l'encanteri, de manera que va haver de marxar corrent, perdent una sabata de cristall pel camí. En la recerca de la seva enamorada, el príncep va ordenar que la busquessin mitjançant l'única pista que tenien: la sabata de cristall. Gràcies a aquesta la van trobar i la Ventafocs i el príncep van anar a viure junts al seu castell.

Comentari

La Ventafocs (1950), va ser la segona pel·lícula de princeses Disney, fet que, clarament, indica que és la que té més valors passats de moda.

El primer aspecte a comentar és el físic. El físic de la protagonista és un clar exemple del tòpic de la donna angelicata: pell blanca però amb les galtes rosades, cabell llarg i ros, ulls grans i clars, espatlles i cintura estrets, malucs amples, extremitats primes i llargues, mans fines i petites, peus petits, pits mitjans o petits però fermes, i llavis vermells o rosats. Les quatre persones que han respost les fitxes estan d'acord amb aquest tòpic, però es pot observar que la dona del grup de més de 50 anys explica el seu físic dient que "és molt bonica", sense descriure més enllà, com si afirmant que és bonica ja fos suficient per imaginar-la (prima, de pell blanquinosa...). Podem considerar que sigui la seva opinió, però si ho utilitza com a única descripció física, es pot interpretar que parla dels tòpics de bellesa. La bellesa és subjectiva, però, sobretot temps enrere, està lligada a aquests cànons.

Si analitzem el físic del príncep, descobrim que passa exactament el mateix, segueix els tòpics de bellesa masculins: alt, fort, espatlles amples, poc greix corporal, orelles petites, celles amples i faccions facials marcades.

També vaig preguntar pel físic de les antagonistes: la madrastra i les dues germanastres. És obvi que aquestes no compleixen els tòpics de bellesa i que, per tant, poden no ser considerades "guapes". Vaig considerar necessari preguntar a les quatre persones escollides quin creien que era el motiu d'aquest físic. El resultat va ser que en aquest tipus de pel·lícules fan que la bondat impliqui bellesa i, la maldat, lletgesa. Seguint aquesta norma, les quatre persones coincideixen al dir que les han creat amb aquest físic perquè, des del principi, les associï amb la dolenteria i ja no estiguis a favor seu. Altres raons podrien ser la de fer que la Ventafocs cridi més l'atenció, tant del príncep com dels espectadors, o perquè les germanastres i madrastra li tinguin enveja.

En segon lloc, m'agradaria parlar sobre la personalitat dels protagonistes. La Ventafocs compleix les característiques exposades a l'apartat de l'evolució de les princeses, és a dir, es tracta d'una dona dependent, treballadora i ingènua que té l'únic objectiu d'aconseguir un home que l'estimi. La protagonista apareix amb freqüència agenollada com a mostra d'inferioritat i submissió. Tot i així, hi ha una diferència entre les tasques domèstiques que duu a terme la Blancaneu i les de la Ventafocs, ja que per la Blancaneu eren agradables, mentre que per la Ventafocs són un càstig.

Del príncep no se'n coneix la personalitat, ja que el seu únic paper és el de salvador.

Les quatre persones han pensat en quin ofici encaixarien els dos protagonistes. Els oficis escollits per la Ventafocs han sigut el de dependenta d'una botiga per la seva amabilitat; psicòloga o professora perquè sap escoltar els altres, altres oficis associats a dones o fins i tot a l'atur perquè no sap fer altre cosa que cantar i les tasques de neteja. Tant l'ofici de dependenta, com el de professora i com el de psicòloga estan socialment atribuïts a les dones, tot i que hagi millorat molt en els darrers anys. Penso que aquests encaixarien amb la Ventafocs perquè és un model de dona molt primitiu i en aquella època les dones no feien feines gaire diferents, com la d'empresària o policia. Cap de les quatre persones ha sabut trobar un ofici en el qual el príncep encaixés per culpa de la seva manca de personalitat, almenys que els espectadors coneguem. Una d'aquestes ha respost que el veuria fent de llenyataire, però que només pel fet que és una feina associada als homes i, com ja he dit, en aquella època els homes feien feines considerades d'homes i les dones feines considerades de dones.

Generalment, ningú ha posat que es vulgui assemblar al príncep, pel mateix motiu ja comentat, i en la princesa no ha sigut gens concret, només han posat qualitats bastant generals com la bondat i l'amabilitat, i és que poc més sabem de la personalitat de la princesa.

Totes les persones menys una han respost que no s'identifiquen amb cap personatge perquè tots són massa irrealistes o perquè no els agrada la forma de ser de cap. L'altra persona ha explicat que si s'hagués d'identificar amb algú seria amb els animalets, perquè les persones, com han dit els altres, són massa irrealistes.

L'única aspiració de la Ventafocs abans de trobar el príncep era la de trobar un home per sentir-se estimada i casar-s'hi. En la meua opinió, tenir la plena necessitat de casar-te i no pensar en altra cosa que en l'amor, és molt tancat de ment, però cadascú té els seus propis desitjos. Suposo que, quan ja l'ha trobat, es pot permetre aspirar a alguna cosa més, però no ho podem saber.

Altres cops el no saber com és la personalitat del príncep fa que no sapiguem quina és la seva aspiració en la vida, però podem suposar que és el mateix que la princesa.

Al preguntar a les persones si, en el lloc de la Ventafocs, renunciarien a tot tal i com fa ella, han sortit dues respostes diferents. Per una banda, dos han dit que sí, perquè d'aquesta manera deixa enrere els maltractes per part de la família i passa a una etapa de suposada felicitat amb el seu amor; però per l'altra banda les dues altres persones han respost que no, ja que ho deixa tot per un home que no sap si li agradarà realment, és una decisió massa arriscada.

És obvi que l'amor que hi ha entre els dos no té cap fonament, l'únic motiu és la bellesa. També podríem dir que s'han enamorat perquè s'han deixat portar, i estan en un estat de felicitat creat per la màgia de la situació, però aquest possiblement acabi desapareixent en poc temps. Potser no sabem com és la personalitat del príncep, però una cosa que sí que sabem és que no és gaire lluitador o persistent, perquè, en lloc d'anar-hi ell directament, va demanar als seus criats que busquessin la seva enamorada. Les quatre persones coincideixen i diuen que, en el seu lloc, preferirien anar a buscar-la ells o elles sense implicar els altres, per molt difícil que fos. D'aquesta manera demostrarien que la princesa els importa molt. El príncep no només va ordenar els seus servents que la busquessin per ell, sinó que va ser incapaç de reconèixer la seva estimada sense el seu vestit del ball i va necessitar una sabata per saber si era ella. Si realment se n'hagués enamorat tant com per anar a viure amb ella tan aviat, jo crec que l'hauria de saber reconèixer.

Hi ha diverses opinions sobre com hagués sigut la història si no hagués existit el príncep, però el que és obvi és que la Ventafocs no hauria tingut el valor suficient com per enfrontar-se a la madrastra o les germanastres i hauria seguit submissa per sempre.

Segons la meva opinió, la història de la Ventafocs és molt trista, perquè ella és una noia amb una personalitat molt bàsica que només la seva fada padrina i els seus animalets tenen en compte, ja que les seves familiars la maltracten, no té amigues i l'home del qual "s'enamora" no la sap identificar sense una comprovació mitjançant una sabata. La noia acaba casada amb un home ric que no coneix i res més.

Els finals alternatius per aquesta història proposats per les quatre persones han sigut:

- Tenen temps de conèixer-se abans de casar-se tan precipitadament i sense haver de renunciar als seus animals.
- La princesa pot estudiar i casar-se quan i amb qui vulgui.
- Casa també les seves germanastres.

LA SIRENETA

Argument

Ariel, una princesa sirena filla del rei del mar Tritó, no somiava en res més que en sortir a la superfície per conèixer els éssers humans. Un dia va salvar un príncep humà i se'n va enamorar, de manera que amb l'ajuda d'una bruixa anomenada Úrsula aconseguí forma humana a canvi de la seva veu. Finalment la recupera i el príncep i l'Ariel es casen.

Comentari

La pel·lícula de La Sireneta (1989) va representar un gran avenç en les pel·lícules de princeses Disney, perquè, com ja he argumentat a l'apartat de l'evolució, entre l'anterior, és a dir la Bella Dorment, i aquesta, van transcórrer 30 anys i la mort de Walt Disney, de manera que aquesta princesa ja té personalitat pròpia.

Primerament, he analitzat les preguntes sobre l'aspecte físic. Totes les respostes a la pregunta sobre com creuen que és el físic dels dos personatges principals, han deixat clar que aquests segueixen els canons de bellesa que tenim com a societat, exagerats i allunyats de la realitat. Aquest fet ja el donava per suposat ja que, per exemple, encara no hi ha hagut cap princesa Disney grassa o cap príncep calb. Segueixen el mateix patró que els protagonistes dels films anteriors, amb l'única diferència del cabell tan pèl-roig de la Sireneta. Aquest color vermellós és molt lluminós i cridaner, per tant es podria associar a la rebel·lia i al fort caràcter que caracteritzen la princesa.

No només he considerat necessari analitzar el físic dels personatges protagonistes, si no també el de l'antagonista: l'Úrsula. En aquest cas no he preguntat com era el seu físic, sinó quin creuen que és el motiu d'aquest. Totes les respostes han sigut que, si té aquest físic tan allunyat dels tòpics de bellesa, és per, des del principi, deixar clar que és la "dolenta". Aquest físic també simbolitza la gelosia, perquè totes les dones antagonistes d'aquestes pel·lícules anhelaven tenir alguna cosa que les protagonistes tenen, en aquest cas és la veu, però en el de La Blancaneu és la bellesa. Podem observar dues possibles metàfores en el seu cos, ja que els tentacles són usats pels pops per capturar les seves preses entre d'altres funcions i, en aquest cas, l'Úrsula té com a objectiu capturar la veu de la Sireneta; però també poden representar l'avarícia.

A continuació m'he centrat en el caràcter. La resposta general sobre el caràcter dels protagonistes ha sigut que la princesa és molt tossuda, impulsiva i despreocupada, una nena mimada pel seu pare, el qual la sobreprotegeix amb obsessió ja que en aquesta pel·lícula es castiguen la curiositat i les inquietuds; mentre que del príncep no se'n sap gaire cosa perquè ens fixem més en la princesa, només es pot ressaltar que és valent i també tossut.

Si tenim en compte la personalitat d'aquests dos podem intentar buscar un ofici factible, tal i com han fet les persones que han respost aquestes preguntes. El resultat ha sigut que la princesa podria ser cantant per la seva veu i passió, ambaixadora per la seva capacitat de connectar dos llocs diferents, arqueòloga per la seva curiositat o professora per la seva facilitat a l'hora de tractar els peixets; i que el príncep podria ser mariner per la seva passió pel mar i la seva iniciativa o entrenador perquè li agrada moure's. Aquests són els dibuixos que han fet la nena i el nen més petits sobre l'ofici:

Nena	Nen
	
<ul style="list-style-type: none"> Fig. 3. Dibuix de la nena: l'ofici de l'Ariel 	<ul style="list-style-type: none"> Fig. 4. Dibuix del nen: l'ofici de l'Ariel
<p>“M'imagino la Sirenetta com a arqueòloga, perquè li agrada molt buscar tresors als vaixells enfonsats”.</p>	<p>“Me l'imagino com a professora perquè és exigent i simpàtica. Té bona relació amb els animals, par tant amb els nens també en podria tenir”.</p>

A diferència de les primeres pel·lícules, en aquesta la majoria dels personatges tenen personalitat pròpia, i gràcies a això les persones que han respost les fitxes han sabut identificar-se amb algun personatge i han exposat en què els agradaria assemblar-se als protagonistes.

El següent fragment pertany a una cançó cantada per l'Úrsula:

No es mucho lo que pido
Lo que quiero es tu voz
¿Pero sin mi voz cómo...? (Ariel)
Eso no importa te ves muy bien
No olvides que tan solo tu belleza
Es más que suficiente ya
Los hombres no te buscan si les hablas
No creo que los quieras aburrir
Allá arriba es preferido
Que las damas no conversen
A no ser que no te quieras divertir
Verás que no logras nada conversando
A menos que los pienses ahuyentar
Admirada tú serás si callada siempre estás
¡Sujeta bien tu lengua y triunfarás Ariel!

Les quatre persones han presentat un total desacord amb la idea que expressa aquest fragment, que els homes premien més les dones que no expressen la seva opinió, de manera que se li dona més importància al físic que a les capacitats intel·lectuals. És un fet positiu, que mostra l'evolució que hi ha hagut en aquests 29 anys. Podríem arribar a parlar de maltractament quan ens referim a una persona que silencia una altra.

Parlant d'evolució, també podem apreciar la sorpresa del príncep quan la Sireneteta el salva. Suposo que per ell era impensable que una noia guapa amb una veu tan fina, qualitats associades a la delicadesa i feblesa, fos capaç de salvar un home tan poderós com ho era ell. És el primer cop que passa a Disney, per tant és un gran pas.

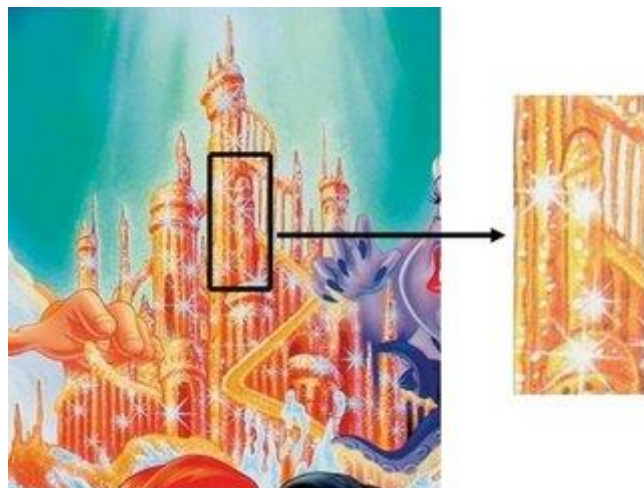
Tot i així, no podem oblidar altres detalls no tan avançats, com els motius del seu amor. Tal i com han respost, es tracta de simplement el físic i el cant, ja que, igual que en La Blancaneu, no es coneixen interiorment. La princesa renuncia a la seva família, amics (animals), llar, forma fisiològica i veu per tal d'estar amb un home que no coneix, el qual podria resultar una persona desagradable o amb males intencions cap a ella.

Un dels aspectes més destacables de la història és la renúncia de la seva veu. La nostra princesa renuncia a la seva passió, el cant; a la seva opinió; a la seva llibertat d'expressió; a la seva capacitat de dir "No"; etc. Tot pel mite de l'amor romàntic, per un príncep al qual no coneix i que, a més, és comparable amb el de la Ventafocs, ja que després d'haver-la vist com a sirena, no la reconeix com a humana tot i tenir el mateix físic de cintura en amunt.

L'opinió de les quatre persones sobre què hauria passat si no hagués existit el príncep en la història és que la princesa hauria continuat lluitant per poder veure el món dels humans, però no hauria tingut la motivació suficient ni la necessitat de convertir-se en una humana, de manera que aniria a la superfície només per explorar i conèixer el món dels humans, sense renunciar a tant.

Per acabar, voldria exposar un fet que ha provocat molta polèmica: s'ha trobat un missatge sexual implícit en les imatges de la pel·lícula. Podria ser fet expressament, dedicat a la gent adulta, però altra gent afirma que és la imaginació dels que ho han trobat, una coincidència. Com es pot apreciar en la imatge, sembla que una torre del castell tingui forma de genitals masculins:

- Fig. 5. Missatge subliminal al castell

LA BELLA I LA BÈSTIA

Argument

La Bella és una noia jove i intel·ligent que té la lectura com a passió, i l'utilitza com a vàlvula d'escapament de la seva vida rutinària, per aquest motiu el seu gènere preferit és la fantasia. Quan el seu pare és capturat en el castell encantat d'una bèstia, ella s'ofereix a ocupar el lloc del seu pare a canvi de la seva llibertat. Al llarg de la història i també gràcies als servents transformats en utensilis domèstics, la Bella i la Bèstia, que realment era un príncep transformat, s'enamoren, i aquest amor desfà l'encanteri, de manera que la Bèstia torna a la seva forma humana.

Comentari

Comparada amb la resta de princeses, la protagonista de La Bella i la Bèstia (1991) no és cap excepció ja que, un cop més, compleix amb els tòpics de bellesa femenina. És una noia jove, prima, d'estatura mitjana, esvelta, de pell blanca, amb una cabellera llarga, recollida i castanya, la cara simètrica, els ulls grans i ametllats, el nas petit i xato i els llavis rosats i carnosos. No crec que hi hagi gaire més a comentar respecte al físic, més enllà que, com ja s'ha vist en pel·lícules com la Ventafocs, la princesa comença la pel·lícula amb un vestit molt senzill i acaba amb un vestit molt elegant.

El príncep, almenys al principi, es pot obviar que té un físic diferent de la resta de prínceps, perquè no és una forma humana. M'agradaria criticar, però, que tot i tenir físic de bèstia, continua sense tenir l'aparença del monstre terrorífic que tanta por i fàstic diuen que causa. A part de les urpes, el pèl, els ullals i les banyes, continua essent alt, fort, tenint la cara simètrica, els ulls clars i vestint de manera elegant. A més, quan recupera la forma humana, es veu un príncep atractiu com els de les pel·lícules anteriors, de manera que, en aquest punt històric, Disney encara no ha creat cap príncep protagonista que no segueixi els canons estètics masculins. Una de les persones ha comparat el físic del príncep amb Adonis.

Respecte a la part psíquica, la Bella és una noia intel·ligent, enèrgica i curiosa, a la qual li apassiona la literatura i la cultura. De fet, és la primera princesa Disney que mostra tenir interès i coneixement de la cultura i no només per l'amor, és més, tot el contrari, ja que rebutja els seus pretendents. És molt generosa, fins al punt que pensa més en els altres que en ella mateixa, i és també amable i educada. Tot i així, aquesta somnia en viatjar molt i viure aventures, evadir-se de la seva realitat, però l'únic que aconsegueix al final de la història és una biblioteca plena de llibres, de manera que, per molt que li agradi llegir, es queda tancada i sense la llibertat que sempre havia desitjat com a dona. Una de les persones que ha respost les preguntes ha fet una hipòtesi molt interessant: la Bella pateix un greu síndrome d'Estocolm. Crec que és un comentari molt encertat, ja que descriu a la perfecció el comportament de la Bella al llarg de la pel·lícula. Hi ha una pregunta en la qual explico quines són les fases del cicle de violència masculista i els plantejo si creuen que són presents en aquesta història.

Ha generat varietat d'opinions, però si analitzem les característiques descobrim que totes concorden amb els fets de la pel·lícula:

- Acumulació de tensió:
  - Aïllament físic: la Bèstia tanca la Bella en un calabós i, més endavant, la trasllada a una habitació, però no pot sortir del castell.
  - Aïllament de relacions interpersonal: Li prohibeix tenir cap mena de contacte amb ningú més que ell, ni la seva pròpia família.
  - Privació de llibertats personals.
- Explosió o agressió:
  - Agressivitat verbal: és agressiva verbalment amb ella, de manera que no la tracta de forma correcta ni amb respecte.
  - Agressió física: es comporta de manera violenta amb ella. Reprodueix diverses vegades les fases de tensió, explosió i calma.
  - Amenaces: la crida i l'amenaça.

- Calma, reconciliació o lluna de mel:
  - Penediment i demanda de perdó: s'adona que tractar-la bé li serà més útil i li demana que la perdoni.
  - Promesa d'un futur millor (mitjançant la seva ajuda): li explica que, si ella l'ajuda, ell canviarà.
  - Bon comportament exagerat.
  - Llaminadures (regals): li proporciona una biblioteca perquè estigui contenta i el perdoni..
- Repetició del cicle (en aquest cas no sabem si el cicle es torna a repetir perquè acaba la pel·lícula)

A continuació, exposaré quines qualitats del príncep i de la princesa del conte voldrien tenir les quatre persones i en quins oficis creuen que encaixarien. En resum, les qualitats de la Bella que els agradaria tenir són la seva capacitat per gestionar situacions complicades, la passió per la lectura, una personalitat ferma i no influenciable i la intel·ligència. Realment, són qualitats més aviat tipificades per a dones, sobretot en l'època de creació de la pel·lícula, perquè estan, majoritàriament, associades a la dona cuidadora que no fa tasques molt importants. En relació amb aquestes característiques, els oficis seleccionats com a adequats per ella han estat el de bibliotecària, periodista (també implica el seu desig de viatjar), propietària d'una botiga, infermera o bé doctora. Algunes d'aquestes tasques, com la de bibliotecària, infermera, o fins i tot botiguera solen estar més relacionades amb la figura femenina, i això exemplifica una realitat que mostra un conflicte d'identitat de gènere.

Pel que fa al príncep, les qualitats que més en destaquen són exclusivament físiques; una mostra més que, dels prínceps, normalment no se'n coneixen ni les aficions, ni les aptituds, ni res més enllà d'aspectes banals, sense entrar en personalitat ni conflictes intrapersonals, a diferència de les princeses, tot i que tampoc s'aprofundeixi gaire en aquestes. Seguint aquesta línia, els oficis escollits han sigut el d'artista en un circ, policia o soldat (oficis relacionats amb la violència o, en general, amb l'activitat física).

Per acabar l'anàlisi psicològic, les quatre persones han explicat amb quin personatge de la pel·lícula se senten més identificats. Les dues noies han escollit la senyora Pots, per la seva serenitat i sensatesa; mentre que els altres han triat el pare, per la seva passió per inventar i per la seva estima cap a la seva filla; i la bèstia, perquè és molt solitària.

Més endavant, els participants han estat qüestionats sobre quina creuen que és la màxima aspiració en la vida dels personatges principals. Els resultats han sigut que, per una banda, l'aspiració de la Bella és tan simple com viure feliç amb la gent que estima i viure aventures lliurement. Una de les persones ha dit que creu que la seva màxima aspiració és trobar un home per tenir una vida típica, cosa que reflexa molt notablement un pensament pel qual una dona necessita un home en la seva vida.

Per l'altra banda, l'aspiració de la Bèstia és tenir molt poder i, després, tornar a la seva forma humana. En aquest cas, es pot dir que les de la Bèstia són més superficials que les de la Bella.

En aquest conte, la Bella no arriba a renunciar res pel príncep, ja que si renunciava a la seva pròpia llibertat, ho fa pel seu pare en un gest sincer i bonic. Tot i així, no totes les persones entrevistades compartirien aquest gest. A més, el seu és un amor que no neix del capritx físic sense ni tan sols conèixer l'altra persona, sinó que neix de la convivència, de la coneixença mútua i del compartir moments junts.

En l'hipotètic cas que la Bèstia no hagués existit en la història, no hi hauria argument en la pel·lícula. Tot seguiria igual; la Bella seguiria cuidant el seu pare, llegint i somiant desperta, sense tenir oportunitat de desenvolupar la valentia i la capacitat de donar la cara. De nou, ens trobem amb la idea que dona a entendre la necessitat d'un home per part d'una dona.

Per acabar, les quatre persones han hagut d'explicar un possible final alternatiu. El final amb el qual ha coincidit més d'una persona, ha sigut que la Bèstia no s'arribés a transformar en príncep, i que la Bella pogués viatjar. Un altre final ha sigut que la Bèstia morís junt amb en Gastón quan es barallaven, llavors s'ensorri el castell maleït i la Bella s'adonés que la Bèstia era un maltractador, de manera que tornés amb el seu pare, el qual esdevingué ric patentant un dels seus invents, aconseguint fer molts viatges pel món. Aquí ens trobem amb dos finals alternatius que deixen l'amor de parella a banda del final feliç.

BRAVE

Argument

Brave (2012), es basa en una història ambientada a Escòcia durant l'època medieval, cosa que contrasta amb uns valors molt més moderns. La protagonista es diu Mèrida, i és una noia jove, extravertida i lluitadora. La seva mare no comparteix la seva ideologia més liberal, de manera que, en un atac de fúria, la Mèrida li demana alguna cosa a una bruixa per canviar la seva mare. El que no s'espera és que el pastisset que li dona convertirà la mare en ós, igual que l'enemic del seu marit. A partir d'aquí es desenvolupa una aventura per solucionar el problema, i finalment, ho aconsegueixen i això uneix la mare i la filla.

Comentari

Ja s'havia pogut percebre canvi en les pel·lícules a partir de l'any 2000: Tiana i el gripau (2009) i Rapunzel (2010); però aquesta suposa un canvi molt important en aquesta sèrie de films: no arriba a haver-hi cap història d'amor entre la protagonista i un príncep. Tot i així d'aquest tema en parlaré més endavant perquè, com en tots els anàlisis, començaré pel físic.

La Mèrida és una noia adolescent d'estatura mitjana, molt prima, amb corbes, el cabell llarg pèl-roig arrissat i amb molt volum, símbol de la seva rebel·lia i fort caràcter. Té la cara rodona i els ulls blaus. A aquesta princesa li molesta portar vestits molt estrets o incòmodes, de manera que sempre intenta anar tan còmoda com li és permès, a diferència de les anteriors princeses. Deixant de banda el seu cabell, no hi ha gaire més a comentar sobre el seu físic.

A continuació, comentaré els aspectes relacionats amb el caràcter. La Mèrida és una noia extravertida i molt tossuda i valenta. Per primera vegada, és una princesa que no es preocupa per la imatge, sinó que vol ser ella mateixa i no té la necessitat de casar-se amb cap home, ja que per ella no és una prioritat. Se sent incompresa per part de la seva mare, la qual es passa la primera part de la pel·lícula explicant-li com s'han de comportar les dones de la reialesa. De fet, es podria dir que l'objectiu de la pel·lícula és trencar amb els estereotips i acceptar la manera de ser de cadascú per aprendre a conviure. Podem veure un gran canvi en l'àmbit de la coeducació; una ideologia molt més liberal, lliure, i trencadora.

La Mèrida té qualitats bastant positives i particulars, de manera que les quatre persones han dit que els agradaria tenir la seva perseverança, valentia, capacitats esportives i insistència. Gràcies a aquestes qualitats, els oficis escollits per a ella han sigut el d'hostalera per la capacitat de relacionar-se, imposar-se i gestionar les situacions, de bruixa per la seva fe en la màgia i la seva independència, així com també de qualsevol feina relacionada amb la natura o l'esport a l'aire lliure, com l'equitació o el tir en arc.

Aquests són els dibuixos que han fet la nena i el nen més petits sobre l'ofici de la Mèrida:

Nena	Nen
	
<ul style="list-style-type: none"> • Fig. 6. Dibuix de la nena: l'ofici de la Mèrida 	<ul style="list-style-type: none"> • Fig. 7. Dibuix del nen: l'ofici de la Mèrida
<p>"L'imagino treballant en esports eqüestres, ja que li agrada molt muntar a cavall i l'esport".</p>	<p>"La veig com a professional tirant en arc perquè li agradaria molt".</p>

Com ja he dit, aquest film suposa un canvi molt important, el qual té a veure amb les relacions que té amb la gent. Per primer cop, una princesa Disney no està interessada en el casament amb un home, sinó que les seves prioritats són ella mateixa, la seva llibertat i el bé dels altres. Vol conèixer-se, viure experiències, ser lliure i passar-s'ho bé, i aquesta imatge arriba als espectadors infantils tot gravant un missatge més feminista i diferent al dels anteriors llargmetratges.

Malgrat aquesta millora, la pel·lícula mostra com els pretendents de la Mèrida (pels quals no està gens interessada) competeixen entre ells per aconseguir-la com si es tractés d'un objecte incapaç de prendre una decisió ni de tenir cap mena de veu. És per això que l'amor que es veu en aquesta pel·lícula no és un amor romàntic de parella, sinó un amor familiar. De fet, aquest amor s'accentua molt al llarg de la història, especialment entre la Mèrida i la seva mare, que simbolitzen dues visions oposades, una de liberal, i una més tradicional i patriarcal, respectivament. Actualment, el mite de l'amor romàntic ja no està tan viu, i el film s'adapta a aquesta visió més contemporània. De fet, Brave és molt trencadora amb les precedents pel·lícules, adaptant-se a una nova societat i a uns nous espectadors. Algunes de les diferències més marcades entre Brave i les pel·lícules Disney més clàssiques són:

- La història central és entre la mare i la filla, no entre una princesa i un príncep.
- El "dolent" no és una persona, perquè realment ningú és dolent, totes les persones mostren qualitats molt variades i personals.
- No hi ha cap dona que competeixi amb la Mèrida per enveja a la seva bellesa o per aconseguir l'amor d'un príncep. Enlloc de la confrontació entre dones, apareix sororitat femenina. Es pot veure, per exemple, quan la Mèrida ajuda a la seva mare a sobreviure i a recuperar la seva forma obrera. Pot semblar molt feminista, però no podem oblidar que en aquest film les serventes continuen sent dones.
- La princesa no té la necessitat de trobar cap home per casar-s'hi, i es nega a fer-ho per obligació. Això també deixa enrere la submissió de les altres princeses.
- La seva prioritat és la seva pròpia llibertat.
- Lluita pel que realment vol.
- No obeeix la majoria d'ordes que rep, és molt rebel.
- Intenta anar tan còmoda com pot per poder fer esport, i no li importa gairebé gens el seu físic.
- En el factor musical, la cançó principal parla sobre la recerca de llibertat, a diferència de les altres pel·lícules, que són de la recerca de l'amor.

- La sobreprotecció per part del pare de la Sireneta es converteix en forma de comprensió amb el pare de la Mèrida. El pare se l'estima, comparteix aficions amb ella, li riu les gràcies...; però la mare segueix sent la dominant de la família, de manera que prefereix no discutir amb ella, no defensant-la en les confrontacions mare-filla. La mare, en canvi, es comporta més durament amb ella que amb els germans, sigui a causa de l'edat o del gènere. Probablement l'actitud de la mare està estretament lligada amb l'educació que ella va rebre, que pretén reproduir amb la seva filla. Aquesta és l'evolució més significativa de la mare al llarg del film; el deixar enrere aquesta conducta d'emmirallar la seva educació amb la de la Mèrida, i adonar-se que no és la forma correcta.

L'única aspiració vital de la Mèrida era viure feliç lliurement fent el que li agradava. Llavors, com que al principi la seva mare li posa masses i li talla les ales, per sortir-se amb la seva demana a la bruixa que la canviï i, tot i que no sap que la convertirà en ós, es veu que, en un moment de fúria, seria capaç de renunciar a la seva mare per ella mateixa. Com ja he dit, al llarg de la pel·lícula s'adona que ha comès un error i reflexiona.

A partir d'aquí, plantejo un dilema a les quatre persones: La Mèrida posa en perill la pau del regne per seguir els seus principis. Haguessis fet el mateix en el seu lloc o hauries cedit pel bé dels altres? Per què?

És una pregunta que ha fet reflexionar aquestes persones: el meu bé o el dels altres? Aquesta també forma part de la reflexió de la Mèrida, doncs al principi només li importa el seu bé, i quan comet l'error amb la mare s'adona que ho ha de solucionar i comença a ser més considerada. Les respostes han sigut les següents:

- Hauria fet el que em manessin.
- Hagués fet el mateix que ella si estès en una pel·lícula, però en un cas real de l'època en la qual està ambientada i sent princesa, hagués fet el que em manessin.
- Si et cases, ha de ser per amor, però em sentiria egoista per no ajudar el regne.
- No hauria cedit al moment, hagués esperat un temps fins a veure-ho més clar o enamorar-me d'algú altre

En resum, podríem dir que els valors que intenta ensenyar la història són l'amor més enllà de la parella, la perseverança i rebel·lió, la valentia, el respecte i el perdó.

Per acabar, he preguntat amb quin personatge s'identifiquen més i un possible final alternatiu. Els personatges han sigut el pare i la mare per la seva posició familiar, la Mèrida per la seva insistència per la llibertat i ambició i els 3 germans per la seva trapelleria; i els finals han sigut:

- Quan es barallen els óssos, arriba la bruixa i els torna a la seva forma humana, de manera que acaben fent-se tots amics.
- Ja està bé, però la Mèrida podria viatjar molt per conèixer les altres cultures i a ella mateixa.
- Que la Mèrida trobés un home al qual estimés i fossin feliços.

Aquest últim implica, altre cop, una història d'amor entre parella. L'ha escrit un nen de 9 anys. Aquesta és una mostra de la influència que han tingut les pel·lícules anteriors: que els més petits i els no tan petits associïn un final feliç d'una princesa amb la trobada d'un príncep.

FROZEN

Argument

Aquesta adaptació del conte "La reina de les neus" tracta sobre unes princeses anomenades Elsa i Anna. Els pares van morir en un naufragi, de manera que l'Elsa, la gran, va haver d'ocupar el seu lloc, però aquesta tenia una maledicció relacionada amb el gel, fet que l'Anna no sabia perquè de petita li van esborrar de la memòria per la seva seguretat. En la coronació tothom va descobrir el seu poder i ella va fugir, trobant així la llibertat. Tot i que ella ja estava bé, havia condemnat al seu regne, sense voler-ho, a un hivern etern. L'Anna, un noi humil anomenat Kristoff i el ninot de neu que havien creat l'Elsa i l'Anna de petites són els que emprenen l'aventura per retornar l'estiu. L'Anna estava a punt de casar-se amb un príncep al qual acabava de conèixer, però resulta que aquest era un farsant que es volia aprofitar d'ella i que acaba tractant fatal l'Elsa. Al final el Kristoff i l'Anna s'enamoren i es casen.

Comentari

Aquesta és la penúltima pel·lícula a comentar: Frozen (2013). Aquest film va tenir molt èxit i no només va sorprendre els més petits, va agradar a gent de totes les generacions. És totalment diferent de les anteriors i suposa un gran canvi, començant pel fet que hi ha i dues princeses protagonistes.

Com he fet a totes les anteriors, començaré analitzant el físic, però no només d'un personatge, sinó de quatre: l'Anna, l'Elsa, el Hans i el Kristoff.

Costa de diferenciar pel color de pell, llavis i celles, les pigues, l'ombra d'ulls i les expressions facials, però l'Anna i l'Elsa tenen, pràcticament, la mateixa cara: rodona acabada amb una barbata punxeguda, ulls molt grans i blaus, celles primes i llargues, pestanyes llargues, nas petit i baix i llavis primos. El cabell pèl-roig, les pigues i la pell més morena que la de l'Elsa ens fan veure-la més innocent, dolça i extravertida, mentre que el cabell blanquinós i la pell clara de l'Elsa són un símbol de la seva serenitat i maduresa. La resta del cos és similar, amb l'única diferència que l'Elsa, al ser major, és més alta i té els pits més desenvolupats.

El Hans i el Kristoff, en canvi, deixen de ser iguals a la resta de prínceps de les altres pel·lícules i tenen aspectes diferents. Per una banda, el Hans és d'altura mitjana, té la cara allargada, el cabell pèl-roig, patilles, ulls grans i clars i sempre vesteix de forma elegant, ja que és un membre de la reialesa. Per l'altra banda, el Kristoff és més alt, amb un aspecte més "deixat", té el cabell ros, la pell clara, la cara no tan allargada, el nas gros i els ulls de color marró.

El següent a comentar són les característiques psíquiques. L'Anna com ja he dit, és una noia innocent i ingènua, riallera i somiadora que només desitja tenir companyia i gent que l'estimi i ser feliç. Per aquest motiu, els oficis escollits per les quatre persones han estat el de secretària, professora, veterinària, ajudant del Kristoff i jardiner. Els motius són la seva amabilitat i capacitat de tractar amb les persones i animals i el seu amor per la naturalesa.

A l'Elsa, en canvi, el fet d'haver passat una situació tan difícil com la d'haver de viure tancada per ser perillosa i poder fer mal sense voler, i el trauma que va tenir quan va ferir l'Anna de petita, l'ha fet madurar molt i tenir el cap fred per pensar amb claredat. Tot i així, segueix tenint molta por i angoixa dins seu, ja que l'únic que vol és ser lliure i el bé dels altres.

Els oficis escollits han sigut el d'empresària o política per la seva capacitat de dirigir o guia turística pel seu desig de llibertat. Dues persones han dit que amb el personatge amb el qual s'identifica més és ella, per l'amor per la seva germana, la seva valentia i per la gran responsabilitat que té a sobre.

Del Hans no se'n pot dir gaire, simplement que es va aprofitar de l'Anna i va fingir quasi tota la pel·lícula pel seu propi bé, de manera que podem dir que és una persona egocèntrica, gens empàtica, creguda, avariciosa i interessada. Malgrat sigui un personatge que no es porta bé amb els altres, serveix com a aprenentatge a través del mal exemple. Encara mai havia sortit un príncep "dolent", de forma que, en ser el primer cop, ens transmet que, a vegades, les aparences enganyen. Al cap i a la fi, el que passa amb l'Anna no és el primer ni el segon cop que passa en una pel·lícula Disney; és a dir, coneix a un príncep, s'enamora, i s'hi casa sense pràcticament conèixer-lo. En aquest cas, però, la història va una mica més enllà i ens fa descobrir que aquest matrimoni no resulta un èxit. Per acabar, l'aspiració del Hans és tan simple com tenir poder, és l'únic pel que sembla moure's.

Tot seguit, comentaré alguns temes relacionats amb les relacions que es poden observar dins la història.

Per començar, he preguntat quins creien que eren els motius pels quals l'Anna s'enamorava dels dos homes. Les respostes han sigut evidents: es va enamorar del Hans per la seva desesperació per trobar companyia, i de seguida que va trobar algú que li feia cas es va pensar que se n'havia enamorat quan, realment, no ho estava; i es va enamorar del Kristoff perquè a ell sí que el coneixia de debò, i quan es va assabentar que no estava enamorada del Hans es va adonar que a qui estimava era al Kristoff, un noi sincer i humil que havia cuidat molt d'ella i havien passat molts moments bons junts. Encara que el Hans el presentin com a un home "dolent", és necessari en la història, sense ell seria totalment diferent.

La nena del grup d'entre 11 i 15 anys ha dit que la vertadera història d'amor de la història és entre el Kristoff i l'Anna. Crec que això indica que els més petits associïn, a part del final feliç amb el casament, tal com va passar a Brave, l'amor amb una parella heterosexual. La resta han coincidit explicant que és entre l'Anna i l'Elsa. Al llarg de la història es pot observar com es distancien i, al final, tornen a estar unides. Crec que amb això ja n'hi ha prou per afirmar que hi ha una història d'amor entre germanes, però hi ha una prova encara més evident per arribar a assegurar que la història d'amor principal és la seva: no és el Kristoff qui li demostra amor vertader a l'Anna per salvar-la, és l'Elsa. Aquest mateix fet també apareix en la pel·lícula Malèfica (2014), una versió molt moderna de La Bella Dorment, en la qual el petó d'amor vertader per despertar l'Aurora li fa la Malèfica, la seva padrina, no el príncep.

A part d'amor, també podem identificar la sororitat femenina entre les dues germanes en lloc de la confrontació que apareix en films anteriors. Deixant a part les baralles entre les germanes, s'estimen igualment i lluiten per ajudar l'altra.

La majoria de les diferències que separen aquesta pel·lícula de les anteriors són pràcticament idèntiques a les de Brave, exceptuant el realisme més present en Frozen.

Un altre aspecte a comentar és el paper que fa l'Olaf dins la pel·lícula. La seva presència podria significar:

-L'energia i l'humor que necessiten tant la pel·lícula com les situacions difícils en les quals es troben els personatges.

-El record de l'afecte entre l'Anna i l'Elsa quan eren petites.

-L'ajuda sorprenent, menys esperada.

-La positivitat i l'esperança.

Per acabar, els valors que intenta promoure la història són la importància del coneixement d'una persona abans de cometre una bogeria amb aquesta, la solidaritat entre dones i la importància de les relacions familiars. A la majoria els ha semblat bé el final i només canviarien alguns detalls com que el Kristoff seguís en el seu món però amb l'Anna, és a dir, sense viure al regne; que l'Anna i el Kristoff esperessin més temps abans de casar-se o que no tothom acceptés els poders de l'Elsa, ja que és impossible que tothom tingui la mateixa opinió.

VAIANA

Argument

És una història ambientada en una illa del sud del Pacífic fa 2.000 anys. La Vaiana era la filla del governant i l'escollida pel mar per salvar-lo, malgrat tenir prohibit anar a l'aigua. Hi havia una llegenda dins la història, i en aquesta es deia que totes les files acabarien morint pel robatori d'una pedra, de manera que forma equip amb en Maui, un llegendari heroi capaç de transformar-se en qualsevol animal mitjançant una espècie de llança, per retornar aquesta pedra i salvar les illes.

Comentari

Vaiana (2016), és l'última pel·lícula a comentar. A Espanya, entre d'altres països europeus, es diu Vaiana, però en altres països no la podrem trobar així, ja que es diu Moana. Moana és el seu nom original, però en aquests països europeus Moana forma part de la marca registrada Moana Bouquet, de l'empresa de perfumeria Casa Margot, S. A. Com que està registrat, no ho van poder utilitzar i es van veure obligats a canviar-ho. Moana en maorí significa oceà, mar profund o gran extensió d'aigua, mentre que Vaiana significa aigua procedent de la cova. Els noms d'alguns dels personatges tenen un rerefons molt interessant i ben trobat, a diferència de princeses com la Blancaneu o Ventafocs. Un cop aclarit, començo l'anàlisi del físic:

La Vaiana és una noia que, en provenir de les illes del Pacífic Sud, té la pell morena, igual que la resta de personatges humans de la història. És d'una altura baixa respecte a la resta d'habitants de l'illa, té el cabell llarg, fosc i arrissat, la mateixa forma facial que l'Anna i l'Elsa de Frozen. Té les celles més gruixudes i el nas més gros que la resta de princeses, els ulls grans i de color marró clar, la cintura molt prima però sembla que tingui més múscul i massa corporal en les altres zones del cos que les anteriors i, a diferència d'altres princeses que tenen uns gestos molt fins i delicats, els seus són molt més expressius i mostren el seu caràcter fort i valent.

El Maui no és el protagonista, però és la figura masculina amb més importància, de manera que he trobat interessant comentar el seu físic tan extravagant. Maui és també el nom d'una illa de Hawaii. Un punt a favor cap a Disney és que el noi més important de la història no té les característiques dels tòpics de bellesa, és més, a simple vista, el podríem associar amb el "dolent", però en aquest cas, malgrat tenir els seus defectes (com tothom), ajuda molt la Vaiana i creen uns llaços d'amistat importants. El Maui és un noi l'aspecte del qual destaca per la seva grandària, ja que és alt, molt ample i musculat. El seu cos està recobert per tatuatges interactius amb significats sobretot el que ha aconseguit, símbol de la seva necessitat de cridar l'atenció i presumir. Les seves extremitats no estan desproporcionades respecte a la resta del cos, perquè són molt grans. Té el cabell llarg, arrissat i fosc, com la majoria d'habitants de l'illa, la seva cara és peculiar i ovalada i té moltes arrugues, les celles gruixudes, els ulls petits i foscos i el nas molt gros. Va vestit amb una faldilla de fulles i un collaret de dents, tot confeccionant un conjunt molt tropical.

Tot seguit, comentaré la part psíquica: La Vaiana és una noia amb un caràcter potent, és ambiciosa, generosa, lluitadora, optimista, curiosa, activa i valenta. Compta amb les característiques necessàries per a ser una bona líder. És potser una mica massa impulsiva i no fa cas al seu pare. La seva aspiració vital principal és la d'esdevenir una bona governant pel seu poblat, i seria capaç de renunciar a tot pel bé dels seus habitants. És comparable amb la Mèrida (Brave), però amb la diferència que la Mèrida lluita pel seu propi bé, mentre que la Vaiana pel dels altres.

Tenint en compte el conjunt de característiques de la Vaiana, les quatre persones han escollit la feina de veterinària o metgessa pel seu amor per la vida, política per la seva capacitat de lideratge o monitora d'expedicions pel seu esperit intrèpid. La característica que més els agradaria tenir a aquestes persones és el seu coratge i valentia. Si ens hi fixem bé, les característiques que volien de les primeres princeses estaven relacionades amb la bondat, i un cop les princeses han evolucionat aquesta característica principal ha evolucionat. És a dir, la Vaiana és igual de bondadosa, però en aquest cas va més enllà, té moltes altres qualitats que sobresurten en ella, com ho és aquesta.

Del Maui se'n coneix la personalitat, a diferència de la resta d'homes de les altres pel·lícules. El Maui és molt actiu, valent i, en el fons, intenta ajudar els altres com pot, però és massa vanitós i es creu superior, o almenys això és el que mostra.

Entre el Maui i la Vaiana existeix una bonica relació d'amistat, encara que al principi els costi. En tota la història no hi ha ni una sola connotació amorosa (de parella) entre ells. En la resta de films, quan una princesa de la seva edat coneix un home de la seva i estableixen una relació, aquesta acostuma a ser de parella, mentre que en aquest cas no hi ha ni un sol moment en el qual s'intueixi una relació de parella entre els dos. Incorporar una relació d'amistat entre un noi i una noia és una evolució necessària que molta gent portava esperant. A més a més, no només és el seu amic, també el seu ajudant. En films anteriors la princesa té un problema i el príncep és l'heroi que la salva, però en aquest, tots tenen el problema, però l'heroïna és la Vaiana i el Maui actua només com a ajudant. Està bé que es plantegi la figura masculina com a ajudant en lloc de com a salvador i que la femenina no estigui sotmesa a la masculina.

Un altre personatge molt simbòlic és el de l'àvia. Donant-li un toc emotiu a la història, molta gent s'hi pot sentir identificada, perquè hi ha moltes persones que tenen un/a avi/àvia així, que tenen una molt bona relació amb els nets, els defensen, els ensenyen un munt de valors, els estimen amb bogeria... L'àvia de la Vaiana simbolitza l'esperança i la perseverança, per exemple, quan surt en forma de manta lluminosa sota el mar, li dona forces a la Vaiana per seguir endavant. Es podria també considerar sororitat femenina, i podem afirmar que la confrontació entre dones causada per l'enveja que apareix en les primeres pel·lícules, ha desaparegut totalment. Dues persones han exposat que amb qui més s'identifiquen és amb ella, per la seva llibertat i actitud. La resta s'han identificat amb la mare per la seva posició familiar o amb la Vaiana perquè ha de prendre decisions difícils i espontànies.

Un personatge que encara no ha canviat gaire des de les altres pel·lícules és el del pare sobreprotector que, a part de la Vaiana, tenen l'Ariel (La Sireneta), la Pocahontas, la Jasmine (Aladdin) i la Bella (La Bella i la Bèstia).

En resum, els valors que intenta potenciar la pel·lícula són la solidaritat, la valentia, el bon lideratge, l'empatia i comprensió i, sobretot, la lluita i perseverança.

Per finalitzar, aquests són els finals alternatius proposats:

- El Maui es queda al poblat de la Vaiana ajudant els habitants amb els seus poders.
- La Vaiana crea una empresa relacionada amb aventures al mar i ecologia.